

مهدي
مورعود

پامداد شيرت

مجموعه‌ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون امام زمان (عج)

محمد جواد مروّجی طبسی

بایداد شیرت

مجموعه‌ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون امام زمان (عج)

محمدجواد مروّجی طوسی

مروّجی طبّی، محمد جواد، ۱۳۳۱ -

بامداد بشریت: مجموعه ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون

امام زمان (عج) / محمد جواد مروّجی طبّی - قم: محمد جواد مروّجی طبّی، ۱۳۸۱.

۱۶۸ ص.

ISBN 964 - 371 - 117 - X: ۷۵۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

پشت جلد به انگلیسی: Mohammad Javād Moravvegi Tabasi.

Bāmdāde Bāshariyat [the human being's dawn]

کتابنامه: ص. [۱۶۳] - ۱۶۷ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. مهدویت - پرسش‌ها و پاسخ‌ها. ۲. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم،

۲۵۵ ق. - الف. عنوان. ب. عنوان: مجموعه ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون

امام زمان (عج).

۲۹۷/۴۶۲

۲ ب ۴ م / ۴ ۲۲۴ BP

شابک: X - ۱۱۷ - ۳۷۱ - ۹۶۴ / X - 117 - 371 - 964

بامداد بشریت

مجموعه ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون امام زمان (عج)

نویسنده: محمد جواد مروّجی طبّی

ویراستار: محمد رضا سماک امانی

حروف نگاری و صفحه آرایی: محمد هادی مروّجی

همکار فنی نشر: بوستان کتاب قم

(انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی

نوبت چاپ: اوّل / ۱۳۸۱

شمارگان: ۲۰۰۰

بها: ۷۵۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

پخش: قم، خیابان شهدا (صفائیه) بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی)

حوزه علمیه قم، ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷ - ۷۷۴۲۱۵۵، نمابر: ۷۷۴۲۱۵۴.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تقدیم به ...

ویران کننده کاخ‌های ظلم و خیانت ؛
نجات دهنده انسان از گمراهی و ضلالت ؛
انتقام گیرنده از دشمنان هادیان امت ؛
برقرار کننده‌ی عدالت و امنیت ؛
«بامداد بشریت» ...

حضرت حجة بن الحسن العسكري (عج).

مؤلف

فهرست مندرجات

- ۱۳ پیشگفتار
- ۱۷ بخش اول: اعتقاد به مهدویت
- ۱۸ آیا در کتاب‌های آسمانی، به مسئله ظهور منجی جهان اشاره‌ای شده است، یا این که این عقیده اختصاص به مسلمانان دارد؟
- ۲۰ آیا مهدویت در قرآن کریم مطرح شده است؟
- ۲۳ آیا اعتقاد به «مهدویت» اختصاص به شیعه دارد؟
- ۲۶ آیا نامی از امام مهدی (عج) در صحاح سته آمده است؟
- ۳۱ چرا امام مهدی (عج) را بشناسیم؟
- ۳۲ ۱. برای جلوگیری از انحراف و گمراهی
- ۳۲ ۲. برای جلوگیری از بطلان عمل
- ۳۳ ۳. برای رسیدن به حیات معنوی
- ۳۳ ۴. برای فرار از مرگ جاهلیت
- ۳۵ بخش دوم: میلاد منجی بشریت
- ۳۶ آیا به نظر اهل تسنن، امام مهدی (عج) متولد شده است؟

- آیا کسی امام زمان (عج) را در دوران کودکی اش دیده است؟ ۴۰
- چرا امام حسن عسکری (ع) فرزندش را از مردم پنهان کرد؟ ۴۳
- ۱. تلاش برای کشتن امام حسن عسکری (ع) ۴۳
- ۲. تفتیش خانه امام ۴۳
- ۳. گزارش جعفر و دستگیری صیقل ۴۴
- ۴. اعزام نیرو برای کشتن امام زمان (ع) ۴۴
- آیا در زمان غیبت، می توان حضرت مهدی (عج) را دید؟ ... ۴۶
- بخش سوم: راز طول عمر ۴۹
- مگر ممکن است انسانی این اندازه عمر کند؟ ۴۹
- آیا طول عمر پیش از امام زمان (ع) سابقه داشت؟ ۵۱
- بخش چهارم: فلسفه غیبت ۵۵
- آیا چنین غیبتی پیش از امام زمان وجود داشته است؟ ۵۶
- فلسفه غیبت امام زمان چیست؟ ۵۷
- ۱. جاری شدن سنت های پیامبران در او ۵۸
- ۲. امتحان شیعیان ۵۹
- ۳. تنبیه مردم ۶۰
- ۴. بیعت کسی به عهده اش نباشد ۶۱
- ۵. بیم کشته شدن ۶۲
- ۶. خالی شدن صلب کافران از مؤمنان ۶۴
- انتظار فرج چیست؟ ۶۵
- بخش پنجم: نشانه های ظهور ۶۹
- آیا اوضاع جهان پیش از ظهور، پیش بینی شده است؟ ۷۰

- ۷۱ □ با توجه به فراگیری ظلم و فساد در سراسر جهان، چرا امام ظهور نمی‌کند؟
- ۷۱ □ با این که بسیاری از علایم بوقوع پیوسته است، چرا امام زمان (ع) ظهور نمی‌کند؟ ۷۳
- ۷۳ □ نشانه‌های ظهور کدامند؟ ۷۳
- ۷۳ □ ۱. خروج سفیانی ۷۳
- ۷۴ □ ۲. کشته شدن نفس زکیه ۷۴
- ۷۴ □ ۳. ندای آسمانی از سوی جبرئیل ۷۴
- ۷۵ □ ۴. فرو رفتگی در بیداء ۷۵
- ۷۵ □ ۵. قیام یمانی ۷۵
- ۷۵ □ ۶. اختلاف فرزندان عباس ۷۵
- ۷۶ □ ۷. نمایان شدن دستی در آسمان ۷۶
- ۷۷ □ آیا بین نشانه‌های حتمی و ظهور امام، فاصله زمانی تعیین شده است؟ ۷۷
- ۷۹ □ آیا ایرانیان در دوران غیبت و ظهور امام مهدی (ع) نقشی دارند؟ ۷۹
- ۷۹ □ ۱. حمایت همه جانبه از اسلام ۷۹
- ۸۱ □ ۲. زمینه سازان حکومت مهدی (ع) ۸۱
- ۸۳ □ ۳. سپاهیان پا در رکاب ۸۳
- ۸۳ □ ۴. آموزگاران قرآن در دولت کریمه ۸۳
- ۸۵ □ بخش ششم؛ ویژگی‌های امام مهدی (ع) ۸۵
- ۸۵ □ چرا هنگام شنیدن نام قائم آل محمد از جای برمی‌خیزیم؟ ۸۵
- ۸۷ □ آیا بردن نام امام زمان (عج) حرام است؟ ۸۷
- ۹۱ □ چرا به امام زمان (عج) منتقم گفته می‌شود؟ ۹۱
- ۹۴ □ امام زمان ع از چه کسانی انتقام می‌گیرد؟ ۹۴

- چرا به امام زمان (عج) قائم آل محمد گفته می شود؟ ۹۶
- ۱. قیام و حمایت از دین ۹۷
- ۲. قیام به وسیله شمشیر ۹۷
- ۳. قیام پس از مردن نام او ۹۸
- چه نشانه هایی از پیامبران در امام مهدی (ع) وجود دارد؟ ۱۰۰
- ۱. عمر طولانی آدم (ع) و نوح (ع) ۱۰۱
- ۲. پنهان ماندن تولد ابراهیم (ع) و موسی (ع) ۱۰۱
- ۳. ناشناس بودن حضرت یوسف (ع) ۱۰۲
- ۴. آزمایش سخت حضرت ایوب (ع) ۱۰۳
- ۵. جوانی حضرت یونس بن متی (ع) ۱۰۳
- ۶. نشانه‌ای از حضرت عیسی (ع) ۱۰۴
- ۷. نشانه‌ای از محمد مصطفی (ص) ۱۰۴
- چرا حضرت مهدی (ع) با شمشیر قیام می کند؟ ۱۰۵
- آیا میراث پیامبران نزد امام مهدی (عج) وجود دارد؟ ۱۰۵
- ۱. عمامه و پیراهن پیامبر اسلام (ص) ۱۰۶
- ۲. زره و شمشیر ذوالفقار پیامبر (ص) ۱۰۷
- ۳. پرچم رسول الله ۱۰۷
- ۴. عصای حضرت موسی (ع) ۱۰۸
- ۵. سنگ حضرت موسی (ع) ۱۰۸
- ۶. تابوت سکینه ۱۰۹
- ۷. مجموعه‌ای دیگر از آثار پیامبران ۱۰۹
- ۸. کتاب‌های آسمانی ۱۰۹

- ۹. قرآنی که علی (ع) گرد آورد ۱۱۰
- بخش هفتم؛ دولت جهانی مهدی (ع) ۱۱۳
- آیا حکومت امام زمان، جهانی است؟ ۱۱۳
- امام زمان (ع) در چه روزی ظهور می کند؟ ۱۱۵
- امام عصر (ع) چند سال حکومت می کند؟ ۱۱۷
- محل سکونت امام مهدی (ع) کجاست؟ ۱۲۰
- ۱. پیش از غیبت ۱۲۰
- ۲. در دوران غیبت صغری ۱۲۱
- ۳. در دوران غیبت کبری ۱۲۱
- ۴. در دوران ظهور ۱۲۴
- چه تحولاتی در زمان امام عصر (ع) رخ می دهد؟ ۱۲۵
- رجعت چیست و ادله آن کدام است؟ ۱۲۷
- چه کسانی هنگام ظهور زنده می شوند؟ ۱۳۱
- آیا پیامبران در حکومت مهدی (ع) نقشی دارند؟ ۱۳۵
- ۱. عیسی بن مریم (ع) ۱۳۶
- ۲. الیاس پیامبر (ع) ۱۳۷
- ۳. دانیال (ع) ۱۳۸
- ۴. یونس (ع) ۱۳۸
- آیا امام مهدی (ع) احکام جدیدی می آورد؟ ۱۳۸
- محل حکومت امام زمان کدام شهر است؟ ۱۳۹
- سرنوشت اقلیت های دینی در حکومت امام مهدی (عج) چیست؟ ۱۴۰
- بخش هشتم؛ یاران امام مهدی (ع) در دوران غیبت و حضور ۱۴۳

- ۱۴۳ حضرت خضر(ع) کیست و نقش او در دوران غیبت چیست؟
- ۱۴۷ آیا تعداد یاران امام زمان(ع) مشخص است؟
- ۱۵۱ آیا یاران امام زمان(عج) فقط ۳۱۳ نفرند؟
- ۱۵۲ نقش علما در حکومت امام زمان چیست؟
- ۱۵۵ بخش نهم؛ دشمنان امام زمان(ع).....
- ۱۵۶ دشمنان امام زمان چه کسانی هستند؟
- ۱۵۶ ۱- منحرفان فکری
- ۱۵۶ ۲- بتریه
- ۱۵۸ ۳- مرجئه
- ۱۶۰ آیا امام عصر(ع) کشته می شود؟
- ۱۶۳ فهرست منابع

پیشگفتار

هر مکتب و نظامی برای تبیین اصول و مبانی اعتقادی و آرمانی خود، نیازمند تبلیغات است و از این راه، به گسترش حیطه نفوذ خود دست می‌یابد. در طول تاریخ، تنها اندیشه‌هایی به جا مانده و به دست نسل‌های بعد رسیده است که از بهترین، مؤثرترین و پرنفوذترین شیوه‌های پیام‌رسانی برخوردار بوده‌اند.

در دنیای کنونی که همه چیز در اثر پیشرفت تمدن بشری چهره خود را تغییر داده و رشد چشمگیری یافته، تبلیغات از شیوه «سنتی» خارج و به یک دانش تبدیل شده است.

امروز دانشکده‌ها و سازمان‌هایی بزرگ و پیچیده که دارای بودجه‌های عظیم هستند، در راستای کار آمدی تبلیغات در زمینه‌های مختلف تجاری، سیاسی و عقیدتی، مشغول فعالیت هستند. اربابان رسانه‌های تبلیغاتی در جهان با استفاده از پیشرفته‌ترین ابزار، به تبلیغ فرهنگ استعماری خویش و حمله به باورهای کهن مخاطبان خود می‌پردازند.

اکنون مرزبانان مرزهای عقیدتی برای پاسداری از فرهنگ اسلامی، نیازمند استفاده از ابزارهای نوین اطلاع رسانی و آگاهی از آخرین داده‌های اطلاعاتی هستند.

در شرایط کنونی که مردم انقلابی ایران با الهام از مکتب رهایی بخش اسلام، جامعه‌ای نوین بر اساس اندیشه‌های اسلامی بنا نهاده‌اند و تلاش گسترده‌ای را برای احیای ارزش‌های دینی آغاز کرده‌اند، شایسته است دانشمندان مسلمان با تمام توان خویش، به پیرایش اندیشه‌ها پردازند و اسلام ناب محمدی را معرفی کنند.

سوگمندان باید بپذیریم که بسیاری از خرافه‌ها و باورهای غلط هنوز ریشه در ذهن مردم مسلمان دارد. وظیفه دانشمندان است که شبهات را پاسخ بگویند و چهره حقیقی دین را به تصویر بکشند.

کتاب حاضر درباره پیشوای دوازدهم شیعه، مصلح بزرگ جهان، امام مهدی (عج) است. مسئله مهدویت از ناب‌ترین اندیشه‌های اسلامی و برگرفته از قرآن است. قرآن مجید در چند آیه، نوید داده است که نیکان و پارسایان بر سراسر جهان حاکم خواهند شد و پیشوایی جهان به مستضعفان خواهد رسید.

پیامبر اسلام ﷺ و ائمه علیهم السلام که مفسران قرآن و بازگو کنندگان حقایق آن هستند، ویژگی‌های حکومت صالحان و مستضعفان به پیشوایی امام مهدی (عج) را به تفصیل بیان داشته‌اند و مردم را به آمادگی برای تشکیل آن حکومت که تجسم مدینه فاضله اسلامی است، فرا خوانده‌اند و انتظار آن را برترین عبادات دانسته‌اند.

حکومت حضرت مهدی (عج) کاخ‌های ستم را نابود می‌سازد و عدالت را بر جهان حاکم می‌کند. حکومت حضرت مهدی (عج) به پیدایش اندیشه‌ها از کفر و شرک می‌پردازد و امنیت و صلح را بر جهان حاکم می‌سازد.

حضرت مهدی (عج) که مردم را هدایت و رهبری می‌کند، مظهر عبودیت خدا و نمونه‌ی اعلای انسان کامل است. مهدی آل محمد (عج) پیشوایی از تبار پاک پیامبر ﷺ و از نسل پاکان و صالحان است. پدرانش نسل در نسل، از پیشوایان حق و عدالت بودند و لحظه‌ای در راه دفاع از حقوق مستضعفان درنگ نکردند و سرانجام هم به سبب عدالت خواهی و ظلم ستیزی، به دست جلادان روزگار به شهادت رسیدند. مهدی موعود (عج) وارث آن خون‌های پاک و مقدّس است. مهدی (عج) می‌آید تا انتقام خون‌های به ناحق ریخته را بگیرد.

سال‌ها پیش، برای بازشناسی این مرد آسمانی، دست به کار شدم و مطالبی را که در طول سالیان دراز از استادان دانشمند و پارسا، به ویژه معلّم و مربّی و پدر بزرگوارم، مرحوم آیه الله حاج شیخ محمد رضا طبسی، آموخته و در جلسات گوناگون، برای جوانان بازگو کرده بودم، با بازنگری دوباره و افزودن مطالب دیگری به صورت پرسش و پاسخ درآوردم. امید دارم این تلاش ناچیز در پیشگاه امام عصر (عج) پذیرفته گردد.

حوزه علمیه قم

محمد جواد مروّجی طبسی

بخش اوّل

اعتقاد به مهدویت

یکی از باورهای پاک نهاد و مسلم که در کتاب‌های مقدّس و آسمانی بدان اشاره شده، اعتقاد به ظهور مصلحی جهانی است که در سایه حکومت او، تمام مردم جهان به آرامش واقعی می‌رسند. همه پیروان کتاب‌های آسمانی در انتظار ظهور مردی هستند که به ستم‌ها پایان می‌بخشد و صلح و صفا را در جهان حاکم می‌سازد.

همه مستضعفان در انتظار ظهور مصلح جهانی هستند. اعتقاد به منجی جهان اختصاص به پیروان ادیان آسمانی ندارد. انسان در فطرت خویش خواهان ظهور مصلحی است که از نیروی غیبی و الهی برخوردار باشد و بتواند حکومتی بر پایه عدل بنا نهد. امروزه برخی از فرمانروایان ستمگر تمام تلاششان این است که خود را چنین فردی معرفی نمایند، تا به خیال

خود، بر آن عقیده فطری مردم جامعه عمل بپوشاند. آنان در این راستا، با لشکر کشی به کشورهای ضعیف و کشتار مردم بی دفاع، خود را مدافع حقوق بشر قلمداد می‌کنند. در این بخش به چند پرسش مهم درباره اعتقاد به منجی جهان پاسخ داده می‌شود.

۱

**آیا در کتاب‌های آسمانی، به مسئله ظهور
منجی جهان اشاره‌ای شده است، یا این که
این عقیده اختصاص به مسلمانان دارد؟**

پاسخ

این عقیده اختصاص به مسلمان ندارد، بلکه تمام ادیان و کتاب‌های الهی - و برخی آیین‌ها - مژده داده‌اند که منجی جهان در فرجام تاریخ خواهد رسید و جهان را پر از عدل و داد خواهد ساخت.

در قرآن آمده است: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾^۱؛ در زبور، بعد از ذکر نوشتیم: بندگان شایسته‌ام وارث حکومت زمین خواهند شد.

مفسران قرآن در تفسیر واژه «ذکر» اختلاف نظر دارند؛ برخی گفته‌اند: به تمام کتاب‌های آسمانی که از سوی خداوند بر پیامبران نازل گشته است،

۱. سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

ذکر گفته می‌شود.^۱

برخی دیگر گفته‌اند: مراد از ذکر، تورات است.^۲

بنابراین، کتاب‌های آسمانی مژده داده‌اند که سرانجام، صالحان به فرمانروایی جهان خواهند رسید.

استاد حکیمی می‌نویسد: «از روزگاران کهن، داستان ظهور مصلح در آخر الزمان اصلی اساسی بوده است. پیشینیان بشر پیوسته آن‌ها به یادها می‌آوردند. اکنون نیز پس از گذشتن قرن‌ها، در خلال یادگارهای انسان‌های قدیم، آثاری هست که ما را به گفته‌ی بالا رهنمون می‌کند».^۳

یکی از دانشمندان معاصر می‌نویسد:

«اصولاً فتوریسیم، یعنی اعتقاد به دوره‌ی آخر الزمان و انتظار ظهور منجی، عقیده‌ای است که در کیش‌های آسمانی یهودیت، زردشتی و مسیحیت در سه مذهب عمده‌ی آن: کاتولیک، پروتستان و ارتدوکس، و مدعیان نبوت، عموماً و دین مقدس اسلام، خصوصاً به مثابه‌ی یک اصل مسلم قبول شده است و درباره‌ی آن در مباحث تئولوژیک مذاهب آسمانی، رشته‌ی تئولوژی بیبلیکال، کاملاً شرح و بسط داده شده است».^۴

حکیمی می‌نویسد: «در کتاب‌ها و آثار زردشت و زردشتی درباره‌ی آخر

۱. المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۴، ص ۳۳۷.

۲. همان، ص ۳۲۹.

۳. خورشید مغرب، ص ۶۶.

۴. همان، ص ۶۶ و ۶۷.

الزمان و ظهور موعود مطالب بسیاری آمده؛ از جمله در این کتاب‌ها: کتاب اوستا، کتاب زند، کتاب جاماسب نامه، کتاب داستان دینیک، کتاب زراتشت نامه.

و نیز در کتاب‌های تحریف شده یهودیت و عهد عتیق همانند: کتاب دانیال پیامبر، کتاب حجی پیامبر، کتاب صفنیای پیامبر، هم چنین در کتاب‌های مسیحیت همانند: انجیل متی، انجیل لوقا، انجیل مرقس، انجیل برنابا و مکاشفات یوحنا، ضمن توجه به تحریف شدن آن‌ها، از منجی موعود سخن به میان آمده است.^۱

بدون تردید، اگر این کتاب‌ها تحریف نشده بود، مطالب روشن‌تر و بیش‌تری درباره مصلح جهانی در آن‌ها دیده می‌شد؛ این در حالی است که اگر در کتاب‌های آسمانی گذشته، هیچ نام و نشانی از موعود نبود، باز هم می‌گفتیم خداوند در تمام کتاب‌ها از مهدی موعود سخن گفته است، زیرا در قرآن مجید تصریح کرده که در کتاب‌های آسمانی از منجی بشر سخن گفته است.

۲

آیا مهدویت در قرآن کریم مطرح شده است؟

پاسخ

۱. قرآن، منبع اصلی همه معارف و قوانین اسلامی است و در حقیقت،

۱. جهت اطلاع بیشتر، ر.ک: خورشید مغرب، ص ۷۱ - ۷۴.

به منزله قانون اساسی همه قوانین اسلامی است. همان گونه که در قانون اساسی هر کشور، اصول و اهداف و مسئولیت‌های ارگان‌ها و نهادها به صورت کلی و بدون شرح و توضیح کامل، ثبت شده و شرح و تبیین آن به عهده قانون‌های عادی است، در قرآن نیز برخی از معارف اسلامی به صورت کلی و مجمل بیان شده و تفسیر و توضیح آن به عهده پیامبر اسلام ﷺ نهاده شده است. در مورد مهدویت نیز چنین است.

ریشه اصلی این تفکر، قرآن است که در چند آیه، نابودی ستم را پیش‌بینی کرده و پیروزی پارسایان، صالحان و مستضعفان را نوید داده و فرجام کار را از آن پرهیزکاران دانسته و بشارت داده که در پایان جهان، نیکوکاران حاکم جهان خواهند شد. در تفسیر این آیات، روایات فراوانی از پیامبر ﷺ و ائمه علیهم السلام نقل شده است که بنابر آن‌ها، حکومت امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان همان حکومت مستضعفان و صالحان است که در قرآن، بشارت به آن داده شده است.

خداوند در ۲۶۵ آیه که در ۸۰ سوره آمده است، به صورت کلی، درباره مهدویت سخن گفته است. بیش از ۵۰۰ روایت از پیامبر ﷺ و ائمه علیهم السلام در تفسیر این آیات نقل شده است. از باب نمونه، به چند آیه و روایت بسنده می‌کنیم:

الف. «ونريد أن نمنّ على الذين استضعفوا في الأرض ونجعلهم أئمة

۱. نگارنده تمام این روایات را در «معجم احادیث الإمام المهدی»، ج ۵ با همکاری گروهی از نویسندگان گرد آورده است.

ونجعلهم الوارثين ﴿ ۱؛ ما می خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم.

سلمان فارسی می گوید: پیامبر اسلام ﷺ فرمود: خداوند هیچ پیامبر و رسولی را نفرستاد، مگر آن که برای او ۱۲ نقیب قرار داد.

پیامبر ﷺ نام ۱۱ امام را شمرد و فرمود: سپس فرزندش، محمد بن الحسن المهدی علیه السلام است که به امر پروردگار قیام می کند.^۲

ب. ﴿و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادي الصالحون﴾^۳؛ در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته ام وارث - حکومت - زمین خواهند شد.

در تفسیر این آیه، محمد بن عبد الله بن حسن از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که آن حضرت فرمود: مراد از آیه، حضرت قائم آل محمد علیه السلام و یارانش می باشند.^۴

ج. ﴿...أمن يجيب المضطر إذا دعاه و يكشف السوء و يجعلكم خلفاء الأرض...﴾^۵؛ ... و یا کسی که دعای مضطر را اجابت می کند و گرفتاری را بر طرف می سازد و شما را خلفای زمین قرار می دهد...

۱. سورة قصص، آیه ۵.

۲. دلائل الإمامة، ص ۲۳۷.

۳. سورة انبياء، آیه ۱۰۵.

۴. تأویل الآيات، ج ۱، ص ۳۳۲ و معجم أحاديث الإمام المهدى، ج ۵، ص ۲۶۲.

۵. سورة نمل، آیه ۶۲.

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه، ضمن حدیث مفصلی، سخنرانی امام عصر (عج) را در موقع ظهور در مکه بیان می‌فرماید: اولین کسی که با او بیعت می‌کند، جبرئیل است و سپس بیش از ۳۰۰ نفر با او بیعت خواهند نمود.^۱

۲. این پرسش اختصاص به «مهدویت» ندارد بلکه درباره خصوصیات و جزئیات بیش‌تر احکام اسلامی همانند نماز، روزه و زکات نیز مطرح است، چون در هیچ‌جای قرآن از شمار رکعات نمازهای پنج‌گانه یا شرایط وجوب زکات و روزه، سخن به میان نیامده است.

۳

آیا اعتقاد به «مهدویت» اختصاص به شیعه دارد؟

پاسخ

همان‌گونه که در مقدمه گذشت، اعتقاد به ظهور مصلح جهانی، اعتقادی است قرآنی و بدین جهت، همه مسلمانان، اعم از شیعه و سنی، معتقدند که منجی جهان در فرجام تاریخ، ظهور خواهد کرد. اعتقاد به ظهور مصلح گیتی جزو اندیشه‌های اساسی مسلمانان به شمار می‌رود.

شیعیان بنا بر روایات بسیاری که از پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام نقل شده است، مهدی علیه السلام را دوازدهمین پیشوای خود می‌دانند. آن‌ها معتقدند که او از سلاله پاک فاطمه زهرا علیها السلام و نهمین فرزند امام حسین علیه السلام است. به

۱. تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۶.

جهت این باور عمیق است که شیعه در راه حفظ و بزرگداشت این اصل، تلاش‌های فراوانی کرده است.

دانشمندان شیعه در طول تاریخ، به مرزبانی این باور پاک برخاستند و از جنبه‌های گوناگون علمی، روایی، تفسیری و کلامی، به تحلیل آن پرداختند و کتاب‌های بسیار ارزشمندی نوشتند. این تلاش‌ها پیش از آن که امام مهدی علیه السلام متولد شود، آغاز شد و تا کنون ادامه دارد.

فرهینختگان سنی نیز از دیر باز، توجه خاصی به این مسئله داشته‌اند و در کتاب‌های خود فصلی را به آن اختصاص داده و روایات نبوی را همراه اسناد و مدارک آن، ذکر کرده‌اند.

اهل تسنن حدود ۴۰۰ روایت از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله در باره مهدی موعود (عج) نقل کرده‌اند. روایاتی که شیعه و سنی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سایر معصومین علیهم السلام نقل کرده‌اند، حدود ۶۰۰۰ حدیث است.^۱

نام‌های تعدادی از کتاب‌های علمای سنی که بخشی از مباحث خود را به مهدویت اختصاص داده‌اند، چنین است: مسند احمد، ج سوم ص ۳۶؛ مسند ابو یعلی، ج ۲ ص ۲۷۴؛ سنن ترمذی، ج ۴، ص ۵۰۵؛ سنن ابو داود، ج ۴، ص ۱۰۷ و سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸.

نیز حاکم نیشابوری در المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۷۷؛ ابن الصباغ مالکی در الفصول المهمّة، ص ۲۷۳؛ قندوزی حنفی در ینابیع المودة، ص ۲۴۱؛ شبلنجی در نور الأبصار، ص ۱۸۶؛ ابن الصبان مصری در

۱. نور مهدی، ص ۳۷.

إسعاف الراغبین، ص ۱۴۰؛ نگری در دستور العلماء، ج ۳، ص ۲۹۱؛ ابن خلکان در تاریخ خود، ج ۲، ص ۴۵۱؛ ابن الاثیر در نهایه، ج ۱، ص ۱۷۴؛ محمد بن طلحه در مطالب السؤل، در باب ۱۲؛ سبط ابن الجوزی در تذکرة الخواص، ص ۳۷۸؛ سید احمد زینی دحلان در فتوحات، ص ۳۲۲؛ ابن حجر هیثمی در الصواعق المحرقة، ص ۲۰۵ و طبری در ذخائر العقبی، ص ۱۳۶ و صدها تن از نویسندگان اهل سنت به ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام و چگونگی ظهور آن حضرت پرداخته اند.^۱

برخی از علمای اهل تسنن کتاب های مستقلی در باره حضرت

مهدی علیه السلام نوشته اند که به نام برخی از کتاب ها بسنده می کنیم:

۱. البرهان، نوشته علامه متقی هندی؛
۱. تحدیق النظر، نوشته محمد بن عبد العزیز؛
۳. تلخیص البیان، نوشته ابن کمال باشا؛
۴. العرف الوردی، نوشته جلال الدین سیوطی؛
۵. العطر الوردی، نوشته محمد بن محمد حسینی؛
۶. عقد الدرر، نوشته یوسف بن یحیی شافعی؛
۷. علامات المهدی، نوشته جلال الدین سیوطی؛
۸. فرائد فوائد الفکر، نوشته مرعی بن یوسف حنبلی؛
۹. القطر الشهدی، نوشته شهاب الدین حلوانی؛
۱۰. القول المختصر، نوشته احمد بن علی هیثمی؛

۱. معجم أحادیث الإمام المهدی، ج ۱ - ۵.

۱۱. المشرب الوردی، نوشته ملاسلطان حنفی؛

۱۲. مناقب المهدي، نوشته ابو نعیم اصفهانی؛

۱۳. نعت المهدي، نوشته ابو نعیم اصفهانی؛

۱۴. البيان، نوشته محمد بن يوسف گنجی شافعی.

بدین سان، روشن شد که باور داشت قیام مردی از سلاله فاطمه علیها السلام در آخر الزمان و نابودی ستم به دست توانای او، تنها خاص شیعه نیست، بلکه باوری است عمومی که همه مسلمانان به آن اعتراف دارند، حتی یک باور و اعتقاد جهانی و عمومی است که در میان همه مذاهب و مکتب‌های جهان بوده و تاکنون نیز باقی است. همه مکتب‌های بشری، ظهور مصلح بزرگ در آخر الزمان را به پیروان خود بشارت داده‌اند، حتی مکتب‌های الحادی رسیدن به جامعه بی طبقه که در آن آثاری از نابرابری اجتماعی و جود نداشته باشد، را نوید داده‌اند.

با این همه، اصالت و والایی این اندیشه، آن گونه که در اسلام، به ویژه در مذهب شیعه، شرح و تبیین شده و فلسفه آن بیان گشته، در هیچ مکتبی انجام نشده است.

ع

آیا نامی از امام مهدی در صحاح سته آمده است؟

پاسخ

الف) در تمام صحاح سته، به جز صحیح بخاری، نام امام مهدی علیه السلام

وجود داشت. نام حضرت مهدی (عج) و سخنان پیامبر ﷺ درباره آن حضرت در کتاب‌های صحیح ترمذی،^۱ سنن ابن ماجه^۲ و سنن ابو داود^۳ که الآن در دسترس است، موجود می‌باشد، ولی در کتاب‌های صحیح مسلم و سنن نسائی حذف گردیده است.

شاهد بر این که این احادیث قبلاً در صحیح مسلم بوده، آن است که ابن حجر عسقلانی در الصواعق المحرقة،^۴ ابن الصبّان در إسعاف الراغبین،^۵ متقی هندی در کنز العمال^۶ و حمزاوی در مشارق الأنوار،^۷ حدیث «المهدی حق و هو من ولد فاطمة علیها السلام» را از کتاب «صحیح مسلم» نقل کرده‌اند، اما چنین حدیثی در نسخه فعلی صحیح مسلم که در دسترس همگان است، موجود نمی‌باشد.

و شاهد بر این که سخنان پیامبر اسلام ﷺ درباره حضرت مهدی (عج) در سنن نسائی هم وجود داشت، این است که سلمی در عقد الدرر،^۸ حدیث «المهدی منی» را از کتاب «سنن نسائی» نقل کرده است و ابن الصبّان،^۹

۱. سنن ترمذی، ج ۲، ص ۵۰۵.

۲. سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸.

۳. سنن ابو داود، ج ۲، ص ۳۶۷.

۴. الصواعق المحرقة، ص ۱۶۳.

۵. إسعاف الراغبین، ص ۱۴۵.

۶. کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۴.

۷. مشارق الأنوار، ص ۱۱۲.

۸. عقد الدرر، ص ۳۳.

۹. إسعاف الراغبین، ص ۱۴۵.

عبدالمحسن عبّاد،^۱ ابن حجر عسقلانی،^۲ حمزاوی^۳ و شیخ منصور علی ناصف،^۴ حدیث «المهدی حق و هو من ولد فاطمة علیها السلام» را از نسائی نقل کرده‌اند.

حال، خود قضاوت کنید: یا این چند نفر، به دروغ مطلبی را از صحیح مسلم و سنن نسائی نقل کرده‌اند و یا این دو کتاب دستخوش حذف گردیده است.

ب) در نسخه‌های فعلی صحیح مسلم، گرچه نامی از امام مهدی علیه السلام برده نشده است، اما دو حدیث در مورد آمدن خلیفه‌ای در آخر الزمان^۵ و نزول حضرت عیسی علیه السلام از آسمان^۶ و نماز خواندنش پشت سر آن خلیفه، ذکر شده است، که باید پرسید: این خلیفه کیست که پیامبر اولوالعزم پشت سر او نماز می‌خواند؟ آیا او غیر از مهدی (عج) است؟!

ج) اشکال عمده‌ای که بر بخاری و مسلم وارد است، این است که آن‌ها مبنایی را که برای نقل روایت از یک راوی پذیرفته‌اند و بنابر آن مبنا به نقل حدیث راویان در کتاب‌های خود پرداخته‌اند، در همه جا رعایت نکرده‌اند و بسیاری از روایات را که نقل آن‌ها سازگار با آن مبنا بود،

۱. عقیده أهل السنة و الأثر، ص ۱۸.

۲. الصواعق المحرقة، ص ۱۶۳.

۳. مشارق الأنوار، ص ۱۱۲.

۴. التاج الجامع للأصول، ج ۵، ص ۳۴۳.

۵. صحیح مسلم، ج ۲، ص ۷۰۱.

۶. همان، ج ۴، ص ۲۲۶۶.

نیاورده‌اند.

حاکم نیشابوری (متوفی: ۴۰۵ ه. ق.) در کتاب خود، احادیثی که مبنای بخاری و مسلم برای نقل حدیث، در آنها وجود داشت، اما آنان آن احادیث را ذکر نکرده بودند، گرد آورده و در پایان هر حدیث، این اصطلاح را به کار برده است: هذا حدیث صحیح علی شرط الشیخین و لم یخرجاه؛ این حدیث، بر مبنای شیخین (بخاری و مسلم) صحیح است، ولی آنان این حدیث را نقل نکرده‌اند.

از جمله احادیثی که بر مبنای بخاری و مسلم در حدیث، صحیح بود و باید آنان بر مبنای خویش در نقل حدیث، آن را نقل می‌کردند، مربوط به امام مهدی (عج) می‌باشد که از باب نمونه به پنج روایت اشاره می‌نماییم:

۱. المهدی منّا رجلٌ من أهل البيت.^۱
۲. نحن ولد عبد المطلب ... و المهدی.^۲
۳. المهدی منی أجلی الجبهه أقتنی الأنف.^۳
۴. ... ثم یرج رجلٌ من عترتی.^۴
۵. إذا رأیتم الرایات السود فإنّ فیها خلیفة الله المهدی.^۵

۱. المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲. همان، ج ۳، ص ۲۱۱.

۳. همان، ج ۴، ص ۵۵۷.

۴. همان، ج ۴، ص ۵۵۸.

۵. همان، ص ۴۶۳.

د) بنابر نظر اهل سنت: صحیح ترمذی، سنن ابن ماجه و سنن ابو داود از صحاح سته‌اند. حال که احادیث مهدی (عج) در این کتاب‌ها آمده است. بنابراین، احادیث حضرت مهدی (عج) در صحاح اهل سنت آمده است. لزومی ندارد که حدیث مهدی (عج) در بقیة صحاح موجود باشد. مگر احادیث دیگر در همه کتاب‌های صحاح موجود است. ابن تیمیه که گستاخی‌های فراوانی نسبت به شیعه نموده است، درباره احادیث حضرت مهدی (عج) می‌نویسد: «إِنَّ الْأَحَادِيثَ الَّتِي يَحْتَجُّ بِهَا عَلِيٌّ خُرُوجَ الْمَهْدِيِّ أَحَادِيثٌ صَحِيحَةٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَ التِّرْمِذِيُّ وَ أَحْمَدُ وَ غَيْرُهُمْ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَ غَيْرِهِ»^۱؛ روایاتی که بر خروج امام مهدی (عج) استدلال می‌شود، احادیثی هستند صحیح که ابو داود و ترمذی و احمد و غیر آنها از طریق ابن مسعود و دیگران، آنها را نقل کرده‌اند.

بخاری گرچه در صحیح خود، احادیث مهدی را نیاورده، اما در تاریخ خود، در چند مورد نام امام مهدی (عج) را ذکر کرده است. او در تاریخ خود، این حدیث را از پیامبر ﷺ نقل کرده است: «المهدي منّا أهل البيت».^۲ آوی در همان کتاب به حدیث: «المهدي حق من ولد فاطمة» اشاره می‌کند.^۳

۱. منهاج السنة، ج ۴، ص ۲۱۱.

۲. تاریخ البخاری، ج ۱، ص ۳۱۷.

۳. تاریخ البخاری، ج ۳، ص ۳۴۶.

۵

چرا امام مهدی را بشناسیم؟

پاسخ

به روایات بسیاری در کتاب‌های شیعه و اهل تسنن برخورد می‌کنیم که در آن‌ها، مسلمانان موظف شده‌اند تا امام زمان خود را بشناسند و از او پیروی بنمایند. بیش‌تر دانشمندان اهل سنت منظور از امام زمان در این روایات را خلفا و زمامداران دانسته‌اند. شیعه بر این باور است منظور از امام زمان در روایات، امامان معصوم هستند. بدین جهت، شیعه لزوم شناخت مهدی را جزئی از همین شناخت کلی نسبت به دوازده امام می‌داند.

سلمان فارسی می‌گوید: پیامبر اسلام ﷺ فرمود: امامان پس از من، ۱۲ نفر هستند. همه آن‌ها از قریش می‌باشند ... بدانید که اینان عترت من هستند و از گوشت و خون من می‌باشند. چرا برخی از مردم مرا در باره آنان آزار می‌دهند؟ خداوند شفاعت مرا نصیب آن‌ها نکند.^۱

امام حسن علیّه السلام فرمود: امامان پس از رسول خدا، ۱۲ نفر هستند. نه نفر از آن‌ها از نسل برادرم، حسین می‌باشند، مهدی این امت از آن‌هاست.^۲

پس از بیان اصل ضرورت وجود امامان، به بیان وظیفه مسلمانان در برابر آن‌ها و این که چرا باید مسلمانان امام خویش را در هر

۱. کفایة الأثر، ص ۱۴۹.

۲. همان، ص ۲۲۳.

زمانی بشناسند، می پردازیم. به چند دلیل باید امام مهدی را بشناسیم:

۱. برای جلوگیری از انحراف و گمراهی

ضرورت شناخت حضرت مهدی (عج) وقتی احساس می شود که انسان ها در اثر فاصله گرفتن از امام خود، به فساد و گمراهی کشیده شوند که برای رهایی از این دام خطرناک، راهی جز پیروی از امام نخواهد بود. امام موسی بن جعفر علیه السلام می فرماید: امام، حجت بندگان است و هر که او را رها کند، گمراه می شود و هر که همراه او باشد، نجات می یابد و رستگار می شود.^۱

ابو جعفر عمری، اولین نایب امام زمان علیه السلام به ابو علی محمد بن همام این گونه نوشته است: «اللهم عرّفني نفسك فانك إن لم تعرّفني نفسك لم أعرف رسولك. اللهم عرّفني رسولك فانك إن لم تعرّفني رسولك لم أعرف حجّتك، اللهم عرّفني حجّتك فانك إن لم تعرّفني حجّتك ضللت عن ديني»؛ خدایا! خودت را به من بشناسان که اگر خود را به من شناسانی، رسولت را نخواهم شناخت. خدایا! رسولت را به من بشناسان و گرنه حجّتت را نخواهم شناخت. خدایا! حجّتت را به من بشناسان و گرنه، از دین خود گمراه خواهم شد.^۲

۲. برای جلوگیری از بطلان عمل

قبولی اعمال در گرو پذیرفتن ولایت امامان معصوم علیهم السلام است.

۱. معجم أحاديث الإمام المهدی، ج ۴، ص ۱۴۸.

۲. مصباح الزائر، ص ۳۱۲.

امام باقر علیه السلام به زراره فرمود، اسلام بر ۵ چیز بنا نهاده است: نماز، زکات، حج، روزه و ولایت. زراره می‌گوید عرض کردم: کدام یک از آن‌ها برتر است؟

امام فرمود: ولایت؛ زیرا کلید و حاکم و راهنمای آن‌هاست. اگر مردی شب تا صبح به نماز و روز خود را به روزه سپری کند و تمام ثروت خود را صدقه بدهد و همه ساله به حج برود، اما ولی خدا را نشناخته باشد تا از او پیروی نماید، و تمام کارهایش به راهنمایی او نباشد، هرگز نزد خداوند اجر و ثوابی ندارد و از اهل ایمان نخواهد بود.^۱

۳. برای رسیدن به حیات معنوی

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید: ای مردم! هر که بخواهد در زندگی همانند من باشد و همانند من بمیرد، ولایت علی علیه السلام را بپذیرد و از امامان پس از او پیروی کند.^۲

۴. برای فرار از مرگ جاهلیت

در روایاتی که مورد پذیرش شیعه و اهل سنت است، تصریح شده است که هر که امام زمان خود را شناسد، به مرگ جاهلیت از دنیا می‌رود. امام محمد باقر علیه السلام نیز فرمود: هر که بمیرد و امامی نداشته باشد، مرگ او مرگ جاهلیت است و هیچ کس در این جهت معذور نیست تا امام خود را بشناسد.^۳

۱. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸.

۲. مناقب، آل ابی طالب، ج ۱، ص ۳۰۱.

۳. محاسن برفی، ص ۱۵۵، الثقات ابن حبان، ج ۷، ص ۴۹.

پیامبر خدا ﷺ فرمود: «من أنكر القائم من ولدي في زمان غيبته فمات
فقد مات ميتة جاهليّة»^۱؛ هر که منکر قائم از فرزندانم در زمان غیبتش بشود
و در همان حال بمیرد، قطعاً به مرگ جاهلیت مرده است.
منظور از مرگ جاهلیت این است که مانند افرادی که پیش از اسلام، در
حال شرک و کفر مردند، می‌میرند.

بخش دوم

میلاد منجی بشریت

خلفای عباسی همانند فرعونیان، برای جلوگیری از ولادت منجی جهان، به تلاش‌های گسترده‌ای دست زدند، از جمله این که امام حسن عسکری علیه السلام را به زندان انداختند. آن حضرت بیش‌ترین روزهای دوران امامت خویش را در زندان خلفای جور عباسی به سر برد. گاهی خلفای بنی عباس دست به اقدام‌های خطرناکی علیه امام حسن عسکری علیه السلام می‌زدند، اما حوادثی پیش می‌آمد که آن‌ها را از کشتن امام، منصرف می‌کرد.

تمام تلاش‌های مذبوحانه آنان بی نتیجه ماند و سرانجام منجی جهان در روز نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق، در شرایطی بسیار حساس پا به صحنه گیتی نهاد و دنیا را به نور جمالش روشن ساخت.

نامش، نام مبارک حضرت محمد ﷺ و کنیه‌اش هم کنیه اوست. بقیة الله، حجة الله، مهدی و قائم آل محمد از لقب‌های منجی جهان است. امام حسن عسکری علیه السلام برای حفظ جان فرزندش، او را از دید جاسوسان حکومت، پنهان نگه می‌داشت. گاهی حضرت مهدی (عج) به دستور پدر در جلسات وی حاضر می‌گشت و لب به سخن می‌گشود، تا شیعیان بدانند که دوازدهمین امام به دنیا آمده است. به اعتقاد تمام دانشمندان شیعه و بسیاری از دانشمندان سنی، حضرت مهدی (عج) به دنیا آمده و هم اکنون در پس پرده غیب است. غیبت آن حضرت با رحلت پدر بزرگوارش در سال ۲۶۰ هـ. ق. آغاز گردید و هم اکنون ادامه دارد.

۶

آیا به نظر اهل تسنن، امام مهدی (عج) متولد شده است؟

پاسخ

در مورد ولادت امام عصر علیه السلام، بین سنی‌ها اختلاف نظر وجود دارد. گروهی از آنها با نظر شیعه موافقند و اعتقاد دارند که امام مهدی (عج) فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است و در سال ۲۵۵ هـ. ق. در سامرا متولد شده است.

این گروه از علمای سنی که تعداد آنها کم نیست، تصریح کرده‌اند که

حضرت مهدی (عج) متولد شده است. چون ذکر نام آن‌ها و ایراد بخشی از گفته هایشان در این باره، از حوصله این کتاب بیرون است، به ذکر چند نمونه از سخنان آنان بسنده می‌کنیم:

۱- ابن الصباغ مالکی در الفصول المهمة می‌نویسد: ابوالقاسم محمد بن الحسن در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق، در شهر «سرّ من رأی» به دنیا آمد. او در باره علت پنهان نگه داشتن تولد امام از عموم مردم، می‌نویسد: ابو محمد فرزندش، حجت قائم منتظر را برای بنیانگذاری حکومت حق جانشین خویش ساخت و میلادش را از مردمان مخفی داشت و امرش را پوشیده ساخت؛ چون شرایط سخت زمان و ترس از سلطان و دستگیری شیعیان و حبس و زجر آنان، چنین اقتضا می‌کرد.^۱

۲- گنجی شافعی در البیان فی اخبار صاحب الزمان، ضمن آن که تولد امام مهدی (عج) را مسلم دانسته است، برای پاسخ گویی به شبهات کسانی که منکر زنده بودن آن حضرت شده‌اند، در کتاب خود فصلی گشوده است با عنوان (مهدی از هنگام غیبتش تا کنون زنده است) و با دلیل‌های شیوا، سخنان افرادی که منکر زنده بودن حضرت مهدی (عج) هستند، را رد کرده است. وی می‌نویسد:

چه امتناعی از زنده بودن مهدی وجود دارد در حالی که عیسی و الیاس و خضر که از اولیای خدا هستند، هنوز زنده می‌باشند و دجال و ابلیس که از

۱. الفصول المهمة، ص ۲۷۴.

۲. همان، ص ۲۷۲.

دشمنان خدا می باشند، هنوز زنده می باشند؟! چه شده است که بر زنده بودن آن‌ها اتفاق نظر دارند، اما زنده بودن مهدی را منکرند؟! من به گونه‌ای زنده بودن هریک از آنان را بیان می‌کنم که برای هیچ عاقلی جای انکار زنده بودن مهدی باقی نماند.^۱

۳- سبط ابن الجوزی حنفی در تذکرة الخواص می‌نویسد:

از جمله اولاد او (امام حسن عسکری) محمد الامام و او محمد بن الحسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام و کنیه‌اش ابو عبدالله و ابو القاسم است و او جانشین امام و صاحب الزمان، قائم، منتظر، و آخر است و او آخر امامان می‌باشد.^۲

مرحوم آیه الله شیخ محمد رضا طبسی (پدر نگارنده) پس از آن که نام ۴۰ نفر از بزرگان اهل سنت را بنابر نقل کشف الاستار - نوشته مرحوم محدث نوری - یاد آوری می‌کند، می‌فرماید:

من نیز پس از تتبع در کتاب‌های آن‌ها، بر نام ۲۰ نفر دیگر دست یافتم که همه آن‌ها قائل به ولادت امام مهدی هستند. این افراد عبارتند از: مولی حسین کاشفی در روضة الاحباب، ابن خلکان در تاریخ خود، حافظ بیهقی شافعی در شعب الایمان، سید احمد زینی دحلان در الفتوحات الاسلامیه، ابن حجر در الصواعق المحرقة، ابن الاثیر در الکامل فی التاریخ، ابو الفداء

۱. البیان فی أخبار صاحب الزمان، ص ۵۲۱.

۲. تذکرة الخواص، ص ۳۲۵.

در تاریخ خود، احمد نگری در دستور العلماء، یاقوت حموی در معجم البلدان، شبراوی در الأتحاف بحب الاشراف، حمزاوی در مشارق الانوار، ذهبی در دول الاسلام، یافعی در مرآة الجنان، شیخ عبد الوهاب در کشف الغمہ، ابن سعد در الطبقات الکبری، شمش الدین قاضی مالکی در تاریخ الخمیس، ملا علی متقی در البرهان، جمال الدین در روضة الاحباب، قرمانی در اخبار الدول و علامه ابن الصبان در إسعاف الراغبین.^۱ با این بیان، روشن شد که ولادت مهدی آل محمد علیہ السلام از قطعیات تاریخ است و شیعه و سنی تاریخ دقیق میلاد مسعود آن حضرت را بیان کرده‌اند.

گروهی از دانشمندان اهل سنت بر این باورند که امام مهدی هنوز متولد نشده است و در آخر الزمان به دنیا می‌آید. ابن ابی الحدید معتزلی در شرح نهج البلاغه خویش در شرح فرمایش علی علیہ السلام که می‌فرماید: بأبی ابن خیرة الاماء، می‌نویسد: امامیه گمان می‌برند که منظور کلام حضرت، امام دوازدهم آنهاست که فرزند کنیزی به نام نرگس است، ولی اصحاب ما گمان دارند که وی مردی فاطمی است و در آینده از کنیزی متولد می‌شود. او خواهد آمد و زمین را پر از عدل و داد خواهد نمود؛ پس از آن که پر از ستم شده باشد. او از ستمگران انتقام می‌گیرد و آنها را به شدیدترین عقوبت‌ها می‌رساند.^۲

گرچه این اولین و آخرین لغزشی نیست که از ابن ابی الحدید سر زده

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۱۲۲.

۲. شرح نهج البلاغة، ج ۲، ص ۱۷۹.

است؛ زیرا وی در بسیاری از مسائل دچار شک و تردید گشته و بر خلاف واقع و نظر اکثر دانشمندان، اظهار نظر کرده است، کجاست آن کنیزی که حضرت مهدی (عج) از او متولد می‌شود؟ در حال حاضر کنیز از کجا پیدا می‌شود؛ چه رسد به زمان آینده؟ از سوی دیگر، چگونه ممکن است آن همه روایات که به اتفاق شیعه و سنی، در باره مهدی علیه السلام وارد شده است به شخص گمنامی که معلوم نیست فرزند کیست و در چه زمانی متولد می‌شود، منطبق کنیم و به گفته گنجی شافعی؛ به سبب این که از طول عمر آن حضرت فرار کرده باشیم، اصل ولادت امام را منکر شویم؟!

۷

آیا کسی امام زمان (عج) را در دوران کودکی اش دیده است؟

پاسخ

افراد زیادی امام زمان را پیش از غیبت آن حضرت، دیده‌اند. این عدّه بحدی زیاد هستند که مرحوم سید هاشم بحرانی را واداشت تا کتابی در این باره، به نام «تبصرة الولی فیمن رأی القائم المهدی» بنگارد. در این جا به ذکر نام برخی از آنان بسنده می‌کنیم:

۱. حکیمه:

حکیمه دختر امام جواد علیه السلام و عمه امام حسن عسکری علیه السلام در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق، در خانه امام بود و هنگام تولد حضرت مهدی (عج)

حضور داشت و چشمش به جمال دلربای او افتاد.^۱

۲. احمد بن اسحاق:

وی می گوید: روزی به خدمت امام حسن عسکری علیه السلام رسیدم، قصد داشتم از جانشینش بپرسم. آن حضرت پیش از آن که در این باره از او سؤال کنم، فرمود: ای احمد بن اسحاق! خداوند متعال از هنگامی که آدم را آفرید تا روز قیامت، هرگز زمین را از حجّت خالی نگذاشته و نمی گذارد. به برکت وجود مقدس امام و حجّت است که بلاها از زمین بیرون می رود و باران می بارد

احمد بن اسحاق می گوید: عرض کردم: یا بن رسول الله! امام و جانشین شما کیست؟

آن حضرت داخل اتاق شد، سپس در حالی که کودک ۳ ساله‌ای را که همانند ماه شب چهاردهم بود و او را بر شانه گرفته بود، خارج شد و فرمود: احمد! اگر تو نزد خدا و امامان، گرامی نبودی هرگز فرزندم را به تو نشان نمی دادم.^۲

۳. یعقوب بن منقوش:

وی می گوید: خدمت ابو محمد حسن بن علی عسکری علیه السلام رسیدم. آن حضرت بر سگوی خانه نشسته بود و در سمت راست وی اتاقی بود که پرده‌ای آن را پوشانده بود. به حضرت عرض کردم: مولای من! وارث

۱. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۱۷.

۲. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۸۴ و با خورشید سامرا، ص ۲۸۸.

امامت شما کیست؟

امام فرمود: پرده را کنار بزن.

یعقوب بن منقوش می‌گوید: آن را کنار زدم. نوجوانی به قامت ۵
و جب که حدود ۸ یا ۱۰ سال بود، بیرون آمد. او پیشانی درخشان، چهره‌ای
نورانی، چشمانی براق، کف‌های ستبر، زانوهایی برگشته، خالی برگونه
راست و گیسوانی مجعد داشت. کودک آمد و روی زانوی ابو محمد علیه السلام
نشست. آن حضرت به من فرمود: این پیشوا و امام شماست...^۱

۴. نسیم، خدمتکار امام عسکری علیه السلام.

۵. ماریه، خدمتکار امام حسن عسکری علیه السلام.

۶. ابو غانم، پیشکار آن حضرت.

۷. ابو علی خیزرانی.

۸. حسن بن منذر.

۹. معاویه بن حکیم.

۱۰. کامل بن ابراهیم.

۱۱. سعد بن عبد الله اشعری^۲

امام حسن عسکری علیه السلام در یکی از روزهای ملاقات با مردم، فرزند
خود را به ۴۰ نفر که به دیدارش آمده بودند، نشان داد.^۳

۱. با خورشید سامرا، ص ۲۹۰.

۲. تبصرة الولي في من رأى القائم المهدي، ص ۹۳.

۳. کتاب الغيبة، ص ۲۱۷.

چرا امام حسن عسکری علیه السلام فرزندش را از مردم پنهان کرد؟

پاسخ:

خلفای عباسی، به ویژه معتز و مهتدی و معتمد، از میلاد فرزندی که بنیان ستم را ویران خواهد کرد، بر حکومت خود بیمناک و هراسان بودند. آنان به شدت امام حسن عسکری را زیر نظر قرار داده بودند. از این رو، همان کاری را کردند که فرعون برای جلوگیری از تولد موسی علیه السلام انجام داد. آنان مزدوران خود را می گماردند تا خانه های بنی هاشم، به ویژه خانه امام حسن عسکری علیه السلام را زیر نظر داشته باشند.

خلفای عباسی تلاش فراوان نمودند تا امام حسن عسکری علیه السلام را به قتل برسانند. خلفای عباسی بارها سعی کردند حضرت مهدی را پیدا کنند و به قتل برسانند. اینک به چند نمونه از این اقدامات اشاره می کنیم:

۱. تلاش برای کشتن امام حسن عسکری علیه السلام

هنگامی که حضرت حجّت علیه السلام متولد گردید، امام عسکری علیه السلام فرمود: ستمکاران پنداشتند مرا می کشند و نسل امامت را قطع می کنند. آن ها قدرت خداوند را چگونه یافته اند؟!^۱

۲. تفتیش خانه امام

هنوز لحظاتی از رحلت امام حسن عسکری علیه السلام نگذشته بود که خانه

۱. کتاب الغیبة، ص ۱۳۴ و کفایة الأثر، ص ۲۸۹.

آن حضرت از طرف معتمد عباسی به محاصره در آمد. مأموران حکومت به بازرسی دقیق خانه امام حسن عسکری علیه السلام پرداختند. سپس به جستجوی فرزندش پرداختند. آنان زنان قابله را احضار نمودند تا کنیزان باردار را بیابند. قابله‌ای گفت: فلان کنیز باردار است. کنیز را در اتاقی بازداشت کردند و نگهبانان مسلح و جمعی از زنان را مأمور کردند تا هنگام زایمان آن کنیز، مراقب او باشند.^۱

۳. گزارش جعفر و دستگیری صیقل

پس از گزارش جعفر مبنی بر این که فرزند خرد سالی در خانه امام حسن عسکری علیه السلام وجود دارد، بار دیگر معتمد بر آشفت و خدمتگزاران خود را فرستاد که صیقل، کنیز امام حسن عسکری علیه السلام را پیدا کنند و از او بخواهند تا طفل را به آن‌ها نشان دهد. صیقل وجود چنان فرزندی را انکار کرد. او برای آن که وجود مقدس امام عصر علیه السلام را از گزند خطر برهاند، به آنان گفت: من از امام حسن عسکری علیه السلام بار دارم.

آنان تصمیم گرفتند صیقل را در خانه‌ای زندانی کنند تا فرزندش را به دنیا بیاورد، تا پس از ولادت او را بکشند. ناگاه با مرگ عبد الله بن یحیی، وزیر خلیفه مواجه شدند. از طرفی، صاحب الزنج در بصره خروج کرد و اوضاع مملکت بر آشفت. صیقل از این موقعیت استفاده کرد و به خانه خود بازگشت.^۲

۱. کمال الدین، ج ۱، ص ۴۳.

۲. حقّ الیقین، ص ۳۲۰.

۴. اعزام نیرو برای کشتن امام زمان علیه السلام

رشیق می گوید: معتضد، خلیفه عباسی مرا همراه دو نفر دیگر احضار کرد و به ما دستور داد تا هریک، دو اسب با خود برداریم و به سرعت، به سامرا برویم. او نشانی خانه امام حسن عسکری علیه السلام را به ما داد و گفت: وقتی که به در خانه می رسید، غلام سیاهی آن جا نشسته است. داخل خانه شوید و هر که را در آن جا دیدید، سر او را برای من بیاورید.

رشیق می گوید: به دنبال دستور او، راهی شهر سامرا شدیم. چون به خانه امام حسن عسکری علیه السلام رسیدیم، غلام سیاهی در دهلیز خانه نشسته بود. از او پرسیدم: آیا کسی در این خانه هست؟

گفت: صاحبش، و دیگر هیچ اعتنایی به ما ننمود. چون داخل خانه شدیم، از تمیز بودن آن بسیار در شگفت ماندیم و به روی خود، پرده ای را آویزان دیدیم که هرگز شبیه و ماندش تا کنون ندیده بودیم، پرده را کنار زدیم. حجره بزرگی در نظرمان جلوه کرد. دریایی آبی در میان حجره نمایان بود و در متهای حجره، حصیری در روی آب گسترده و بر روی آن حصیر، مردی ایستاده و مشغول نماز بود و هیچ توجهی به ما نمی کرد.

احمد بن عبدالله به قصد انجام مأموریت، پا در حجره گذاشت که در آب فرورفت و پس از دست و پا زدن زیاد، دست دراز کرد و ما او را از آب بیرون کشیدیم که ناگاه از هوش رفت و پس از ساعتی به هوش آمد.

همسفر ما تصمیم گرفت پیش رود، که حالش همانند احمد بن عبدالله شد. به ناچار، زبان عذر خواهی را گشوده، گفتم: از خدا و از تو ای مقرب در گاه خدا! معذرت می خواهم، به خدا سوگند نمی دانستیم که نزد چه کسی می آییم و اکنون توبه می کنیم.

او به سخنان ما توجهی ننمود و مشغول خواندن نماز شد. چون چنین دیدیم، به طرف معتضد برگشتیم. معتضد به نگهبانان سپرده بود که هر وقت ما برگشتیم از ورودمان جلوگیری نکنند. نیمه شب بود که نزد معتضد رفتیم و ماجرا را گفتیم او از ما پرسید، آیا پیش از آن که به این جا برسید با فرد دیگری در این باره صحبت کرده‌اید؟

گفتیم: نه

معتضد گفت: اگر کسی از این ماجرا با خبر شود، همه شما را خواهم کشت.

از این رو، ما از ترس کشته شدن، تا او زنده بود، جرأت نداشتیم این ماجرا را نقل کنیم.^۱

امام صادق علیه السلام به گروهی که به ملاقاتش رفته بودند، چنین فرمود: بنی امیه و بنی عباس وقتی که فهمیدند زوال ملکشان به دست توانای قائم ما خواهد بود، با ما دشمنی نمودند و شمشیرهای خود را برای کشتن ما به کار بردند.^۲

۹

آیا در زمان غیبت، می‌توان حضرت

مهدی (عج) را دید؟

پاسخ

آری ... امام زمان (عج) روی همین کرهٔ خاکی زندگی می‌کند و در بین

۱. همان، ص ۳۲۱؛ با تلخیص و تصرّف.

۲. کتاب الغیبة، ص ۱۰۶.

همین مردم است. مردم او را می بینند، اما او را نمی شناسند.
تنها پارسایان می توانند امام زمان (عج) را بشناسند. گاه نیز حضرت مهدی (عج) خود را به کسی که او را دیده است، معرفی می کند.
علی بن مهزیار، اسماعیل هرقلی، محمد بن عیسی بحرینی، مقدس اردبیلی، علامه بحرالعلوم و ده ها نفر دیگر از پارسایان، به صراحت گفته اند که به خدمت امام زمان (عج) رسیده اند. آنان مطالبی نیز از آن حضرت نقل کرده اند.^۱ اگر فرضاً در بخشی از این ملاقات ها تردید کنیم، در همه آنها که نمی توان تردید کرد.

امام زمان (عج) در پایان غیبت صغری، نامه ای به آخرین نایب خود، علی بن محمد سمري، نوشت و او را از سپری شدن روزهای آخر عمرش با خبر ساخت و به وی دستور داد که هرگز فردی را پس از خود به عنوان نایب تعیین نکند؛ زیرا غیبت کبری شروع خواهد شد. در بخشی از آن نامه آمده است:

«و سیأتي من شيعتي من يدعي المشاهدة ألا فمن ادعي المشاهدة قبل خروج السفیاني و الصّیحة فهو كذاب مفتر»^۲؛ و به زودی برخی از شیعیان من می آیند که ادعای مشاهده مرا می نمایند. آگاه باشید! هر که پیش از خروج سفیانی و رسیدن به صیحة آسمانی، ادعای مشاهده نماید، دروغگو و افترا زننده است.

۱. حقّ الیقین، ص ۳۲۵ و منتهی الآمال، ج ۲، ص ۵۰۸.

۲. منتهی الآمال، ج ۲، ص ۵۰۸.

علامه مجلسی می‌نویسد: شاید مراد امام زمان (عج) این باشد که کسی نمی‌تواند به عنوان نایب خاص، آن حضرت را ملاقات کند.^۱

شاید حضرت مهدی (عج) با این نامه می‌خواست جلوی توطئه‌ی دشمنان را بگیرد که بعدها افرادی بازی خورده به بهانه‌ی این که خدمت امام زمان (عج) رسیده‌اند و آن حضرت دستورهایی به آنان داده و معارفی برای آنان گفته است، احکام خدا را نابود کنند.

۱. بحار الأنوار، ج ۱۳، ص ۱۴۲.

بخش سوّم

راز طول عمر

بر اساس روایات صحیح، امام عصر (عج) در سال ۲۵۵ هـ. ق. متولد شد. بنابراین، اکنون ۱۱۶۶ سال از عمر شریف و پر برکت آن حضرت می‌گذرد. عمر طولانی ایشان موجب شده که سؤالاتی در ذهن برخی به وجود بیاید که آیا چنین عمر طولانی‌ای ممکن است؟ و آیا در بین پیامبران و سایر مردم سابقه دارد یا نه؟
این بخش به سؤالات فوق پاسخ می‌دهد.

۱۰

مگر ممکن است انسانی این اندازه عمر کند؟

پاسخ

عمر طولانی محال نیست، غیر عادی است. غیر عادی به حوادثی گفته

می شود که وقوعش محال نیست، اما بسیار کم اتفاق می افتد. شفای بیماران صعب العلاج به وسیله دعا و توسل به امام معصوم، یا سقوط یک انسان از نقطه بسیار بلند و آسیب ندیدن وی را نمی توان محال پنداشت. طولانی بودن عمر امام زمان (عج) نیز محال نیست، ولی غیر عادی است؛ همان گونه که معجزات پیامبران و کرامات امامان معصوم غیر عادی اند.

علم پزشکی هنوز نتوانسته است راز مرگ را کشف کند و یا عمر طولانی را نفی کند. عقل بشری نمی تواند زمانی برای عمر انسان معین کند. امروز دانشمندان غرب به این نکته پی برده اند که بشر ممکن است صدها سال عمر کند. دکتر گیلورد امریکایی می نویسد:

«امروز علم پزشکی به کمک علم تغذیه، قیود و حدود عمر را از سر راه بشر برداشته و امروز بر خلاف اجداد و پدران مان، می توانیم امیدوار باشیم که می توانیم عمر طولانی بکنیم».^۱

هم چنین دکتر ژرژ - که یکی از اساتید دانشگاه هال در آلمان است - یک گیاه را که آن را در زبان لاتین «سپروولنیا مسکتا» می نامند و این گیاه بر پشت مگس های آبی می روید و بیش از دو هفته عمر نمی کند، مورد آزمایش قرار داد و آن را در شرایط خاصی پرورش داد تا بالاخره عمر این گیاه را که ۲ هفته بیش نبود، به ۶ سال رسانید. این آزمایش مانند آن است که ما عمر انسانی را از وضع کنونی به ۱۰۹۲۰ سال برسانیم.^۲

۱. پاسخ ما، ج ۱، ص ۱۷.

۲. همان، ص ۲۰.

اکنون به محضر قرآن می‌رویم و آیاتی از آن را دربارهٔ عمر طولانی ذکر می‌کنیم:

۱. خداوند به شیطان فرمود: ﴿فإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾^۱؛ تو از مهلت یافتگانی تا روز و وقت معینی. بنابراین شیطان که پیش از انسان آفریده شد اکنون زنده است.
۲. قرآن دربارهٔ حضرت نوح علیه السلام می‌فرماید: ﴿فلبث فيهم ألف سنة إلا خمسين عاماً﴾^۲؛ و او در میان آنان ۹۵۰ سال درنگ کرد. حضرت نوح علیه السلام ۹۵۰ سال به ارشاد قوم خود پرداخت. بنابراین، عمر او بیش از این است.
۳. قرآن مجید دربارهٔ حضرت یونس علیه السلام می‌فرماید: ﴿فلولا أنه كان من المسبحين للبث في بطنه إلى يوم يبعثون﴾^۳؛ اگر یونس از جمله تسبیح‌کنندگان نبود، تا روز قیامت در شکم آن ماهی گرفتار می‌شد. با توجه به این که زمان روز قیامت برای کسی روشن نیست معلوم می‌شود که مسئله طول عمر از نظر قرآن پذیرفته شده است.

۱۱

آیا طول عمر پیش از امام زمان علیه السلام سابقه داشت؟

پاسخ

مسئله طول عمر یکی از مسلمات تاریخ بشری است. در کتاب‌ها به

۱. سوره حجر، آیه ۳۸.

۲. سوره عنکبوت، آیه ۱۴.

۳. سوره صافات، آیه ۱۴۴.

نام‌های افراد بسیاری برخوردار می‌کنیم که عمری بسیار طولانی داشته‌اند. طول عمر اختصاص به نیکان ندارد. بسیاری از ستمگران نیز عمر طولانی داشته‌اند. شداد بن عاد حدود ۹۰۰ سال عمر کرد.^۱ عمر بن عامر، زهیر بن عباب، ابن هبل بن عبدالله، مستوعر بن ربیعة، درید بن زید، و قس بن ساعدة، به ترتیب ۸۰۰، ۳۰۰، ۳۰۰، ۶۰۰، ۴۰۰، ۳۳۰، ۵۰۰، ۴۵۰، ۶۰۰ و ۶۰۰ سال^۷ عمر کردند. در بین صالحان پیش از اسلام، لقمان بن عاد ۳۵۰۰ سال عمر کرد.^۸ و در بین صالحان پس از اسلام، علی بن عثمان (ابن ابی‌الدنیا) ۳۰۹ سال عمر کرد.^۹

مسئله طول عمر در بین پیامبران آسمانی، امری طبیعی و بسیار عادی بود، چنان که در بسیاری از روایات بدان اشاره شده است. حضرت نوح ۱۰۰۰ یا ۱۴۰۰ یا ۱۴۵۰ یا ۱۴۷۰ یا ۲۳۰۰ یا ۲۵۰۰ سال عمر کرد.^{۱۰} قرآن تصریح کرده است که آن حضرت ۹۵۰ سال به ارشاد قوم خود مشغول بود. این عمر طولانی برای پیامبران دیگر نیز به اثبات رسیده است، مثلاً حضرت

۱. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۳۶.

۲. همان، ص ۲۴۰.

۳ و ۴ و ۵ و ۶. همان.

۷. همان، ص ۲۵۲.

۸. همان، ص ۲۸۸.

۹. همان، ۲۲۵.

۱۰. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۲۹۵ و فردوس الأخبار دیلمی، ج ۳، ص ۸۶.

آدم عليه السلام ۹۳۰ سال، حضرت سلیمان عليه السلام ۷۱۲ یا ۱۰۰۰ سال،^۲ شیث ۹۲۰ سال^۳ و هود ۶۷۰ سال عمر کرد.^۴

برخی پیامبران مانند الیاس، ادریس، عیسی و خضر عليه السلام تاکنون زنده هستند و هزاران سال از عمر شریفشان می‌گذرد.^۵

بنابراین، مسئله طول عمر انسان‌ها امری طبیعی است و اختصاص به گروهی خاص ندارد. برخی از بزرگان از جمله آیت الله شیخ محمد رضا طبسی (پدر نگارنده) کتاب‌هایی در این باره نوشته‌اند.

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۲۹۳.

۲. همان، ص ۲۸۹.

۳. همان، ص ۲۹۳.

۴. همان، ص ۲۸۸.

۵. همان، ص ۳۰۰.

بخش چهارم

فلسفه غیبت

خداوند بنابر علت‌ها و مصلحت‌هایی که خود می‌داند و بسیاری از آن‌ها بر ما پوشیده است، آخرین ذخیره خود را در پس پرده غیب نگه داشته است، تا روزی حکومت این جهان را در اختیارش قرار دهد و او را وارث زمین گرداند.

برخی می‌پرسند: علل این غیبت چیست؟

آیا پیش از امام زمان، چنین اتفاقاتی رخ داده است؟

معنای انتظار فرج که در روایات به آن اشاره شده است، چیست؟

آثار آن چیست؟

در این بخش، به این پرسش‌ها پاسخ می‌دهیم:

۱۲

آیا چنین غیبتی پیش از امام زمان وجود داشته است؟

پاسخ

مسئله غیبت یکی از اسرار الهی است و اختصاص به حضرت حجت علیه السلام ندارد. برخی از پیامبران آسمانی نیز غیبت داشتند. آدم ابو البشر علیه السلام، نوح علیه السلام، ادریس علیه السلام، صالح علیه السلام، ابراهیم علیه السلام، یوسف علیه السلام، موسی علیه السلام، شعیب علیه السلام، اسماعیل علیه السلام، الیاس علیه السلام، سلیمان علیه السلام، لوط علیه السلام، دانیال علیه السلام، عزیر علیه السلام، عیسی علیه السلام و پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله غیبت‌های کوتاه مدتی داشتند. برخی نیز اکنون در پس پرده غیب به سر می‌برند.

حضرت صالح علیه السلام مدتی از قوم خود غایب شد. پس از بازگشت آن حضرت، مردم سه دسته شدند: گروهی منکر (پیامبری) او شدند. گروهی در شک و تردید به سر بردند. گروهی نیز به عهد و پیمان خود وفادار ماندند.^۱

حضرت ادریس علیه السلام پس از ۲۰ سال مبارزه با طاغوت زمان خود، از دید پیروان خود غایب شد. او پیش از غیبت، به ۱۰ نفر که پیرو او بودند،

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۳۳۰.

فرمود: من نفرین کرده‌ام که بر این شهر باران نیارد. شما از این جا بیرون بروید.^۱
حضرت الیاس علیه السلام ۷ سال^۲ به بیابان‌ها و دشت‌ها رفت و از قوم خود
پنهان شد. حضرت موسی علیه السلام ۲۸ سال^۳ و حضرت دانیال علیه السلام ۹۰ سال
غایب گشت.^۴

۱۳

فلسفه غیبت امام زمان چیست؟

پاسخ

مسئله غیبت امام زمان علیه السلام یکی از اسرار الهی است که تا کنون کسی
جز معصومین علیهم السلام نتوانسته است به راز آن پی ببرد. دانش بشر توان پی
بردن به رازهای آفرینش هستی را ندارد. از این رو، از هنگامی که مسئله
غیبت مطرح گردید، با این که هنوز حضرت مهدی علیه السلام متولد نشده بود،
مردم در این باره سؤال‌های زیادی از پیامبر صلی الله علیه و آله و معصومین علیهم السلام نمودند،
اما هرگز به علت آن پی نبردند؛ چون آن‌ها اجازه افشای این راز را
نداشتند.

عبدالله بن فضل هاشمی می‌گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم که

۱. همان، ص ۳۲۹.

۲. همان، ص ۳۳۷.

۳. همان، ص ۳۳۴.

۴. همان، ص ۳۳۹.

فرمود: به ناچار، برای صاحب این امر غیبتی خواهد بود که هر انسان بی ایمانی به شک و تردید خواهد افتاد.

عرض کردم: فدایت کردم: برای چه؟

حضرت فرمود: به جهت امری که اجازه افشای آن را ندارم.

عرض کردم: حکمت این غیبت چیست؟

فرمود: حکمت غیبت همان است که در غیبت‌های گذشته رخ داده

است. سپس افزود: این راز هرگز روشن نمی‌گردد مگر پس از ظهور؛

همان گونه که حکمت سوراخ شدن کشتی و کشته شدن آن کودک و ساخته

شدن دیوار به دست خضر علیه السلام برای موسی علیه السلام روشن نشد مگر پس از

جدایی آن دو یار همسفر. ای فضل! این، امری از سوی خدا، سری از اسرار

الهی و رازی است از رازهای پنهان پروردگار.

اگر خداوند را حکیم بدانیم، گواهی می‌دهیم که تمام کارهایش از روی

حکمت است؛ اگر چه حکمتش برای ما روشن نباشد.^۱

با این که معصومین علیهم السلام مأمور نبودند که مردم را به علت اصلی غیبت

آگاه سازند، اما گاهی به برخی از حکمت‌های غیبت اشاره نموده‌اند، که به

چند نمونه بسنده می‌کنیم:

۱. جاری شدن سنت‌های پیامبران در او

خداوند نسبت به پیامبران، سنت‌هایی برقرار کرده بود که می‌بایست

شبهه آن‌ها در مورد حضرت قائم آل محمد علیه السلام نیز جاری شود.

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۹۱.

یکی از سنت‌ها، مسئله غیبت پیامبران بود. می‌بایست پیامبران به امر خداوند، بنا بر علت‌ها و مصلحت‌هایی، مدتی از مردم فاصله بگیرند. این غیبت‌ها گاهی کوتاه مدت و گاهی طولانی بود. در امت اسلامی این مسئله به امام زمان علیه السلام اختصاص یافت.

سدیر صیرفی می‌گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: برای قائم ما دو غیبت می‌باشد که زمانش به طول می‌انجامد.

صیرفی می‌گوید عرض کردم: چرا؟

آن حضرت فرمود: خواست خداوند چنین است که سنت‌های سایر پیامبران نسبت به غیبتشان، در باره او اجرا شود ... خدا می‌فرماید: ﴿لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ﴾^۱؛ همه شما پیوسته از حالی به حالی دیگر منتقل می‌شوید (تابه کمال برسید). آن چه که بر سر امت‌های پیشین آمده است، بر سر این امت نیز خواهد آمد و این سنت تغییر ناپذیر است.^۲

۲. امتحان شیعیان

شاید یکی از مهم‌ترین حکمت‌های غیبت امام عصر علیه السلام این باشد که شیعیان می‌بایست در دوران غیبت امامشان، مورد آزمایش قرار گیرند، آزمایشی بسیار سخت و دشوار که خالص را از ناخالص و خوب را از بد جدا می‌کند.

امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: به خدا سوگند! آن چه را که

۱. سوره انشقاق، آیه ۱۹.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۹۰.

گردن‌های خود را به سوی او کشیده‌اید، نخواهید بود تا این که مورد آزمایش قرار بگیرید و از هم جدا شوید.^۱

امام باقر علیه السلام در جواب جابر جعفی که پرسیده بود: چه وقت فرج شما خواهد رسید؟ فرمود: هیهات، هیهات، فرج ما نخواهد بود تا آن که تصفیه شوید. پس تصفیه شوید، تصفیه شوید و سه مرتبه این جمله را تکرار کرد و فرمود: تا آن که خوب و بد از هم جدا شوند.^۲

۳. تنبیه مردم

بسیاری از مردم قدر شناس نعمت‌های خداوند نیستند، بلکه کفران نعمت هم می‌کنند. سنت خدا این است که اگر مردم ناسپاسی می‌کردند و به نعمت‌های او کفر می‌ورزیدند، آن‌ها را تنبیه می‌کند.

بهترین راه تأدیب این افراد گرفتن نعمت از آن‌هاست که موجب می‌شود بیدار شوند و با تغییر راه و روش خود، آن نعمت از دست رفته را از خداوند در خواست کنند و چه نعمتی عظیم‌تر و بابرکت‌تر از وجود پیامبر و معصومین بود که در طول ۲۷۳ سال از آغاز بعثت نبی اکرم صلی الله علیه و آله تا شهادت امام حسن عسکری علیه السلام بین مردم بودند، ولی مردم قدر آن را ندانستند و خداوند این نعمت را از آنان گرفت.

مردم و حکومت‌های ستمگر با آن‌ها جنگیدند، آن‌ها را به زندان انداختند، توهین کردند و یکی را پس از دیگری به شهادت رساندند.

۱. معجم أحادیث الإمام المهدي، ج ۵، ص ۶۴.

۲. کتاب الغیبة، ص ۲۶.

اگر مردم آن روز، قدر شناس این نعمت‌ها بودند، امروز ما در هجران امام عزیزمان نمی‌سوختیم. حال که چنین شده است، باید شب و روز به دنبال این نعمت بزرگ الهی باشیم، تا خداوند این هدیه را بار دیگر به ما برگرداند و از نعمت وجودش، در ایام ظهورش بهره‌مند شویم. مروان انباری گوید: امام ابو جعفر علیه السلام فرمود: اگر خداوند حضور ما را در نزد مردمی کراهت داشته باشد، ما را از آن‌ها جدا می‌سازد.^۱

۴. بیعت کسی به عهده‌اش نباشد

حدود ۱۰ روایت از معصومین صادر شده است که حکمت غیبت امام عصر علیه السلام را این می‌داند که بیعتی از سوی مردم بر عهده آن حضرت نباشد. اگر آن حضرت بدون آماده بودن شرایط، قیام کند یا باید تابع دولتی باشد و یا کشته خواهد شد. بدین جهت، آن حضرت قدرتمندانه ظهور خواهد کرد و در برابر هیچ دولتی خضوع و خشوع نخواهد کرد، بلکه با قدرت بر تمام قدرت‌های غاصب و فاسد غلبه پیدا می‌کند.

علی بن حسن فضال می‌گوید: امام رضا علیه السلام به من فرمود: گویا می‌بینم که شیعیان پس از مفقود شدن سؤمین فرزندم، به دنبال او خواهند گشت، اما او را پیدا نمی‌کنند.

عرض کردم: برای چه، ای فرزند رسول خدا؟

فرمود: چون امامشان از آن‌ها غایب می‌شود.

گفتم برای چه؟

فرمود: تا بیعت کسی هنگام ظهور به عهده‌اش نباشد.^۱

۵. بیم کشته شدن

در چند روایت از امام باقر و امام صادق علیهما السلام آمده است که یکی از حکمت‌های غیبت امام زمان (عج)، بیم کشته شدن آن حضرت است. زراره می‌گوید: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: برای آن جوان - حضرت امام مهدی علیه السلام - غیبتی پیش از ظهورش می‌باشد.

گفتم برای چه؟

فرمود: می‌ترسد و سپس به شکم مبارک خود اشاره فرمود.

زراره گفت: یعنی از کشته شدن.^۲

سؤال: مگر سایر امامان معصوم با وجود این که در معرض خطر کشته شدن بودند، بدون هیچ ترس و وحشتی، بین مردم زندگی نمی‌کردند؟! پاسخ: برای امامان معصوم علیهم السلام چون شرایط قیام فراهم نبود، در اندیشه قیام علیه خلیفه وقت نبودند، بلکه در انتظار دولت حضرت مهدی (عج) بودند. این عقیده با این که ضروری به فرمانروایان وقت نمی‌رسانید، موجب شد که آنان، امامان را زندانی کنند و سرانجام همه آنها را به شهادت برسانند.

ولی وضعیت حضرت صاحب الزمان علیه السلام چنین نیست؛ زیرا آن حضرت با شمشیر قیام می‌کند و صاحبان قدرت را از اریکه قدرت به زیر

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۰ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۹۱.

۲. غیبة نعمانی، ص ۱۷۶.

می‌کشاند و با برچیدن بساط ظلم و جور، زمین را پر از عدل و داد می‌کند. پس ممکن نیست که آن حضرت آزادانه در بین مردم زندگی کند و هیچ قدرتی مزاحم او نشود.

از سوی دیگر، اگر امامی کشته می‌شد امام دیگری جانشین او می‌شد، اما اگر امام زمان کشته می‌شد جانشینی نداشت. از این رو، غیبت او امری است لازم و واجب.

شهادت و کشته شدن در راه خدا یکی از افتخارات معصومین است و امام زمان (عج) نیز سرانجام به شهادت خواهد رسید و در این بحثی نیست، اما باید دید علت ترس او چیست؟

۱. اگر آن حضرت کشته می‌شد، زمین خالی از حجت می‌ماند.

۲. اگر آن حضرت کشته می‌شد، حکومت عدل جهانی بدون رهبر

می‌ماند.

دشمن برای کشتن امام زمان (عج) تلاش فراوانی کرد.

ابو خالد کابلی می‌گوید: از امام باقر علیه السلام در خواست کردم نام امام زمان

را به من بگوید، تا او را بشناسم.

آن حضرت فرمود: ای ابو خالد! اگر فرزندان فاطمه او را بشناسند،

برکشتن و قطعه قطعه شدن او حریص خواهند بود.^۱

امام صادق علیه السلام به جمعی که در خدمتش بودند، به همین مطلب اشاره

کرد و فرمود: بنی امیه و بنی عباس وقتی فهمیدند زوال ملکشان بردست

۱. کتاب الغیبة، ص ۲۰۲.

توانای قائم ما خواهد بود، با ما دشمنی کردند و شمشیرهایشان را برای کشتن ما به کار بردند، تا این که نسل ما را قطع نمایند؛ به این امید که قائم ما را کشته باشند.^۱

۶. خالی شدن صلب کافران از مؤمنان

امام مهدی علیه السلام با دشمنان خدا هیچ گونه سازشی نخواهد کرد، بلکه همه آنها را به قتل خواهد رساند. از این رو، اراده خدا بر این است که غیبت آن حضرت طول بکشد تا تمام مؤمنانی که می باید متولد شوند، به دنیا بیایند.

از امام صادق علیه السلام پرسیدند: چرا حضرت علی با مخالفان اول خود جنگ نکرد؟

آن حضرت فرمود: به جهت یک آیه در کتاب خدا که می فرماید:

﴿لَوْ تَزِيلُوا لِعَذَابِنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً﴾^۲؛ اگر مؤمنان و کافران

(در مکه) از هم جدا می شدند، کافران را عذاب دردناکی می کردیم.

راوی می گوید: عرض کردم: مقصود از تزایل چیست؟

آن حضرت فرمود: ودیعه های مؤمنانی است که در اصلاب کفار بوده اند. امام قائم هم چنین می کند. او ظهور نمی کند تا این که تمام ودیعه های خداوند در صلب های بیرون بیایند. پس هرگاه تمام آن ودیعه ها خارج شدند، آن حضرت ظهور می کند، بر دشمنان خدا مسلط می گردد و

۱. همان، ص ۱۰۶.

۲. سوره فتح، آیه ۲۵.

همه آنها را به قتل می‌رساند.^۱

۱۴

انتظار فرج چیست؟

پاسخ

به استناد روایات، یکی از وظایف مسلم مردم در دوران غیبت کبری، انتظار فرج است؛ انتظار برای تحقق آن حکومت موعود الهی. علامه محمد باقر مجلسی بخشی از کتاب بحار الانوار را به همین وظیفه اختصاص داده و ۷۰ روایت از معصومین علیهم السلام را در این باره ذکر کرده است.

در روایات آمده است: انتظار فرج برترین اعمال و بهترین عبادت مؤمن است، منتظران بهترین مردم زمان هستند، منتظران همانند کسانی هستند که در راه خدا شمشیر زده و در خون خود غلطیده‌اند، منتظران همانند کسانی هستند که در کنار امام زمان علیه السلام به شهادت رسیده‌اند، به منتظران اجر هزار شهید همانند شهدای «بدر» داده می‌شود، منتظران از برخی شهدای «بدر» و «احد» بهترند و خداوند راه روزی را بر ایشان باز می‌نماید و آنان را در زمره اولیای الهی قرار خواهد داد که هیچ ترس و وحشتی در آنها نیست.^۲

۱. هلال الشرایع، ج ۱، ص ۱۴۱.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

انتظار چیست؟ چرا انتظار این همه مورد سفارش اهل بیت علیهم السلام قرار گرفته است؟ چرا این مسأله همواره مورد تهاجم حملات نا جوانمردانه دشمنان اسلام و معارف ناب محمدی قرار گرفته است؛ به طوری که گاهی آن را نتیجه و زائیده فکر عده‌ای ترسو و بی منطق دانسته و گاهی به توجیه و تفسیر آن به میل خود پرداخته‌اند. برخی با برداشت غلط از مفهوم انتظار، گمان می‌کنند که باید به هر وسیله ممکن به ظهور امام عصر سرعت بخشید، گرچه به ترویج کفر و بی دینی و فساد و فحشاء در بین مردم باشد. برخی نیز براین باورند که در برابر انحرافات و مفاسد باید بی تفاوت بود تا فساد همه جا را بگیرد و در نتیجه، امام زمان (عج) ظهور کند. دامن زدن به برداشت‌های غلط از مفهوم انتظار، گناهی نابخشودنی است.

امام صادق علیه السلام به ابو بصیر فرمود: هر شخصی که در حال انتظار بمیرد، شهید خواهد بود؛ اگر چه در رختخواب هم مرده باشد.^۱

چگونه می‌توان پذیرفت که فردی به ترویج فساد کمک کند و اجر شهید را ببرد؟! چگونه ممکن است فردی نسبت به منکرات بی تفاوت باشد، و اجر شهید را ببرد؟! چگونه انسان بی تفاوت و کسی که فساد و ستم را گسترش می‌دهد، می‌تواند مصداق کسی باشد که در کنار حضرت حجت (عج) در راه خدا شمشیر زده و در کنار رسول خدا صلی الله علیه و آله جهاد ورزم نموده و در کنارش به شهادت رسیده است؟!^۲

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۴۳۲.

۲. همان.

اگر انتظار فرج عامل محرّکی برای تجدید نظر در فردی و اجتماعی نبود، هرگز چنین روایاتی در باره‌اش صادر نمی‌گردید.

استاد ناصر مکارم شیرازی برای روشن شدن مفهوم انتظار و آثار سازنده آن، می‌فرماید:

«ارتشی که در انتظار جهاد آزادی بخش به سر می‌برد، حتماً به حالت آماده باش کامل در می‌آید. سلاحی که برای چنین میدان نبردی شایسته است به دست می‌آورد، سلاح‌های موجود را اصلاح می‌کند، سنگرهای لازم را می‌سازد، آمادگی رزمی نفرات خود را بالا می‌برد، روحیه افراد خود را تقویت می‌کند و شعله عشق و شوق را برای چنان مبارزه‌ای در دل فرد سربازانش زنده نگه می‌دارد. ارتشی که دارای چنین آمادگی نیست، هرگز در انتظار به سر نمی‌برد و اگر بگویند، دروغ می‌گویند».^۱

وی می‌نویسد: «کسانی که انتظار یک مصلح جهانی را می‌کشند، انتظار انقلاب و دگرگونی و تحولی را دارند که وسیع‌ترین و اساسی‌ترین انقلاب‌های انسانی در طول تاریخ بشر روی کره زمین است».^۲

حقیقت انتظار از دو عنصر نفی و اثبات ترکیب یافته است، نفی یعنی از بین بردن نابسامانی‌های موجود و عواملی که موجب اختلاف و پاشیدگی می‌باشد، و اثبات یعنی جانشین کردن عوامل رشد و ترقی جای آن‌ها. باید خود را اصلاح کنیم و اندیشه‌هایمان را از کج نظری، حسادت، کینه و

۱. جزوه درسهای استاد مکارم شیرازی پیرامون انگیزه پیدایش مذهب، ص ۴۷.

۲. همان، ص ۴۶.

صدها عیب دیگر برهانیم؛ چون اگر این عیب‌ها در ما باشد، چگونه می‌توانیم منتظر تحولی باشیم که اساس آن مبارزه با همه آن عیب‌هاست و سرانجام دامن ما را خواهد گرفت.

علاوه بر اصلاح خویش، باید در پی اصلاح جامعه هم باشیم. باید اصلاح جامعه را جدی بگیریم تا مشمول آیه مبارکه ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّاصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ﴾^۱ شویم.

بخش پنجم

نشانه‌های ظهور

وجود مدعیان مهدویت در عصر معصومین و پس از آن، ضرورت پیشگویی بیان علائم و نشانه‌های ظهور مهدی آل محمد علیهم‌السلام را از طرف معصومین علیهم‌السلام صد چندان کرد، چون اگر این نشانه‌ها بیان نمی‌شد، ما هر روز شاهد مدعیان مهدویت بودیم. مدعیان مهدویت باعث گمراهی بسیاری از مسلمانان شدند. بیان نشانه‌های ظهور حضرت مهدی (عج) سبب شد تا از شمار مدعیان مهدویت کاسته شود.

نشانه‌های ظهور کدامند؟ آیا تا کنون آن‌ها به وقوع پیوسته است؟ در این بخش، به این پرسش‌ها پاسخ داده خواهد شد.

۱۵

آیا اوضاع جهان پیش از ظهور، پیش بینی شده است؟

پاسخ

در احادیث فراوانی، پیشگویی‌های بسیاری دربارهٔ اوضاع جهان پیش از ظهور امام زمان (عج) شده است. تمام آن‌ها حاکی از آن است که دنیا پیش از ظهور حضرت مهدی (عج) به کانون وحشت و بدبختی مبدل خواهد شد و مردم دچار سر در گمی، حیرت و گرفتاری‌هایی می‌شوند که هرگز از آن‌ها رهایی نمی‌یابند. جهان پیش از ظهور آن حضرت، دچار جنگ‌های بسیار سخت و ویران‌کننده خواهد شد، به گونه‌ای که همهٔ ملت‌ها با یک دیگر درگیر می‌شوند. بنا بر روایات، در این جنگ‌ها از هر ۷ نفر، ۵ نفرشان کشته می‌شود؛ یهودیان و مسیحیان باهم به دشمنی بر می‌خیزند و در نابودی یک دیگر از هیچ تلاشی دست بر نمی‌دارند؛ طغیان تمام شهرها و کشورها را فرا می‌گیرد؛ شورش‌های پی در پی بر موج وحشت می‌افزاید؛ بیش‌تر دانشمندان و پاسداران دین در اثر امر به معروف و نهی از منکر، به قتل می‌رسند؛ شرق و غرب باهم می‌جنگند و عرب و عجم با یک دیگر اختلاف پیدا می‌کنند.^۲

۱. بشارة الإسلام، ص ۲۸.

۲. إلزام الناصب، ص ۲۸۸.

از سوی دیگر، تاثیر این اختلافات و جنگ‌های خانمان سوز، چیزی جز قحطی و بیچارگی و فقر و بدبختی نخواهد داشت. حمله ملخ‌ها به مزارع، رعد و برق و طوفان موجب ویرانی شهرها و روستاها می‌شود. بیماری‌های بدون درمان همانند طاعون^۱ و دیگر بیماری‌های ناشناخته هر روز عده‌ای را به کام مرگ می‌فرستد. مردم فرسنگ‌ها از معارف اسلامی و فرهنگ اهل بیت، فاصله خواهند گرفت.

بنا بر روایات، بازار دین رونق خود را از دست می‌دهد؛ مردم نماز را به دست فراموشی خواهند سپرد؛ در امانت خیانت می‌کنند، دروغ را حلال خواهند شمرد، ربا خواری دامن بیش‌تر مردم را فرا می‌گیرد، رشوه خواری زیاد می‌شود، مردم دین را به دنیا خواهند فروخت؛ مردم به ستم کردن افتخار می‌کنند. پیش از ظهور حضرت مهدی (عج) حاکمان، فاجر؛ وزیران، ظالم؛ سرشناسان، خائن و قاریان قرآن، فاسق هستند... در غگو را تصدیق می‌کنند و خائن را امین می‌شمرند. زنان خود را شبیه مردان و مردان خود را شبیه زنان می‌کنند.^۲

۱۶

با توجه به فراگیری ظلم و فساد در سراسر جهان، چرا امام ظهور نمی‌کند؟

پاسخ

بسیاری بر این باورند که پیامبر فرموده است: هرگاه دنیا پر از ظلم شد،

۱. بشارة الإسلام، ص ۲۸.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۹۳.

مهدی علیه السلام خواهد آمد؛ در حالی که این پندار غلط است و هرگز پیامبر چنین چیزی نفرموده، بلکه آن حضرت فرموده است: « یملاً الله به الارض عدلا و قسطا کما ملئت ظلما و جورا »؛ خداوند به وسیله ظهور حضرت مهدی علیه السلام زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، پس از آن که پر از ظلم و جور شده است.

بنابر حدیث فوق، هر وقت امام مهدی علیه السلام آمد زمین را پر از عدل و داد می‌کند، نه این که هرگاه پر از ظلم و جور شد امام زمان خواهد آمد.

بهترین دلیل بر این که ظهور امام زمان (عج) در گرو فراوانی ظلم و فساد نیست، این است که اکنون ظلم و فساد و بی عدالتی همه جا را فرا گرفته است. اگر ظهور امام زمان (عج) در گرو فراگیر شدن ظلم و فساد در جهان باشد، سال‌ها پیش باید امام زمان (عج) ظهور می‌کرد.

استاد بزرگوار آقای مکارم شیرازی در بحث انگیزه پیدایش مذهب که در شب‌های پنجشنبه ایراد می‌فرمود، اظهار داشت: «فساد، هدف نیست. آمادگی، هدف است. بر خلاف آن چه بعضی تصور می‌کنند، آن چه برای تسریع ظهور مصلح جهانی لازم است، وجود ظلم و فساد در سراسر زمین نیست، بلکه یک آمادگی و تشنگی لازم است؛ البته نمی‌توان انکار کرد که افزایش ظلم و فساد یکی از علل آمادگی و تشنگی خواهد بود، چه این که هنگامی که مردم جهان ثمره تلخ و شوم تبعیض‌ها و بی عدالتی‌ها را بچشند، ناراحت می‌شوند و در جست‌وجوی یک طریق اصلاح و یافتن

یک مصلح جهانی گام بر می‌دارند.

در نتیجه، باید گفت: هسته اصلی زمینه برای ظهور، آمادگی و آگاهی از عواقب وضع نابسامان امروز دنیا است، نه این که وجود ظلم و فساد هدف اصلی باشد.

۱۷

با این که بسیاری از علایم بوقوع پیوسته
است، چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی‌کند؟

پاسخ

موارد یادشده که از زبان معصومین علیهم السلام بیان شده است، نشانه‌ای بیش نیستند؛ آن‌ها علایم ظهور هستند، نه علت ظهور. در روایات برخی از نشانه‌های ظهور امام زمان (عج) به عنوان نشانه‌های حتمی معروف شده است؛ همانند: خروج سفیانی و کشته شدن جوانی از آل محمد بین رکن و مقام. اگر نشانه‌های حتمی ظاهر شود، بدون شک امام زمان علیه السلام ظهور خواهند کرد، اما هنوز آن علایم به وقوع نپیوسته‌اند.

۱۸

نشانه‌های ظهور کدامند؟

پاسخ

۱. خروج سفیانی

سفیانی از فرزندان خالد بن یزید بن ابی سفیان است و در دمشق، از

۱. نامش عثمان و فرزند عنبسه است، بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۰۵.

محلّی به نام وادی یابس، قیام می‌کند. او با رعب و وحشتی که در دل‌های مردم به وجود می‌آورد، سبب می‌شود هر که پرچم آن‌ها را از دور ببیند، پا به فرار بگذارد.^۱

او به بسیاری از شهرها، از جمله کوفه، بصره و مدینه هجوم می‌برد و دست به کشتارهای وسیعی می‌زند. وی حرمت‌های اسلامی را یکی پس از دیگری از بین می‌برد. سفیانی به کشتن دانشمندان و آتش زدن قرآن‌ها می‌پردازد. او مساجد را خراب می‌کند، حرام را حلال می‌شمرد، هرگز از ظلم و ستم دست بر نمی‌دارد و روز به روز بر فسق و فجور و طغیان و تمرّدش افزوده می‌شود.

سفیانی با کینه‌ای که با آل پیامبر دارد، هر فردی را که نامش محمد، احمد، علی، جعفر، حمزه، حسن، حسین، فاطمه، زینب، رقیه، ام‌کلثوم، و خدیجه باشد، به قتل می‌رساند.^۲

این وضعیت تا ظهور امام زمان (عج) ادامه پیدا می‌کند.

۲. کشته شدن نفس زکیه

نوجوانی از آل محمد علیهم‌السلام به نام محمد بن حسن که معروف به نفس زکیه است، بین رکن و مقام در مسجد الحرام کشته می‌شود.^۳

۳. ندای آسمانی از سوی جبرئیل

در شب جمعه بیست و سوم ماه رمضان، فریاد جبرئیل از آسمان شنیده

۱. عقد الدرر، ص ۷۲.

۲. همان، ص ۹۰.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۹۲.

می‌شود. امام باقر علیه السلام فرمود: منادی از آسمان به نام حضرت قائم فریاد می‌زند که به گوش تمام اهل مشرق و مغرب خواهد رسید؛ به گونه‌ای که هیچ انسان خفته‌ای در خواب نمی‌ماند و وحشت زده از خواب بیدار می‌شود و هیچ ایستاده‌ای نمی‌باشد مگر آن که خواهد نشست و نه نشسته‌ای مگر آن که از جای بر می‌خیزد.^۱

۴. فرو رفتگی در بیداء

امام صادق علیه السلام چهارمین علامت حتمی را «خسف» در محلی بین مکه و مدینه، به نام بیداء دانسته است.

امام محمد باقر علیه السلام ضمن حدیث مفصلی به جابر می‌فرماید: وقتی که سپاه اعزامی سفیانی به بیداء می‌رسد، ناگهان از آسمان ندا می‌رسد: ای بیداء در خود فرو ببر آنچه از این سپاه می‌باشد! پس همه به زمیز فرو می‌روند جز سه نفر که خداوند صورت هایشان را به پشت سر بر می‌گرداند.^۲

۵. قیام یمانی

امام صادق علیه السلام فرمود: خراسانی، سفیانی و یمانی در یک سال، در یک ماه و در یک روز قیام می‌کنند و هیچ پرچمی هدایتگر از پرچم یمانی نیست، زیرا مردم را به سوی حق هدایت می‌کند.^۳

۶. اختلاف فرزندان عباس

ثمالی می‌گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: امام باقر فرمود: خروج

۱. معجم أحادیث الإمام المهدي، ج ۳، ص ۲۵۳.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۳۸.

۳. کتاب الغیبة، ص ۲۸۶ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۱۰.

سفیانی از نشانه‌های حتمی است. امام صادق علیه السلام به من فرمود: آری،
و اختلاف فرزندان عباس از علائم حتمیه می‌باشد.^۱

۷. نمایان شدن دستی در آسمان

امام صادق علیه السلام فرمود: و کف تطلع من السماء من المحتوم!^۲ و دستی که
در آسمان ظاهر می‌گردد، از جمله امور و نشانه‌های حتمی پیش از ظهور
است. همچنین به نشانه‌های دیگری بر خورد می‌کنیم که در روایات، جزو
نشانه‌های ظهور شمرده شده، اما هرگز از آن‌ها تعبیر به حتمی نشده است.
محدث قمی در باره این گونه علائم می‌نویسد: «و اما علامات غیر
حتمیه: پس آن‌ها بسیار است، بعضی ظاهر شده و بعضی هنوز واقع نشده و
ما در این جا به بعضی از آن‌ها، به نحو اجمال اشاره می‌کنیم:

۱. خراب شدن دیوار مسجد کوفه ؛
۲. جاری شدن نهری از شط فرات در کوچه‌های کوفه ؛
۳. آباد شدن شهر کوفه بعد از خراب شدن آن ؛
۴. آب در آوردن در یای نجف ؛
۵. جاری شدن نهری از فرات به غری که نجف اشرف باشد ؛
۶. ظاهر ستاره دنباله دار در نزدیکی ستاره جدی ؛
۷. ظاهر شدن قحطی شدید پیش از ظهور ؛
۸. وقوع زلزله و طاعون شدید در بسیاری از شهرها ؛

۱. همان، ص ۲۰۶.

۲. غیبة نعمانی، ص ۲۵۷.

۹. کشتار بیوح، یعنی کشتار بسیاری که آرام نمی‌گیرند؛
۱۰. خراب شدن مسجد براثا؛
۱۱. ظاهر شدن آتش در سمت مشرق زمین که تا سه روز یا هفت، در نیاں آسمان می‌شود که باعث تعجب و ترس باشد؛
۱۲. ظاهر شدن سرخی شدیدی که در آسمان پهن می‌شود؛
۱۳. آمدن باران شدید در ماه جمادی الثانیه و ماه رجب که همانند آن دیده نشده است؛
۱۴. طلوع نمودن ستاره‌ای از مشرق که مانند ماه در خشش داشته باشد و چشم‌ها را خیره کند؛
۱۵. فرو گرفتن ظلمت کفر و فسوق و گناهان که تمام جهان را به کام خود می‌گیرد.^۱

۱۹

آیا بین نشانه‌های حتمی و ظهور امام،
فاصله زمانی تعیین شده است؟

پاسخ

- ۱- کم‌تر از یک سال: بنا بر روایات، بین آمدن سفیانی و ظهور حضرت امام علیه السلام یک سال فاصله نیست. امام باقر علیه السلام فرمود: سفیانی و قائم علیه السلام در یک سال هستند.^۲

۱. منتهی الآمال، ج ۲، ص ۴۹۷ با اندکی تصرف و تلخیص.

۲. غیبه نعمانی، ص ۲۶۷؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۴۰ و عقد الدرر، ص ۸۷.

در روایت آمده است: اگر سفیانی بر ۵ شهر حکومت کرد، از همان روز تا ۹ ماه حساب کنید، سپس امام مهدی ظهور می کند.^۱

۲- ۱۵ شب: بین کشته نفس زکیه و ظهور امام زمان علیه السلام ۱۵ شب فاصله است. امام صادق علیه السلام می فرماید: « لیس بین قیام قائم آل محمد علیهم السلام و بین قتل النفس الزکیه الا خمسة عشر ليلة ».^۲

۳- دو شب پیش از ظهور: عبد الأعلى حلبی می گوید: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: برای صاحب این امر غیبتی در برخی این دره ها می باشد. سپس دست خود را به طرف کوه ذی طوی اشاره نمود. دو شب پیش از ظهور، پیشکار آن حضرت با عده ای از یاران ملاقات می کند و می گوید: عده شما به چند نفر رسیده است؟

می گویند: ۴۰ نفر.

به آن ها می گوید: چه می کنید که اگر صاحب خود را ملاقات کنید؟ پاسخ می دهند: اگر ما را به سوی کوه ها ببرد، همراه او خواهیم بود. در شب بعد، ۱۰ نفر از آن ها را به انتخاب خودشان، به حضور امام مهدی علیه السلام می برد که آن حضرت پس از ملاقات با آن ها، وعده شب آینده را می دهد.^۳

۴- فاصله بسیار کم: امام صادق علیه السلام فرمود: اذا رأیتم علامة فی السماء نارا عظیمة من قبل المشرق تطلع لیل فعدھا فرج الناس وهی قدام القائم

۱. عقد الدرر، ص ۸۶. این شهرها عبارتند از: دمشق، فلسطین، اردن و حلب.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۹۲.

۳. تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۶ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱.

بقلیل؛ اگر علامتی در آسمان از سوی مشرق دیدید که آتشی بسیار عظیم و در چند شب پیاپی در طرف مشرق پدیدار خواهد شد، پس از آن فرج مردم خواهد بود و این آتش پیش از آمدن حضرت قائم خواهد بود به فاصله بسیار کم.^۱

۲۰

آیا ایرانیان در دوران غیبت و ظهور امام مهدی علیه السلام نقشی دارند؟

پاسخ

از دیگر نشانه‌های ظهور حضرت مهدی (عج) تلاش گسترده ایرانیان مسلمان در دوران غیبت کبری است.

در روایات، از تلاش گسترده ایرانیان برای تشکیل حکومت حضرت مهدی (عج) بسیار تجلیل شده است، این تلاش‌ها عبارتند از:

۱. حمایت همه جانبه از اسلام

در روایات آمده است که ایرانیان تنها گروهی هستند که در زمان غربت اسلام، از دین و قرآن پاسداری می‌کنند.

عبایة بن عبدالله اسدی می‌گوید: روز جمعه‌ای در محضر علی‌نشسته بودم و ایشان بر فراز منبر نشسته بود و خطبه می‌خواند و ابن صوحان نیز حضور داشت. اشعث آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! این سرخ پوستان -

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۴۰.

مقصودش ایرانیانی بود که ساکن کوفه بودند و به حمراء شهرت داشتند - از توجه ویژه‌ای که به آنها می‌کنی، بر ما مسلط گشته‌اند.

امیر مؤمنان علیه السلام که از سخنان اشعث به خشم آمده بود، فرمود: «امروز در باره عرب چیزی را روشن کنم که پیش از این پنهان بود. سپس فرمود: چه کسی سخن ما را در باره ظلم این انسان‌های راحت طلب و سبک مغز، منصفانه می‌پذیرد که شب‌ها را تا صبح روی فرش‌های خود می‌غلتند، آن‌گاه پیش من آمده و درباره گروهی که پیوسته به یاد خدا بوده و هستند، طعنه می‌زنند و دستور داده تا آنها را از کنار خود برانم و بدین و سیله در صف ظالمین قرار گیرم.

قسم به آن که دانه را شکافت و بنده را آفرید، از پیامبر شنیدم که می‌فرمود: به خدا قسم! اینان در آینده به خاطر پذیرش دین، بر سر شما خواهند کوبید! همچنان که در روزهای نخست برای پذیرش اسلام با آنها به مقابله پرداختید»^۱.

ایرانیان را در زمان معصومین علیهم السلام با عناوین فرس، اعاجم، موالی، بنو الحمراء، قوم سلمان و چند عنوان دیگر، می‌شناختند. در روایات، گاه از ایرانیان با عناوین اهل خراسان، اهل قم، اهل طالقان و دیگر شهرهای مشهور ایران در آن دوره، یاد می‌کردند.

روایات، از مردمی با عنوان «اهل مشرق» سخن گفته شده است که بنا بر نظر بسیاری، منظور از آنها مردم ایران هستند.

۱. سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۹۳.

نکته دیگر این است که اشعث بن قیس و عده‌ای که از دشمنان علی علیه السلام و گروه خوارج بودند، همیشه از حضور ایرانیان در کنار علی ناراحت بودند و پیوسته تلاش می‌کردند تا حضرت علی علیه السلام آنان را رها سازد.

۲. زمینه سازان حکومت مهدی علیه السلام

ایرانیان بر اساس وظیفه دینی خود، تا ظهور مهدی علیه السلام با دشمنان اسلام در دو جبهه به جنگ خواهند پرداخت.

این نبرد از قم شروع می‌شود و با قیام مردم خراسان با پرچم‌های سیاه و درگیری خونین آنان با سفیانی پایان می‌یابد.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «سیّاتی زمان تکون قم و اهلها حجة علی الخلیق و ذلک فی زمان غیبة قائمنا الی ظهوره»^۱؛ زمانی فرا می‌رسد که قم و ساکنان آن، حجت‌های تمام آفریده‌ها می‌شوند و همانا این کار در زمان غیبت است و تا ظهور قائم ما ادامه خواهد داشت.

بنا بر این روایت، این نهضت علمی و جهاد بزرگ فرهنگی، پیش از ظهور به مرحله ظهور می‌رسد و تا ظهور امام زمان ادامه دارد.

صدای اسلام ناب که زمینه ساز دولت کریمه مهدی علیه السلام است، از قم به گوش جهانیان خواهد رسید؛ آن گونه که همه ساکنان کره زمین با اسلام آشنا خواهند شد.

۱. بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۲۱۳.

در بسیاری از روایات آمده است که اهل مشرق، اصحاب الرایات السود، اهل خراسان و الرجل الخراسانی زمینه ساز حکومت حضرت مهدی (عج) هستند.

ابن طاووس در ملاحم نوشته است که: لشکر سفیانی به بلاد مشرق رفته و پس از جنگی سخت، عده‌ای با پرچم‌های سیاهی که همراه خود دارند، برای یاری حضرت مهدی علیه السلام از خراسان حرکت می‌کنند و در پی حضرت خواهند بود تا با او بیعت بکنند.^۱ پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «یخرج ناس من المشرق فیوطون للمهدی سلطانه»^۲؛ گروهی از مشرق قیام می‌کنند و زمینه حکومت مهدی را فراهم می‌کنند.

در روایات دیگری آمده است که صاحبان پرچم‌های سیاه که از خراسان حرکت می‌کنند، کم‌ترین خوف و وحشتی از کسی یا چیزی ندارند و به راه خود ادامه می‌دهند تا پرچم‌های خود را در ایلیا^۳ بفرارزند.^۴ در برخی روایات، به جای ایلیا، نام بیت المقدس ذکر شده است. روشن است که بر افراشته شدن پرچم‌های مردم خراسان در بیت المقدس، بدون غلبه بر یهودیان غاصب به هیچ وجه امکان‌پذیر نخواهد بود.

۱. الملاحم و الفتن، ابن طاووس، ص ۸۴.

۲. سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۲۴؛ التذکرة فی أحوال الموتی و الآخرة، ص ۵۳ و فرائد السمطين، ج ۲، ص ۹۱.

۳. نام دیگر قدس است (عصرالظهور، ص ۲۲۸).

۴. سنن ترمذی، ج ۴، ص ۵۳۱.

۳. سپاهیان پا در رکاب

در روایات آمده است که بیش‌ترین یاران مهدی آل محمد علیهم‌السلام را ایرانیان تشکیل می‌دهند. بسیاری از یاران حضرت مهدی (عج) از اهالی مرو رود، مرو، طوس، مغان، جابروان، قومس، اصطخر، فاریاب، طالقان، سجستان، نیشابور، طبرستان، قم، گرگان، اهواز، سیراف، ری و کرمان هستند.^۱

امیر مؤمنان در باره طالقان فرمود: خوشا به حال طالقان؛ زیرا برای خداوند - عزوجل - در آن جا گنج‌هایی ذخیره شده است که هرگز از جنس طلا و نقره نمی‌باشند. در آن جا مردانی هستند که خدا را به حق شناختند... و اینان یاران مهدی علیهم‌السلام در آخر الزمان می‌باشند.^۲

همچنین در روایات، درباره مردم طالقان آمده است: این گنج‌ها دلاور مردانی هستند اهل جنگ و جهاد که شهادت در راه خدا را دوست می‌دارند و پیوسته دعا می‌کنند که خدا شهادت را روزی آنان قرار دهد؛ شعار خود را یا لثارات الحسین می‌دانند؛ خداوند به وسیله آنها امام حق را پیروز می‌گرداند.^۳

و از امام صادق علیه‌السلام سؤال منظور آیه ﴿بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ چه کسانی هستند؟

آن حضرت فرمود: «هم والله أهل قم، هم والله أهل قم، هم والله أهل قم»

۱. دلائل الإمامة، ص ۳۱۴.

۲. ينابيع المودة، ص ۴۴۹.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۰۷.

قم»^۱.

۴. آموزگاران قرآن در دولت کریمه

اصبغ بن نباته می‌گوید: حضرت علی فرمود: گویا چادرهای عجم را می‌بینم که در مسجد کوفه بر پا شده و در ایام حکومت امام مهدی علیه السلام قرآن را همان گونه که نازل شده است، به مردم یاد می‌دهند.^۲

آیا افتخاری بالاتر از این هست که ایرانیان در دولت کریمه مهدی (عج) جزو معلمان قرآن به حساب آیند؟!

۱. همان، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

۲. سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۶۵.

بخش ششم

ویژگی‌های امام مهدی علیه السلام

چهره مقدس و ملکوتی امام مهدی علیه السلام آن قدر روشن و تابناک است که هیچ نیازی به تعریف و توصیف ما ندارد. او روشن‌تر از آفتاب و درخشان‌تر ماه در آسمان تاریک است. در این شخصیت عظیم، ویژگی‌هایی است که به عللی، در سایر امامان معصوم نمی‌باشد. بخش پنجم در باره این ویژگی‌ها است.

۲۱

چرا هنگام شنیدن نام قائم آل محمد

از جای بر می‌خیزیم؟

پاسخ

این سیره پسندیده شیعیان جهان که همچنان ادامه دارد، بدون شک از

معصومین علیهم السلام به دست ما رسیده است. مرحوم میرزا حسین نوری در این باره می‌نویسد: «بعضی از دانشمندان نقل کرده‌اند که این مطلب را از عالم متبحر، سید عبد الله سبط محدث جزائری سؤال کردند و آن مرحوم در بعضی از تصانیف خود، جواب داد که در خبری از امام صادق علیه السلام نقل شده است: روزی در مجلس امام صادق علیه السلام نام مبارک حضرت مهدی (عج) برده شد و امام صادق علیه السلام به جهت تعظیم و احترام، از جای برخاست.^۱ نیز در روایت آمده است روزی شاعر معروف اهل بیت دعبل خزاعی خدمت امام رضا علیه السلام رسیده و اشعارش را قرائت کرد. وقتی که به ابیاتی که در باره امام زمان علیه السلام ^۲ سروده بود رسید، امام رضا علیه السلام دست خود را بر سر خویش گذارد و به احترام، از جای برخاست ^۳ و سپس فرمود: ای خزاعی! بدان که روح القدس این دو بیت را بر زیانت جاری ساخته است. در روایتی دیگر آمده است که آن حضرت به دعبل فرمود، خداوند دیدنش را به تو روزی کند و با او محشور گرداند. آن حضرت صد دینار به دعبل عطا کرد.^۴

۱. النجم الثاقب، ص ۴۴۴.

۲. دعبل گفت:

يقوم على اسم الله و البركات
و يجزى على النعماء و الثقات

خروج امام لا محالة خارج
يسمى فينا كل حق و باطل

۳. مناقب آل أبي طالب، ج ۴، ص ۳۳۹.

۴. منتخب الأثر، ص ۵۰۵.

۵. مناقب آل أبي طالب، ج ۴، ص ۳۳۹.

میرزای نوری اضافه می‌کند: روایت شده است: وقتی نام حضرت حجت بن الحسن علیه السلام در مجلس امام رضا علیه السلام برده شد، آن حضرت از جای برخاست و دو دست مبارکش را روی سرش گذاشت و فرمود: «اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه».^۱

از امام صادق علیه السلام سؤال شد: چرا هنگام شنیدن نام امام زمان (عج) از جای خود بر می‌خیزیم؟

حضرت فرمود: چون غیبت حضرت مهدی طولانی است، از شدت محبتی که به دوستان خود دارد، هر زمانی که شخصی آن را یاد کند، نگاهی به او می‌نماید و سزاوار است که یاد کننده به جهت احترام و تعظیم، از جای خود برخیزد. هنگامی که مولای خویش او را به نظر مهر و عطوفت نگاه می‌کند، پس از جای خود برخیزد و از خدای تبارک و تعالی تعجیل فرج او را بخواهد.^۲

برخی از بزرگان در خصوص این موضوع کتاب‌هایی نوشته‌اند و این کار را یک امر مستحب مؤکد دانسته‌اند، از جمله آیه الله طوسی که رساله «السيف المشتهر في استحباب القيام عند سماع القائم المنتظر» نوشته‌اند.

۲۲

آیا بردن نام امام زمان (عج) حرام است؟

پاسخ:

علامه مجلسی ۱۳ روایت را از ۹ امام معصوم علیهم السلام ذکر کرده است که

۱. منتخب الأثر، ص ۵۰۵.

۲. همان.

در آن‌ها معصومین فرموده‌اند نام امام زمان برده نشود.

امیرمؤمنان در پاسخ عمر بن الخطاب که پرسیده بود: نام امام زمان

چیست؟

فرمود: نام او را نمی‌توانم ببرم؛ چون پیامبر ﷺ از من پیمان گرفته، و

این نام در نزد رسول خدا به ودیعت گذاشته شده است.^۱

امام باقر علیه السلام به ابو خالد کابل فرمود: از من سؤالی کردی که تا کنون اگر

به کسی گفته بودم، به تو نیز پاسخ می‌دادم.^۲

امام صادق علیه السلام فرمود: بر شما جایز نیست که نامش را ببرید.^۳

امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمود: جایز نیست نامش را ببرید، تا خداوند

او را ظاهر گرداند.^۴

امام زمان علیه السلام نیز فرمود: از رحمت خدا دور باد کسی که نام مرا در

اجتماع مردم ببرد.^۵

با در نظر گرفتن روایات یاد شده، باید دید نظر اهل بیت و هدف آن‌ها

در باره نبردن نام امام زمان (عج) چیست. آیا سخنان امامان معصوم

اختصاص به زمان خاص و شرایط خاصی دارد؟

۱. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۳۳.

۲. همان، ص ۳۱.

۳. همان، ص ۳۲.

۴. همان.

۵. همان، ص ۳۳.

بزرگانی همانند شیخ صدوق^۱ و علامه مجلسی به استناد همین روایات، از بردن نام صریح امام زمان عجل الله فرجه نهی کرده‌اند.

علامه مجلسی در شرح روایت امام موسی بن جعفر عجل الله فرجه فرموده است: این تحدید (تا خداوند او را ظاهر گرداند) به روشنی دلالت می‌کند که هرگز این نهی مربوط به دوران غیبت صغری نمی‌شود که برخی به آن استناد جسته‌اند.^۲

اگر نام امام زمان (عج) رازی بود که به رسم ودیعه، نزد پیامبر صلی الله علیه و آله بود، چرا آن حضرت این راز را فاش کرد؟ بنابر روایات متعددی، آن حضرت فرمود: مهدی، نام و کنیه مرا دارد.^۳

در برخی از روایات که به روایات ائمه اثناعشر معروف هستند، به ویژه روایتی که جابر بن عبدالله انصاری از فاطمه زهرا عجل الله فرجه نقل می‌کند (معروف به حدیث لوح)^۴ نام‌های ۱۲ امام برده شده است، که از جمله آن‌ها نام صریح امام (عج) است. همچنین پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله پس از بردن نام‌های ۱۱ امام معصوم به سلمان فارسی، می‌فرماید: «...ثم ابنه محمد بن الحسن المهدی القائم بأمر الله».^۵ نیز امام حسن عسکری عجل الله فرجه به نام صریح

۱. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۳۲.

۲. همان.

۳. کمال الدین، ص ۳۵۳.

۴. إكمال الدین، ج ۱، ص ۴۲۳.

۵. دلائل الإمامة، ص ۲۳۷.

فرزند خود اشاره می‌کند.^۱

شاید منع امامان معصوم علیهم‌السلام از بردن نام امام زمان (عج) مربوط به دوران خاصی بود که معصومین علیهم‌السلام می‌خواستند با خود داری از بردن نام حضرت مهدی علیه‌السلام پیروان خود را از گزند حوادث محفوظ نگه دارند. شاهدش همان نامه‌ای است که در دوران غیبت صغری، از امام زمان صادر شده و در آن آمده است: از رحمت خدا دور باد کسی که نام مرا در میان مردم ببرد.^۲ که ممکن است کلمه «ناس» اشاره به دشمنان اهل بیت باشد.

اگر این نامه در غیبت کبری صادر شده بود - مانند نامه‌های امام زمان (عج) به شیخ مفید - بدون شک می‌گفتیم اتفاق نظر بر این است که نام صریح حضرت مهدی (عج) برده نشود، اما این نامه در دوران غیبت صغری صادر شده است.

اگر از همه این احتمالات بگذریم، آنچه که ما را بر آن می‌دارد تا به هر علت و جهت که شده، از ذکر نام صریح امام مهدی علیه‌السلام خود داری کنیم، این است که تعدادی از این روایات مربوط به پیش از ولادت امام مهدی است و برخی دیگر مربوط به پس از ولادت و برخی دیگر مربوط به دوران غیبت صغری است و در تمام آنها نهی شده است که نام صریح امام زمان علیه‌السلام برده شود، که نشان دهنده این است که این ممنوعیت مربوط به دوران غیبت صغری نیست.

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۹.

۲. همان، ج ۲، ص ۴۸۲.

شاید هدف و مقصود امامان این بوده که نام این خلیفه و این ذخیره الهی باید با رعایت ادب برده شود و سزاوار است که از القاب امام مهدی علیه السلام همانند حجّت، قائم، بقیة الله و ... استفاده شود، همان گونه که خودشان چنین یاد می کردند؛ چنانچه در حدیثی، امام حسن عسکری علیه السلام به ابو هاشم چنین فرمود: چه خواهید کرد در روزهایی که نه شخص او را می بینید و نه جایز است نامش را ببرید.

ابو هاشم می گوید: عرض کردم: پس چگونه نام او را یاد کنیم؟ حضرت فرمود: بگویید: «الحجة من آل محمد».^۱

۲۳

چرا به امام زمان (عج) منتقم گفته می شود؟

پاسخ

هر یک از معصومین علیهم السلام به یک لقب مشهور شده اند، مثلاً حضرت علی علیه السلام به امیر مؤمنان و امام حسین علیه السلام به سید الشهداء مشهور گشته اند. تمام این لقبها ریشه در روایات دارد.

امامان معصوم علیهم السلام در برخی روایات و دعاها، لقب «منتقم» را به حضرت مهدی علیه السلام اختصاص داده اند، بلکه این لقب را خداوند به امام عصر علیه السلام داده است. در روایات از امام زمان به عنوان انتقام گیرنده از دشمنان خدا و دشمنان پیامبر و امامان، به ویژه منتقم خون امام حسین علیه السلام

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۸۴.

نام برده شده است.

از جمله احادیثی که نام معصومین را بر می شمرد، حدیث معراج است. در این حدیث آمده است: وقتی که حضرت محمد ﷺ به دعوت پروردگار، به دیدار ملک و ملکوت و عالم اعلی رفت، ندا رسید: سر خود را بالا بگیر و نگاه کن.

آن حضرت سرش را بلند کرد، نگاهش به نورهای خیره کننده و مقدسی افتاد و به خداوند عرضه داشت: خداوندا! این نورهای مقدس چه کسانی هستند؟

ندا رسید: اینها امامان می باشند و این که - در بین آنها قرار گرفته و - ایستاده است، همانا قائم است؛ آن که حلال مرا حلال و حرامم را حرام می کند، و به وسیله او از دشمنانم انتقام می گیرم.^۱

عایشه می گوید: روزی رسول خدا ﷺ در دیدار با فرشته وحی، به من دستور داد هیچ کس نزد او نرود. در این هنگام، حسین علیّه السلام نزد رسول خدا ﷺ رفت.

جبرئیل پرسید: این کودک کیست؟

پیامبر فرمود: فرزندم، سپس او را گرفت و بر زانوی خود نشانید.

جبرئیل گفت: او کشته خواهد شد.

پیامبر فرمود: چه کسی او را می کشد؟

۱. کفایة الأثر، ص ۱۵۳؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۲؛ عیون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۵۸

و إثبات الهداة، ص ۶۵۱.

جبرئیل گفت: امت تو وی را خواهند کشت.

پیامبر فرمود: او را می‌کشند؟

جبرئیل گفت: آری.

رسول خدا گریست.

جبرئیل گفت: ای رسول خدا، گریه مکن! خداوند به وسیله قائم شما

اهل بیت، از آنها انتقام خواهد گرفت.

پیامبر فرمود: حبیب من، جبرئیل! قائم ما اهل بیت کیست؟

گفت: او نهمین فرد از نسل حسین است.^۱

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه ﴿وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَهُ سُلْطَانًا فَلَا

يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾^۲؛ و آن کس که مظلوم کشته شده، برای

ولیش سلطه (و حق قصاص) قرار دادیم؛ اما در قتل، اسراف نکند، چون او

مورد حمایت است، فرمود: مقصود، حسین بن علی علیه السلام است که مظلوم

کشته شد و ما اولیای او هستیم و حضرت قائم علیه السلام از ماست و هرگاه قیام

کند، انتقام خون حسین علیه السلام را می‌گیرد.

پس آن قدر از آنها می‌کشد که برخی می‌گویند: در کشتن و انتقام

گرفتن از قاتلان اسراف کرده است،^۳ اما قرآن می‌فرماید: هرگز در کشتن و

انتقام گرفتن اسراف نمی‌کند.

۱. کفایة الأثر، ص ۱۸۷.

۲. سورة اسراء، آیه ۳۳.

۳. تفسیر هیاشی، ج ۲، ص ۲۹۰.

امام صادق علیه السلام نیز در تفسیر آن فرمود: این آیه در باره امام حسین نازل شده است. پس اگر ولی او (امام زمان) تمام اهل زمین را بکشد، هرگز مسرف نخواهد بود.^۱

۲۴

امام زمان علیه السلام از چه کسانی انتقام می‌گیرد؟

پاسخ:

از روایات گذشته چنین روشن شد که امام عصر علیه السلام از دشمنان خدا، پیامبر و امامان، به ویژه از دشمنان حسین بن علی علیه السلام انتقام می‌گیرد. اما چه گونه این انتقام قابل تصور است، در حالی که قاتلان جدش بیش از هزاران سال از مرگشان گذشته است؟

این انتقام به دو صورت ممکن است انجام گیرد:

۱- حضرت مهدی علیه السلام قاتلان امام حسین را زنده می‌کند و از آنها انتقام می‌گیرد.

۲- امام عصر از نوادگان قاتلان امام حسین علیه السلام انتقام می‌گیرد؛ هرچند ده‌ها واسطه بین آنان و اجدادشان که قاتلان امام حسین علیه السلام هستند، باشد. این انتقام به این دلیل است که آنان جنایت‌های اجداد خود را تأیید می‌کنند. به همین جهت است که آنان نیز مشمول انتقام حضرت حجت قرار خواهند گرفت؛ اگر چه هزاران سال از ماجرای کربلا گذشته باشد.

۱. الکافی، ج ۸، ص ۲۵۵؛ تأویل الآیات، ج ۱، ص ۲۸۰ و کامل الزیارات، ص ۶۳.

امام صادق علیه السلام فرمود: به خدا سوگند! حضرت مهدی نوادگان امام حسین را به سبب کارهای گذشته پدرانشان مؤاخذه می‌کند و از آنان انتقام می‌گیرد.^۱

هروی از امام رضا علیه السلام پرسید: ای فرزند رسول خدا! چه می‌گویی درباره این سخن امام صادق علیه السلام که فرمود: اگر قائم خروج کند، نوادگان قاتلان سید الشهداء را به سبب اعمال پدرانشان، به قتل می‌رساند؟ امام رضا علیه السلام فرمود: همین است.

هروی گفت: پس فرمایش خداوند که می‌گوید: ﴿ولا تزر وازرة وزر اخرى﴾^۲؛ هیچ گنهکاری گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد، چه می‌شود؟ آن حضرت فرمود: راست گفت خداوند در تمام گفته هایش! بدان نوادگان قاتلان امام حسین علیه السلام به اعمال پدرانشان راضی بودند و بدین کار افتخار می‌کنند، و هر که از چیزی راضی باشد مثل آن است که خودش آن عمل را انجام داده است. اگر مردی در مشرق کشته شود و در مغرب زمین کسی پیدا شود که به کشته شدن او راضی باشد، آن شخص در نزد خداوند شریک قاتل است. پس این که می‌بینی حضرت قائم علیه السلام آن‌ها را می‌کشد، بدین سبب است که آنان به کارهای پدرانشان راضی می‌باشند.^۳

۱. کامل الزیارات، ص ۶۳؛ بحار الأنوار، ج ۴۵، ص ۲۹۸ و معجم أحادیث الإمام

المهدی، ج ۵، ص ۲۲۹.

۲. سورة أنعام، آیه ۱۶۴.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۱۳ و صیون أخبار الرضا، ج ۲، ص ۳۴۷.

۲۵

چرا به امام زمان (عج) قائم آل محمد گفته می‌شود؟

پاسخ:

یونس بن عبد الرحمن از امام موسی بن جعفر علیه السلام پرسید: آیا تو همان قائم به حق هستی؟

آن حضرت فرمود: آری، من قائم به حق هستم، اما آن قائم به حقی که زمین را از دشمنان خدا پاک می‌کند و آن را پر از عدل و داد می‌کند، پس از آن که پر از ظلم و جور شده است، او پنجمین فرزند از اولاد من است که غیبتش طولانی خواهد شد.^۱

عبد العظیم حسنی به امام جواد علیه السلام گفت: من امیدوارم که تو همان قائم از اهل بیت باشی که زمین را پر از عدل و داد می‌کند؛ همان گونه که پر از جور و ستم شده است. آن حضرت در پاسخ او فرمود: ای ابوالقاسم! هر یک از ما قائم به امر خدا و هدایت کننده به سوی دین می‌باشد، اما آن قائمی که خداوند به وسیله او زمین را از اهل کفر پاک می‌گرداند، همان است که ولادتش بر مردم مخفی شده است و از نظرها غایب خواهد شد.^۲

با عنایت به این که تمام معصومین علیهم السلام دارای این صفت هستند، اما

۱. کفایة الأثر، ص ۲۶۵.

۲. همان، ص ۲۷۸.

این لقب مخصوص امام زمان علیه السلام است و تقریباً در تمام احادیثی که نام ایشان را می‌برند، این لقب در باره وجود مقدس امام زمان به کار رفته است.

در شرح این لقب سخنانی گفته شده است که به جهت اختصار، به چند سخن بسنده می‌کنیم:

۱. قیام و حمایت از دین

حضرت علی علیه السلام فرمود: مرد عربی پس از مسلمان شدن، از پیامبر پرسید: آیا پس از تو پیامبری هست؟

آن حضرت فرمود: نه، من خاتم پیامبران هستم، اما بدان که پس از من امامانی از نسل من خواهند بود که قائم به قسط می‌باشند و تعدادشان همان تعداد نقبای بنی اسرائیل می‌باشند. اولین نفر آنها علی بن ابی طالب است که امام و خلیفه پس از من و ۹ نفر از صلب این است - و در همان حال دست بر سینه‌ام گذارد - و قائم، نهمین فرد از آن هاست که در آخر الزمان، برای دین قیام می‌کند، همان گونه که من در نخستین روز برای دین چنین کردم ...^۱

۲. قیام به وسیله شمشیر

علقمة بن محمد حضرمی می‌گوید: از امام صادق خواستم نام امامان را به من بگوید. آن حضرت فرمود: از گذشتگان، علی بن ابی طالب، امام حسن، امام حسین، علی بن الحسین، محمد بن علی، سپس خودم.

۱. کفایة الأثر، ص ۱۷۳، ۳۳۴، ۳۳۸.

عرض کردم: یابن رسول الله پس از تو کیست؟

فرمود: من به فرزندم، موسی وصیت کردم که او پس از من است.

عرض کردم: وپس از موسی چه کسی خواهد بود؟

فرمود: فرزند او، علی است که رضا لقب گرفته است و پس از او

فرزندش؛ محمد و پس از محمد، فرزندش؛ علی و پس از علی، فرزندش

؛ حسن و فرزند حسن؛ مهدی علیه السلام.

سپس افزود: پدرم از پدرش، از جد خود، از علی علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل

کرده است که قائم ما هرگاه خروج کرد، ۳۱۳ نفر به عدد رزمندگان جنگ

بدر، گرد او جمع می شوند.

پس زمانی که ظهور او فرا می رسد، شمشیری در غلاف بوده و در

مقابلش قرار دارد، فریاد بر می آورد: «قم یا ولی الله فاقتل أعداء الله»^۱؛

برخیز، ای ولی خدا و دشمنان خدا را به قتل برسان!

۳. قیام پس از مردن نام او

صقر بن ابی دلف می گوید: از ابو جعفر محمد بن علی بن موسی

الرضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: امام پس از من، فرزندم؛ علی است. امر او

امر من و گفتار او گفتار من و طاعت او طاعت من می باشد.

امام پس از او، فرزندش؛ حسن است که امر او، امر پدرش و گفتار او،

گفتار پدرش و طاعت او، طاعت پدرش می باشد. سپس سکوت کرد.

عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! چه کسی پس از حسن، امام خواهد

۱. کفایة الأثر، ص ۲۶۳.

بود؟ امام جواد علیه السلام به شدت گریست، سپس فرمود: ان بعد الحسن ابنه القائم بالحق المنتظر.

فقلت له: یا بن رسول الله و لم سمی القائم؟

قال: لأنه یقوم بعد موت ذکره و ارتداد اکثر القائلین بامامته؛ پس از حسن، فرزند او؛ قائم به حق امام منتظر است.

عرض کردم: یا بن رسول الله! چرا به وی قائم گفته می شود؟

فرمود: چون قیام می کند، پس از آن که نام وی مرده باشد و بیش ترین معتقدان به امامتش مرتد شده باشند.^۱

ابو حمزه ثمالی می گوید: به امام ابو جعفر محمد بن علی باقر علیه السلام گفتم:

ای فرزند رسول خدا! مگر همه شما قائم به حق نیستید؟

فرمود: چرا.

گفتم: پس چرا حضرت قائم، قائم نامیده شده است؟

آن حضرت در پاسخ فرمود: هنگامی که جدم، حسین علیه السلام به شهادت

رسید، فرشتگان در درگاه خداوند به گریه و ضججه و ناله افتادند و گفتند:

خدایا! تو درباره کسی که برگزیده تو و فرزند برگزیده ات را به قتل رسانده

است، سکوت می کنی؟

ندا رسید: ای فرشتگانم! آرام باشید! قسم به عزت و جلالم! از آنها

انتقام خواهم گرفت؛ اگر چه مدتی از این جرم و جنایت گذشته باشد!

سپس حجابها را نسبت به فرزندان امام حسین علیه السلام از برابرشان کنار زد که

فرشتگان با دیدن امامان از نسل امام حسین علیه السلام، بسیار شاد و خرسند گشتند و در میان آنها یک نفر ایستاده و در حال نماز بود.
ندا رسید: من به وسیله این قائم از آنها انتقام می‌گیرم.^۱ در روایات دیگر به تعبیرات دیگری برخورد می‌کنیم که تقریباً شبیه به یک دیگر می‌باشند، مثل: قائم بامرالله،^۲ قائم به قسط،^۳ قائم به حق.^۴

۲۶

چه نشانه‌هایی از پیامبران در امام

مهدی علیه السلام وجود دارد؟

پاسخ

در بسیاری از روایات، از نشانه‌های پیامبران در امام مهدی علیه السلام سخن گفته شده است. قائم آل محمد علیه السلام وارث پیامبر صلی الله علیه و آله و علی است و علی علیه السلام وارث هزار سنت از سنت‌های پیامبران گذشته می‌باشد.^۵ در نتیجه، نشانه‌هایی از تمام پیامبران در امام عصر علیه السلام موجود می‌باشد.

نشانه‌هایی که از پیامبران در امام مهدی علیه السلام وجود دارد، عبارتند از:

۱. علل الشرایع، ص ۱۶۰ و معجم أحادیث الإمام المهدي، ص ۳۱۰.

۲. معجم أحادیث الإمام المهدي، ج ۵، ص ۲۲۲.

۳. کفایة الأثر، ص ۷۶.

۴. همان، ص ۱۴۵.

۵. بصائر الدرجات، ص ۱۱۴.

۱. عمر طولانی آدم و نوح علیهم السلام

حضرت آدم علیه السلام ۱۰۰۰ سال^۱ و حضرت نوح علیه السلام ۲۵۰۰ سال عمر کرد.^۲

امام زین العابدین علیه السلام فرمود: در قائم ما نشانه‌ای که از آدم علیه السلام و نوح علیه السلام وجود دارد، طول عمر می‌باشد.^۳

۲. پنهان ماندن تولد ابراهیم و موسی علیهم السلام

ولادت ابراهیم علیه السلام و حضرت موسی علیه السلام تا مدت‌ها یک راز بود. مادر حضرت ابراهیم علیه السلام از ترس نمرود، فرزند خود را در غار گذاشت. مادر حضرت موسی علیه السلام نیز از ترس فرعون، فرزند خود را به نیل سپرد. نشانه‌ای که قائم آل محمد (عج) از این دو پیامبر اولوالعزم دارد این است که وی هنگامی به دنیا آمد که خلفای بنی عباس به دنبال کشتن او بودند. امام حسن عسکری علیه السلام از ترس با خبر شدن مأموران حکومت، بارداری همسر خویش را حتی از نزدیکان خاص و بستگان بسیار نزدیک خود پنهان داشت. تنها حکیمه، که دختر امام جواد و عمه امام حسن عسکری علیه السلام بود، آن هم در شب ولادت حجة بن الحسن، از این راز آگاه شد. حکیمه می‌گوید: ابو محمد در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق. کسی را نزد من فرستاد و فرمود: عمه جان! امشب افطارت را در خانه ما صرف کن؛ زیرا

۱. مستدرک حاکم، ج ۱، ص ۵۸۸.

۲. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۲۹۵.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷.

خدای عزوجل تو را به تولد ولی و حجّت خود بر آفریدگانش و جانشین پس از من، مسرور و شادمان خواهد ساخت.

حکیمه می‌گوید: از این سخنان بسیار خوشحال شدم، لباسم را پوشیدم و همان لحظه از خانه بیرون رفتم تا به ابو محمد رسیدم. او در حیاط نشسته بود و کنیزانش اطراف وی را گرفته بودند. عرض کردم: فدایت شوم، فرزندات از کدام یک از آن‌هاست؟
فرمود: از سوسن است.

نگاهی به آن‌ها انداختم و آثار باری را تنها در سوسن دیدم.^۱

۳. ناشناس بودن حضرت یوسف علیه السلام

حضرت یوسف علیه السلام بنا بر علت‌ها و مصلحت‌هایی، مدتی غایب شد. آن حضرت را برادرانش در کودکی به چاه انداختند. وی پس از نجات یافتن از چاه، همچنان از نظرها غایب بود و به طور ناشناس در بین مردم زندگی می‌کرد. مردم او را می‌دیدند، اما وی را نمی‌شناختند.^۲ امام مهدی علیه السلام نیز این گونه است و مردم او را می‌بینند، اما او را نمی‌شناسند.

امام صادق علیه السلام فرمود: نشانه‌ای که از یوسف در او می‌باشد، این است که خداوند بین او و سایر مردم حجاب قرار داده است. مردم او را می‌بینند، ولی او را نمی‌شناسند.^۳

۱. با خورشید سامرا، ص ۲۸۴، به نقل از غیبة طوسی، ص ۱۴۱.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷ و ص ۲۲۴.

۳. همان، ص ۲۲۴.

۴. آزمایش سخت حضرت ایوب علیه السلام

حضرت ایوب علیه السلام مورد آزمایش بسیار سخت قرار گرفت و در پایان، با سر بلندی از این آزمایش بیرون آمد و رحمت گسترده خداوند او را فراگرفت و گرفتاری هایش رفع شد. امام زمان (عج) نیز پس از آزمایش بزرگ الهی، سرانجام گشایش برای او حاصل می شود و ظهور می کند. امام زین العابدین علیه السلام فرمود: نشانه ای که از ایوب علیه السلام در او هست، فرج پس از گرفتاری و آزمایش است.^۱

۵. جوانی حضرت یونس بن متی علیه السلام

یونس بن متی علیه السلام پس از سال ها دوری و غیبت از قوم خود، بار دیگر به میان آنها بازگشت. مردم فکر می کردند یونس علیه السلام پیر شده است، اما دیدند که او هنوز جوان است.^۲

امام زمان (عج) پس از یک غیبت طولانی که روشن نیست چه قدر طول بکشد، در سیمای جوانی ۴۰ ساله ظهور خواهد کرد. امام باقر علیه السلام به محمد بن مسلم فرمود: آن شباهتی که از یونس بن متی علیه السلام در او هست، این است که پس از بازگشت از غیبت، به سیمای جوان خواهد بود.^۳

امام رضا علیه السلام نیز فرمود: از نشانه های امام دوازدهم این است که آن بزرگوار از نظر سن، پیر است؛ اما سیمایی جوان دارد که هر بیننده ای گمان

۱. کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۱ و بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

۳. همان.

می برد آن حضرت ۴۰ ساله است و یا کم تر از ۴۰ سال دارد.^۱

۶. نشانه‌ای از حضرت عیسی علیه السلام

گروهی در باره حضرت عیسی گفتند که او هرگز متولد نشده و گروهی دیگر گفتند که وی مرده است.^۲ درباره امام عصر (عج) نیز چنین سخن هایی گفته شده است.

۷. نشانه‌ای از محمد مصطفی صلی الله علیه و آله

در روایات، در باره حضرت مهدی (عج) آمده است: «یهدی بهداه و یسیر بسیرته».^۳

امام صادق علیه السلام فرمود: امام مهدی راه و روش رسول خدا را در پیش می گیرد. همچنین روایت شده است که امام مهدی علیه السلام نشانه‌ای که از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله دارد، این است که با شمشیر قیام می کند.^۴

امام باقر علیه السلام نیز فرمود: آن نشانه‌ای که از محمد صلی الله علیه و آله دارد، این است که سیره و روش آن حضرت را در پیش می گیرد و آثارش را تبیین می کند. سپس شمشیر بر شانه خود می گذارد و در ۸ ماه، دشمنان خدا را به قتل می رساند.^۵

۱. منتخب الأثر، ص ۲۲۱.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

۳. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۰ و بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۲۴.

۴. همان.

۵. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۲۱۸.

چرا حضرت مهدی علیه السلام با شمشیر قیام می‌کند؟

از بین پاسخ‌هایی که به این پرسش داده شده است، به دو پاسخ از آن‌ها بسنده می‌کنیم:

۱- احتمال دارد وقوع جنگ‌های هسته‌ای پیش از ظهور، باعث از بین رفتن تمدن بشر شود. از این رو، سلاحی غیر از شمشیر در عصر ظهور وجود نخواهد داشت.

۲- احتمال دارد شمشیر رمز قدرت باشد و حضرت مهدی علیه السلام با سلاح روز با دشمنان بجنگد.

۲۷

آیا میراث پیامبران نزد امام مهدی (عج) وجود دارد؟

پاسخ

حکومت حضرت مهدی علیه السلام تجلی قدرت لا یتناهی خداوند است. اراده و خواست خداست که به این بنده صالحش چنان قدرتی بدهد که تا کنون به هیچ یک از بندگان نداده است.

قائم آل محمد علیهم السلام وارث تمام انبیای الهی و پیشوایان معصوم می‌باشد. بدین جهت، او هنگام ظهور، آثار پیامبران را همراه خود می‌آورد تا یاد آور خاطرہ تمام پیامبران باشد.

اینک به معرفی میراث پیامبران که نزد امام مهدی (عج) وجود دارد،

می‌پردازیم:

۱. عمامه و پیراهن پیامبر اسلام

حضرت مهدی (عج) هنگام ظهور، عمامه سفید جدش، پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله را بر سر می‌نهد^۱ و پیراهن خون آلود پیامبر خدا در جنگ احد را می‌پوشد.

امام صادق علیه السلام به یعقوب بن شعیب فرمود: آیا نمی‌خواهی پیراهن قائم آل محمد علیهم السلام را که در روز ظهور به تن می‌کند، به تو نشان دهم؟
عرض کردم: آری.

آن حضرت صندوقی را خواست که برای او آوردند و پیراهنی از آن بیرون آورد و در مقابل یعقوب باز کرد.

یعقوب می‌گوید: ناگاه چشمم به آستین چپ پیراهن افتاد که آغشته به خون بود.

آن حضرت فرمود: این پیراهن رسول الله صلی الله علیه و آله است. روزی که دندان‌های پیشین آن حضرت را شکستند، این پیراهن را پوشیده بود. قائم علیه السلام با همین پیراهن قیام می‌کند.

یعقوب می‌گوید: خون‌ها را بوسیدم و به چشم کشیدم. آن گاه امام پیراهن را پیچید و در جای خود قرار داد.^۲

۲. زره و شمشیر ذوالفقار پیامبر صلی الله علیه و آله

امام صادق علیه السلام داشتن سلاح‌های رسول الله را از نشانه‌های امامت

۱. عقد الدرر، ص ۲۷۷.

۲. فیه نعمانی، ص ۲۴۳.

می‌داند. حارثة بن المغيرة نصری می‌گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: امام به چه چیز شناخته می‌شود؟

آن حضرت فرمود: به سکینه و وقار.

عرض کردم: و دیگر به چه چیز؟

آن حضرت فرمود: او را به وسیله شناختن حلال و حرام و نیاز مردم به

او و بی‌نیازی او از مردم و سلاح پیامبر نزد او می‌شناسی.^۱

۳. پرچم رسول الله

پرچم پر افتخار پیامبر صلی الله علیه و آله که جبرئیل در روز بدر برای آن حضرت

آورد و با به اهتزاز در آمدنش مسلمانان پیروز شدند، همراه مهدی خواهد بود.

حضرت علی علیه السلام نیز این پرچم را در بصره به اهتزاز در آورد و چشم

فتنه را کور کرد. مؤمنان اصرار ورزیدند تا حضرت علی علیه السلام آن پرچم را در

صفین به اهتزاز در آورد، ولی آن حضرت نپذیرفت، و فرمود: این پرچمی

است که بعد از من، کسی جز حضرت قائم علیه السلام آن را به اهتزاز در نمی

آورد.^۲

امام سجّاد علیه السلام به ابو خالد کابلی فرمود: گویا می‌بینم صاحب شما بر

بلندی نجف در پشت کوفه قرار گرفته است، در حالی که پرچم رسول الله

را برافراشته است و آن را به سوی هیچ گروهی نمی‌برد مگر آن که خداوند

۱. همان، ص ۲۴۲.

۲. معجم أحادیث الإمام المهدی، ج ۳، ص ۳۸۶.

نابودشان می سازد.^۱

۴. عصای حضرت موسی علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: عصای موسی پیش از آن که در دست حضرت موسی علیه السلام باشد، عصای حضرت آدم علیه السلام بود. سپس به حضرت شعیب و بعد به حضرت موسی بن عمران علیه السلام رسید و اکنون این عصا نزد ماست. رنگ این عصا همچنان سبز است و همان شکل اول خود باقی است. اگر از آن بپرسی، پاسخ می دهد: این عصا برای قائم ما ذخیره گردیده است. او با عصا همان کاری می کند که موسی انجام داد.^۲

۵. سنگ حضرت موسی علیه السلام

سنگی که حضرت موسی بر آن زد و چشمه های آب از آن روان شد، نزد امام مهدی (عج) است. وقتی که آن حضرت به سوی کوفه حرکت می کند، یکی از یاورانش فریاد می زند: هیچ کس آب و غذا بر ندارد. آن گاه سنگ حضرت موسی بن عمران علیه السلام را بر شتر می نهند و همراه خود می برند. در هیچ منزلی فرود نمی آیند مگر آن که چشمه ای از آن سنگ روان می شود و گرسنگان، بی نیاز و تشنگان، سیراب می شوند.^۳

۶. تابوت سکینه

این همان صندوقی است که خداوند برای مادر موسی علیه السلام فرستاد تا

۱. همان، ص ۲۰۱.

۲. بصائر الدرجات، ص ۱۸۳.

۳. همان، ص ۱۸۸.

نوزادش را در آن قرار دهد و در دریا رها کند.. حضرت موسی در پایان عمر، لوح‌ها و زره و همه آثار نبوتش را در آن قرار داد.^۱ به گفته برخی محققان، تمثال‌های پیامبران خدا در این تابوت جای داشت. بنی اسرائیل این تابوت را در جنگ‌ها با خود حمل می‌کرد و در پرتو آن، پیروزی به دست می‌آورد.^۲ قائم آل محمد علیه السلام هنگام ظهور و رفتن به سوی بیت المقدس، آن تابوت را همراه خاتم سلیمان و لوح‌های موسی علیه السلام بیرون می‌آورد.^۳

۷. مجموعه‌ای دیگر از آثار پیامبران

امام صادق علیه السلام فرمود: لوح‌ها و عصای موسی و خاتم سلیمان نزد من است، ظرفی که حضرت موسی در آن برای خدا قربانی می‌کرد، تابوتی که فرشتگان آن را حمل کردند و آوردند و نیز نامی که پیامبر خدا برای حفظ مسلمانان از تیرهای مشرکان آن را در میان صف‌های لشکر قرار می‌داد، پیش من است.^۴

۸. کتاب‌های آسمانی

تمام کتاب‌های آسمانی توسط پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله به اهل بیت علیهم السلام انتقال یافت. اکنون همه آن‌ها در اختیار آخرین ذخیره الهی است. روزی که حضرت بقیة الله (عج) به فرمان پروردگار از پس پرده غیبت برون آید، تمام

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۱۶۴.

۲. همان، ص ۱۶۳.

۳. بصائر الدرجات، ص ۱۷۵.

۴. همان، ص ۱۳۵.

آن‌ها را با خود می‌آورد.

امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند هیچ چیز به پیامبران نداد مگر این که آن را به محمد صلی الله علیه و آله نیز عطا کرد. آن صحفی که قرآن در باره‌اش فرمود: صحف ابراهیم علیه السلام و موسی علیه السلام، نزد ماست.^۱

۹. قرآنی که علی علیه السلام گرد آورد

روزی که پیامبر صلی الله علیه و آله دار فانی را وداع گفت، علی علیه السلام به سفارش وی در خانه نشست تا قرآن را گرد آورد. او پس از پایان کار، قرآن را به مسجد برد و به ابوبکر عرضه کرد. عمر گفت: ای علی! این قرآن را به جای خود برگردان. ما نیازی به آن نداریم.

حضرت علی علیه السلام آن را گرفت و به خانه برگشت. هنگامی که عمر به خلافت رسید، روزی به علی علیه السلام گفت: اگر بخواهی، می‌توانی قرآنی که نزد ابوبکر آوردی، اکنون بیاوری تا گرد آن جمع شویم.

حضرت فرمود: هیئات، راهی برای رسیدن به آن نیست.

من در زمان ابوبکر چنان کردم تا بر شما اتمام حجت کرده باشم و در روز قیامت نگویند ما از این غافل بودیم، یا برای ما نیاوردی.

اکنون این قرآن نزد من است و جز پاکان و جانشینان من کسی به آن دست نمی‌زند.

عمر گفت: آیا زمانی برای اظهار این قرآن وجود دارد؟

حضرت فرمود: آری! هنگامی که قائم از فرزندانم ظهور کند.^۱
همچنین تمام کتاب‌ها و نوشته‌های معصومین علیهم‌السلام به نام‌های صحیفه
جامعه^۲ که املاي رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله و خط علی بود، کتاب علی علیه‌السلام،^۳ مصحف
فاطمه،^۴ جفر ابیض،^۵ جفر احمر^۶ و صحیفه‌هایی که نام تمام پیامبران،
پادشاهان و پیروان اهل بیت علیهم‌السلام بر آن نوشته است، نزد امام عصر قرار
دارد. شایان ذکر است که قرآن کنونی، همان قرآنی است که علی علیه‌السلام آن را
به دستور پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله جمع کرد و می‌خواست آن را عرضه کند که با مخالفت
شدید عمر بن الخطاب رو به رو گردید.

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۴۱۹.

۲. بصائر الدرجات، ص ۱۴۲.

۳. همان، ص ۱۴۷.

۴. همان، ص ۱۵۱.

۵. معجم الإمام المهدی، ج ۳، ص ۳۸۸.

۶. بصائر الدرجات، ص ۱۵۱.

بخش هفتم

دولت جهانی مهدی علیه السلام

براساس آیات قرآن و روایات، دولت کریمه امام مهدی علیه السلام از ویژگی‌هایی برخوردار است که تا کنون هیچ دولتی، حق یا باطل بر آن دست نیافته است. خداوند تمام آن زیبایی‌ها را برای حکومت آخرین ذخیره‌اش که در آخر الزمان استقرار خواهد یافت، قرار داده است. این بخش، به بیان تحولات عظیم آن روز، از جمله زنده شدن برخی مردگان و آمدن عیسی و سایر پیامبران می‌پردازد.

۲۸

آیا حکومت امام زمان، جهانی است؟

پاسخ

۱. قرآن در باره جهانی شدن دین اسلام می‌گوید: ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ

رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون ﴿^۱؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و آئین حق فرستاد، تا آن‌ها را بر همه آئین‌ها غالب گرداند؛ هرچند مشرکان کراهت داشته باشند.

با توجه به این که هنوز دین اسلام، دین تمام مردم جهان نشده است و وعده خداوند تخلف ناپذیر است، باید روزی برسد که این دین بر تمام جهان سایه افکند و این وعده ممکن نیست مگر با آمدن مهدی موعود علیه السلام، که باتشکیل حکومت جهانی، دین اسلام را طبق وعده الهی، در جهان پیاده می‌کند.

۲. در قرآن آمده است: ﴿لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر إن الأرض یرثها عبادي الصالحون﴾ ^۲؛ در زبور، بعد از ذکر -تورات- نوشتیم: بندگان شایسته‌ام وارث - حکومت - زمین خواهند شد.

چون این وعده تا کنون تحقق نیافته است، بنابر روایات این وراثت به دست توانای امام مهدی علیه السلام تحقق خواهد یافت. ^۳

۳. امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه ﴿وله أسلم من فی السموات طوعاً و کرهاً﴾ ^۴؛ و تمام کسانی که در آسمان‌ها و زمین هستند، از روی اختیار یا از روی اجبار، در برابر - فرمان - او تسلیم‌اند، فرمود: «إذا قام القائم لا یبقی

۱. سوره توبه، آیه ۳۳.

۲. سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

۳. تفسیر قمی، ج ۲، ص ۷۷.

۴. سوره آل عمران، آیه ۸۲.

أرض إلا نودي فيها شهادة أن لا إله إلا الله^۱؛ هنگام قیام قائم (آل محمد) جایی روی زمین نمی ماند مگر آن که در آن شهادت به وحدانیت خدا داده خواهد شد.

۴. بنا بر روایات بسیاری از پیامبر ﷺ و معصومین علیهم السلام، حضرت مهدی ﷺ زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، همان گونه که پر از ظلم و جور شده بود. این روایات در تمام کتاب های سنی و شیعه آمده است.

۵. امام محمد باقر ﷺ فرمود: « و يفتح الله له شرق الارض و غربها^۲؛ خداوند برای او شرق و غرب زمین را فتح خواهد کرد.

۶. افزون بر آنچه گذشت، برخی دیگر از روایات از حکومت مهدی ﷺ بر حجاز، ایران، عراق، شام، روم، قسطنطنیه، ارمینیه، چین و بسیاری از کشورها خبر داده است.

۲۹

امام زمان ﷺ در چه روزی ظهور می کند؟

پاسخ

معروف است که امام زمان (عج) در روز جمعه ظهور می کند، ولی بر اساس روایات که از امام باقر ﷺ و صادق ﷺ نقل گردیده است، آن حضرت در روز شنبه قیام می کند.

۱. تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۱۸۳، بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

در کتاب خصال آمده است: امام صادق علیه السلام فرمود: « یخرج قائمنا أهل البيت يوم الجمعة »^۱؛ قائم ما، اهل بیت علیهم السلام در روز جمعه قیام می کند.

در کمال الدین آمده است: امام باقر علیه السلام فرمود: « یخرج القائم يوم السبت يوم عاشوراء اليوم الذي قتل فيه الحسين علیه السلام »^۲؛ حضرت قائم علیه السلام روز شنبه، روزی که امام حسین علیه السلام به شهادت رسید، قیام می کند.

شیخ طوسی می نویسد: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: « کانی بالقائم يوم عاشوراء يوم السبت قائماً بين الركن و المقام بين يديه جبرئيل و ينادي: البيعة لله فيملأها عدلاً كما ملئت ظلماً و جوراً »^۳؛ گویا قائم را می بینم که در روز عاشورا، روز شنبه بین رکن و مقام ایستاده است، در حالی که جبرئیل در مقابلش قرار گرفته است، ندا می کند: «البيعة لله» که با قیام خود، زمین را پر از عدل و داد می کند؛ همان گونه که پر از ظلم و جور شده بود.

برخی از بزرگان گفته اند: بر اساس روایات، امام مهدی علیه السلام در روز شنبه قیام می کند.

این روایات را صدوق در کمال الدین، شیخ طوسی در کتاب الغیبة و مفید در ارشاد^۴ نقل کرده است. در این روایات، هم چنین تصریح شده

۱. خصال صدوق، ج ۲، ص ۳۹۴ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۹.

۲. کمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۳؛ تهذیب الأحکام، ج ۴، ص ۳۳۳ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۸۵.

۳. کتاب الغیبة، ص ۴۵۳.

۴. امام صادق علیه السلام فرمود: «و يقوم يوم عاشوراء و هو اليوم الذي قتل فيه الحسين بن

است که امام زمان (عج) در روز شنبه قیام می‌کند. شاید در جمع بین این دو روایت، بتوان گفت که آن حضرت در روز جمعه ظهور می‌کند و در روز شنبه قیام می‌نماید؛ یعنی روز ظهور با روز قیام تفاوت دارد.

اگر ملاک را روز عاشورا قرار دهیم نه روز شنبه، باید دید امام حسین علیه السلام در چه روزی به شهادت رسید و بر اساس آن روز ظهور مهدی را مشخص کرد.

به نظر می‌رسد که روز قیام، همان روز شنبه است؛ زیرا چه آنان که روز شنبه را مطرح کرده‌اند و چه آنان که روز عاشورا گفته‌اند، روز خروج امام زمان علیه السلام را روز شنبه می‌دانند.

۳۰

امام عصر علیه السلام چند سال حکومت می‌کند؟

پاسخ

مدت حکومت حضرت مهدی (عج) معلوم نیست؛ زیرا روایاتی که در این باره وجود دارد، باهم اختلاف دارد.

مدت‌هایی که در روایات، برای حکومت وی مشخص شده عبارت

است از:

عليه السلام لکائتي في يوم السبت، العاشر من المحرم». (ارشاد مفید، ص ۳۴۱؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۰ و إعلام الوری، ص ۴۳۱).

۱- ۴۰ روز.^۱

۲- ۷ سال.^۲

۳- ۷ یا ۸ یا ۹ سال.^۳

۴- ۹ سال.^۴

۵- ۱۰ سال.^۵

۶- ۱۹ سال.^۶

۷- ۲۰ سال.^۷

۸- ۴۰ سال.^۸

۹- ۳۰۹ سال.^۹

گروهی از دانشمندان براین باورند که این احادیث باید توجیه گردند و
الاً با تعارضی که بین احادیث وجود دارد، همه اعتبار خود را خود را از
دست خواهند و فقط روایت ۷ سال که در اخبار و روایات اهل بیت آمده
است، قابل قبول است.

۱. فتوحات مکیّة، ج ۳، ص ۳۱.

۲. ینابیع المودّة، ص ۳۳۱ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

۳. الشیعة والزّجعة، ج ۱، ص ۲۲۴.

۴ و ۵. همان.

۶. غیبة نعمانی، ص ۳۳۱.

۷. غایة المرام، ص ۶۹۸.

۸. همان، ص ۱۸۱.

۹. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

امام محمد باقر علیه السلام در باره دوران حکومت حضرت مهدی (عج) به ابوبصیر فرمود: فلک در گردش خود چنان کند شود که هر سال به ۱۰ سال به طول انجامد.

ابو بصیر پرسید: آیا ممکن است سال‌ها این اندازه طول بکشد؟ حضرت فرمود: خداوند امر می‌کند که افلاک حرکت خویش را کاهش دهند.

ابو بصیر پرسید: می‌گویند اگر نظام افلاک تغییر کند، به هم می‌ریزد. آن حضرت فرمود: این گفته زنادقه است. مسلمانان چنین سخنی را نمی‌گویند. خداوند برای پیامبرش شق القمر نمود و آفتاب را برای یوشع بن نون برگرداند و خبر داده است که روز قیامت برابر است با ۱۰۰۰ سال.^۱ امام صادق علیه السلام نیز فرمود: «يملك القائم سبع سنين تكون سبعين سنة من سنينكم هذه»^۲؛ حضرت قائم علیه السلام ۷ سال حکومت می‌کند که برابر است با ۷۰ سال از سال‌های شما.

مفید در ارشاد می‌گوید: روایت شده که مدت حکومت حضرت قائم علیه السلام ۱۹ سال است، اما سال‌هایی که روزها و ماه‌هایش طولانی است، و این امری است غیبی و دانستنش بر ما پوشیده است و این چنین برای ما روایت شده است.. پس ما به یک طرف به یک طرف جزم و قطع نمی‌کنیم، گرچه روایت ۷ سال اظهر است.^۳

۱. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۲۲۴ و ارشاد مفید، ص ۳۴۵.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۸۶.

۳. ارشاد مفید، ص ۳۴۵.

۳۱

محل سکونت امام مهدی علیه السلام کجاست؟

پاسخ

۱. پیش از غیبت:

بدون شک، امام عصر در شهر سامرا به دنیا آمد. آن حضرت تا روز شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در منزل پدرش در شهر سامرا بود. حکیمه، عمه امام حسن عسکری علیه السلام چند بار حضرت مهدی (عج) را پیش از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام، در خانه پدرش دیده بود و امام عسکری علیه السلام در یکی از ملاقات‌های احمد بن اسحاق با ایشان که در منزل آن حضرت بود، فرزند خود را به او نشان داد.^۱

یعقوب بن منقوش از امام حسن عسکری علیه السلام پرسیده بود: مولای من! بعد از شما، چه کسی به امامت می‌رسد؟

آن حضرت فرمود: پرده را کنار بزن.^۲ او نیز پرده را کنار زد و کودکی از پس پرده بیرون آمد و بر زانوی پدر نشست.

امام حسن عسکری علیه السلام در حال احتضار به پیشکار خود به نام عقید، فرمود: وارد اتاق شو، کودکی را در حال سجده می‌بینی، او را نزد

۱. بشارة الإسلام، ص ۱۶۷.

۲. إثبات الهداة، ج ۳، ص ۴۱۵.

من بیاور.^۱

۲. در دوران غیبت صغری

در دوران غیبت صغری که حدود ۷۴ سال طول کشید، محل سکونت حضرت مهدی علیه السلام مشخص نیست.

به نظر می‌رسد آن حضرت در عراق سکونت داشت؛ زیرا چهار نایب خاص آن حضرت که با او رابطه مستقیم داشتند، در عراق به ویژه در شهر بغداد می‌زیستند. و از این که نامه‌های مردم را می‌گرفتند و به حضرت می‌رساندند و جوابش را دریافت می‌کردند، می‌توان حدس زد که حضرت محل سکونت خود را در جایی قرار داده بود که امکان دسترسی نایبان برحقش و تماس با حضرتش آسان باشد.

بدین جهت جز این چهار نفر کسی از محل سکونت آن حضرت اطلاعی نداشت. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: برای حضرت قائم دو غیبت است، یکی از آن دو کوتاه و دیگری طولانی است. در غیبت نخست کسی جای او را نمی‌داند مگر شیعیان خاص او.^۲

به نظر می‌رسد منظور از شیعیان خاص، نواب اربعه باشند.

۳. در دوران غیبت کبری

امام صادق به ابو بصیر فرمود: و نعم المنزل طیبه.^۳ علامه مجلسی

۱. کتاب الغیبة، ص ۱۶۵.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۵۵.

۳. همان، ص ۱۵۳.

فرمود: همین جمله دلالت می‌کند که آن حضرت، بیش‌تر در مدینه و اطراف آن می‌باشد. ^۱ امام باقر علیه السلام به کوه ذی طوی اشاره فرمود. ^۲

با این وجود، هیچ کس محل سکونت او را نمی‌داند. ^۳ امام صادق علیه السلام فرمود: کسی بر محل سکونت امام زمان آگاهی نمی‌یابد، نه فرزندان او و نه شخص دیگری؛ جز خدمتکار حضرت مهدی. ^۴

امام عصر علیه السلام به ابراهیم بن مهزیار فرمود: « پدرم از من پیمان گرفته که در سرزمین پهناور و دور دست مسکن گزینم تا از نیرنگ‌های گمراهی و متمرّدان امت تازه به دوران رسیده و گمراه، نهان و مصون باشم. این پیمان مرا بر فراز تل‌های بلند و ریگزارها و سرزمین‌های مورد اطمینان افکنده است. ^۵»

علامه مجلسی، ^۶ از علی بن فاضل داستان ورودش را به جزیره‌ای به نام جزیره خضراء نقل کرده است. گرچه علی بن فاضل در این جزیره موفق به دیدار امام زمان نشده است، اما وی از ملاقات‌هایی که با برخی داشته، چنین استنباط کرده است که این جزیره محل سکونت آن حضرت

۱. همان، ص ۱۵۸.

۲. تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۶.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳.

۴. همان.

۵. با خورشید سامرا، ص ۸۲.

۶. در بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۶۰.

می باشد.

برخی با استناد به این ماجرا می خواهند بگویند محل سکونت امام زمان در همین جزیره است. برخی دیگر پا را فراتر نهاده، با منطبق نمودن اوصاف جزیره خضراء - که اطراف آن را آب های سفیدی گرفته است - بر مثلث برمودا، عقیده دارند که مثلث برمودا محل سکونت امام زمان علیه السلام است. می گویند: کسی نمی تواند به آن محل برسد، زیرا هرچه قدرت های بزرگ تلاش کرده اند به آن برسند، بی نتیجه بوده است.^۱

این نظریه صحیح نیست، چون: اولاً، کسی از محل زندگی امام عصر اطلاع دقیقی ندارد؛

ثانیاً، اصل ماجرای علی بن فاضل به دلیل تناقضاتی که در آن مشاهده می شود، مورد خدشه است و از اصل درستی برخوردار نمی باشد، تا چه رسد به انطباق برمودا بر آن جزیره مورد ادعا.^۲

به استناد برخی روایات، امام عصر علیه السلام در همه جا حضور پیدا می کند و یوسف وار، به طور ناشناس در بین مردم رفت و آمد می کند و بر فرش مردم قدم می گذارد؛ در حالی که مردم او را نمی شناسند،^۳ بنابراین، آن حضرت در همه جا حضور پیدا می کند، اما ما او را نمی شناسیم.

یکی از مکان هایی که بنابر روایت امام صادق علیه السلام، حضرت مهدی علیه السلام

۱. جزیره خضراء افسانه یا واقعیت، ص ۴۷ (به نقل از ناجی نجار).

۲. جهت کسب اطلاعات بیشتر می توانید به کتاب «جزیره خضراء افسانه یا واقعیت؟» تحقیق و ترجمه ابوالفضل طریقه دار مراجعه نمایید.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۵۴.

در آن جا حضور پیدا می‌کند، صحرای عرفات است. امام زمان علیه السلام همه ساله در ایام حج، در عرفات حضور پیدا می‌کند. امام صادق علیه السلام فرمود: زمانی فرارسد که مردم، امام خود را نبینند. امام، آن‌ها در ایام حج آن‌ها را می‌بیند، ولی آن‌ها او را نمی‌توانند ببینند.^۱ بسیاری از علما در کربلا، نجف، کوفه، مدینه، مسجد الحرام و شهرهایی که دارای مکان‌های مقدّس است، امام عصر (عج) را زیارت کرده‌اند.

۴. در دوران ظهور

در دوران ظهور، امام عصر علیه السلام در مسجد سهله که ده‌ها هزار پیامبر در آن نماز گذارده‌اند، اقامت دارد. امام صادق علیه السلام به ابو بصیر فرمود: ای ابا محمد! گویا آمدن حضرت قائم به مسجد سهله را می‌بینم که همراه زن و فرزندان خود، در آن جا اقامت می‌کنند. ابو بصیر می‌گوید: عرض کردم: آیا مسجد سهله منزل او خواهد بود؟ حضرت فرمود: آری و این - مسجد - منزل حضرت ادریس علیه السلام است و هیچ پیامبری را خداوند مبعوث نکرده مگر آن که در آن جا نماز خوانده است. هر کس در این مسجد بیتوته کند همانند آن است که در چادر و خیمه رسول خدا اقامت کرده است.^۲

۱. کافی، ج ۱، ص ۳۲۷ و ص ۳۳۹ و غیبة نعمانی، ص ۲۰۴.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۱۷.

۳۲

چه تحولاتی در زمان امام عصر علیه السلام رخ می‌دهد؟

پاسخ

در روایات بسیاری، معصومین علیهم السلام از تحولات عظیم در زمان امام عصر (عج) خبر داده‌اند، از جمله این که امام مهدی (عج) دو کار اساسی انجام می‌دهد که طلیعه تمام برنامه‌هایش می‌باشد:

۱- دولت‌های باطل را سرنگون می‌سازد.

امام صادق فرمود: « إذا قام القائم ذهب دولة الباطل ».^۱

۲- جهان را پر از عدل و داد می‌سازد.

در دولت مهدی موعود، دیگر به کسی ظلم نمی‌شود، بشر استثمار نمی‌گردد، سطح فکر بشر به عالی‌ترین درجه می‌رسد. بیماری، بیکاری، پریشانی و سرگردانی در دولت آن حضرت از بین می‌رود و تمامی منابع و گنج‌ها مورد استفاده و بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

انسان‌ها در سراسر گیتی از نعمت رفاه، آسایش، امنیت، عدالت، صلح و صفا برخوردار خواهند شد و این‌ها در سایه اجرای درست و کامل تعالیم حیات بخش اسلام و احکام جاوید و خرد پسند قرآن حاصل می‌گردد.

آزادی، آسایش، خوشی، لذت، اتحاد، اتفاق، برادری، و برابری که از آغاز خلقت، همه انسان‌ها در جست و جوی آن هستند، در حکومت واحد

۱. الکافی، ج ۸، ص ۲۸۷.

جهانی آخرین برگزیده خدا پدید می آید.^۱

حضرت مهدی (عج) اسلام ناب محمدی را در جامعه پیاده می کند. اینک به بخشی از فعالیت های آن حضرت در دوران حکومتش می پردازیم:

۱. دزدان و غارتگران اموال کعبه را دستگیر و دست بنی شیبه را بدین جهت قطع خواهد کرد.

۲. دشمنان امیرمؤمنان اگر اسلام ناب محمدی را نپذیرند، توسط آن حضرت کشته می شوند.

۳. از دشمنان انتقام می گیرد.

۴. به تمام قوانین و رسم های جاهلیت پایان می دهد.

۵. صلیب را خرد می کند.

۶. رفاه، امنیت، عدل و مساوات را به بالاترین حد خود می رساند.

۷. سالی دو بار اموالی را بین مردم تقسیم می کند و ماهی دو مرتبه حقوق می دهد.

۸. ظلم و جور را از بین می برد.

۹. امنیت کامل را برقرار می سازد.

۱۰. به طور مساوی اموال را بین مردم تقسیم می کند.^۲

۱۱. دست خود را بر سر مردم می کشد و عقل های آنان را کامل

۱. نور مهدی، ص ۷۲.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۲، از ص ۳۱۳ تا ۳۶۰.

می گرداند.

۱۲. دانش های مخفی بر بشر را ظاهر می گرداند.

۱۳. آموزش های قرآنی و علوم وابسته به آن را در همه جا فراگیر می

سازد.

۱۴. تمام گنج های زمین را بیرون می آورد و به بهره برداری می رساند.

۱۵. مسجدی در نجف می سازد که هزار در دارد.

۱۶. بزرگراه ها را توسعه می دهد.

۱۷. نهر آبی از کنار قبر ابي عبدالله الحسين عليه السلام به نجف می برد.

۱۸. دستور می دهد آنان که طواف مستحبی دارند، مطاف و حجر الأسود

را به افرادی که طواف واجب دارند بسپارند، تا مزاحمتی برای انجام

اعمالشان نباشد.

امام عصر عليه السلام تحوّلی عظیم و شگرف در جهان به وجود می آورد. امام

محمد باقر عليه السلام و امام صادق عليه السلام فرمودند: قائم ما که ظهور می کند، مردم را

به امر جدیدی دعوت می کند؛ همان گونه که رسول خدا چنین کرد.^۱

۳۳

رجعت چیست و ادله آن کدام است؟

پاسخ

در بسیاری از روایات، معصومین عليهم السلام از زنده شدن گروهی از مردگان

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۶.

هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام سخن گفته‌اند.

برخی از مردگان به اذن خداوند، زنده می‌شوند و مدتی جهت بهره جستن از حکومت امام عصر علیه السلام، در سایه حکومت آن حضرت زندگی خواهند کرد.

آیا زنده شدن مردگان ممکن است؟ آیا تاکنون مرده‌ای زنده شده است؟ علت زنده شدن آن‌ها چیست؟

زنده شدن مردگان نه تنها عقلاً محال نیست، بلکه واقع شده است و قرآن نیز در چند آیه، به این موارد اشاره فرموده است، از جمله:

۱. ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ وَقَالَ لَهُمْ اللَّهُ مَاتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ﴾^۱؛ آیا نگاه نمی‌کنید به سرنوشت کسانی که از شهر هایشان خارج گردیدند؛ در حالی که هزاران نفر بودند. پس خداوند به آنان گفت: بمیرید، سپس همه را زنده گردانید.

۲. ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَا يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتُ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لِحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾^۲؛ یا همانند کسی که از کنار یک آبادی - ویران شده - عبور کرد، در حالی که دیوارهای آن به روی

۱. سوره بقره، آیه ۲۴۳.

۲. سوره بقره، آیه ۲۵۹.

سقف‌ها فرو ریخته بود (و اجساد و استخوان‌های اهل آن، در هر سو پراکنده بود. او با خود) گفت: چگونه خدا این‌ها را پس از مرگ زنده می‌کند؟ (در این هنگام) خدا او را ۱۰۰ سال میراند؛ سپس زنده کرد و به او گفت: چقدر درنگ کردی؟ گفت: یک روز یا بخشی از یک روز. فرمود: نه بلکه یک صد سال درنگ کردی. نگاه کن به غذا و نوشیدنی خود (که همراه داشتی، با گذشت سال‌ها) هیچ گونه تغییر نیافته است! (خدایی که چنین مواد فاسد شدنی را در طول این مدت حفظ کرده، بر همه چیز قادر است) ولی به مرکب خود نگاه کن (که چگونه از هم متلاشی شده، این زنده شدن تو پس از مرگ، هم برای اطمینان خاطر توست، و هم) برای این که تو را نشانه‌ای برای مردم (در مورد معاد) قرار دهیم. (اکنون به استخوان‌ها (ی مرکب سواری خود) نگاه کن که چگونه آن‌ها را برداشته، به هم پیوند می‌دهیم و گوشت بر آن می‌پوشانیم! هنگامی که (این حقایق) بر او آشکار شد، گفت: می‌دانم خدا بر هر کاری تواناست.

۳. وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ اٰرْنِیْ کَیْفَ تَحِیّی الْمَوْتِیْ قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰی وَّلٰکِن لِّیْطَمِّنْ قَلْبِیْ قَالَ فَخِذْ اَرْبَعَةً مِّنَ الطَّیْرِ فَصِرْهِنَّ اِلَیْکَ ثُمَّ اَجْعَلْ عَلٰی کُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جِزْءًا ثُمَّ اَدْعِهِنَّ یٰٓاٰتِیْنِکَ سَعِیًّا اِنَّ اللّٰهَ عَزِیْزٌ حَکِیْمٌ ﴿۱۰۰﴾ (و (به خاطر بیاور) هنگامی که ابراهیم گفت: خدایا! به من نشان بده چگونه مردگان را زنده می‌کنی؟

فرمود: مگر ایمان نیاورده‌ای؟!

گفت: چرا، ولی می‌خواهم قلبم آرامش یابد.

فرمود: در این صورت، چهار نوع مرغ از مرغان انتخاب کن و آن‌ها را (پس از ذبح کردن) قطعه قطعه کن، سپس بر هر کوهی قسمتی از آن قرار بده، بعد آن‌ها را فراخوان، به سرعت به سوی تو می‌آیند و بدان که خداوند غالب و حکیم است.

مرحوم طبرسی در مجمع البیان، در تفسیر آیه ﴿و یوم نحشر من کلّ امة فوجاً ممّن یکذب باياتنا فهم یوزعون﴾^۱ می‌فرماید: بنابر روایات فراوان از ائمه علیهم‌السلام، خداوند هنگام ظهور و قیام حضرت مهدی علیه‌السلام گروهی از شیعیان و پیروان را که از دنیا رفته‌اند، زنده می‌گرداند تا به ثواب یاری آن حضرت بشتابند و در دولتش اظهار شادمانی و سرور و خوشحالی بنمایند. هم‌چنین خداوند عده‌ای از دشمنان خود را زنده می‌گرداند تا به وسیله حضرت مهدی علیه‌السلام، از آن‌ها انتقام گرفته شود... و هیچ عاقلی شک ندارد که این کار مقدور خداوند متعال، و غیر محال است و خداوند شبیه همین را در امت‌های گذشته انجام داده و قرآن در موارد متعددی در این باره سخن گفته است.^۲

مرحوم صدوق در کتاب اعتقادات خود، درباره اعتقاد به رجعت می‌فرماید: اعتقاد ما درباره رجعت این است که حق است.^۳

۱. سوره نمل، آیه ۸۳.

۲. مجمع البیان، ج ۷، ص ۳۶۷.

۳. الشیعة و الرجعة، ج ۲، ص ۲۴۸.

مرحوم سید مرتضیٰ ضمن نقل اجماع امامیه بر زنده شدن و رجعت عده‌ای از مؤمنان هنگام ظهور مهدی علیه السلام، می‌نویسد: آن چه را که شیعه امامیه معتقدند، هیچ عاقلی شبهه نمی‌کند که این کار مقدور خداوند متعال است و جزو محالات شمرده نمی‌شود.^۱

شیخ مفید می‌فرماید: خداوند هنگام ظهور و قیام امام مهدی علیه السلام، گروهی از مردگان را به صورت‌های قبلی خودشان زنده می‌کند و برمی‌گرداند. پس به یک دسته عزت می‌بخشد و دسته دیگر را ذلیل و خوار می‌گرداند تمام امامیه بر همین نظر هستند مگر عده بسیار کمی که روایات را تاویل می‌کنند.^۲

و از زمان شیخ صدوق تا کنون بزرگان شیعه بخش عظیمی از کتاب‌ها و نوشته‌های خود را به رجعت اختصاص داده‌اند که علامه آغا بزرگ طهرانی در کتاب خود،^۳ بخشی از آن‌ها را نام برده است. از جمله بزرگانی که سالیان درازی وقت خود را صرف دفاع از این عقیده کرده است، مرحوم آیه الله حاج شیخ محمد رضا طبسی (پدر نگارنده) است که حاصل تلاش‌های وی کتابی در دو جلد به نام «الشّیعة و الرجعة» می‌باشد.

۳۴

چه کسانی هنگام ظهور حضرت زنده می‌شوند؟

پاسخ

۱. همان، ص ۲۵۸.

۲. أوائل المقالات، ص ۸۹.

۳. «الذریعة الی تصانیف الشّیعة»، ج ۱، ص ۹۰.

کسانی که برای بهره جستن از حکومت امام زمان (عج) و کمک به آن حضرت زنده می‌شوند، دو دسته هستند.

۱. دسته اول کسانی هستند که نامشان در روایات آمده است.

امام صادق علیه السلام فرمود: از پشت شهر کوفه،^۱ همراه حضرت قائم، ۲۷ مرد خارج می‌شوند. ۱۵ نفر از آنان جزو یاران حضرت موسی علیه السلام هستند. هفت نفر از آنان جزو اصحاب کهف هستند. یوشع بن نون، سلمان فارسی، ابو دجانة انصاری، مقداد و مالک اشتر نیز جزو آنان هستند. پس اینان در خدمت امام زمان، به عنوان یاران و فرمانروایان حکومتش خواهند بود.^۲

امام صادق به مفضل بن عمر فرمود: ای مفضل! تو همراه ۴۴ نفر، زنده می‌شوی و همراه حضرت قائم علیه السلام خواهی بود و تو در طرف راست قائم علیه السلام خواهی بود و امر و نهی می‌کنی.^۳

هم چنین درباره داود رقی فرمود: هر که دوست دارد که به مردی از اصحاب حضرت قائم علیه السلام بنگرد، به این مرد نگاه کند.^۴

نیز درباره یاران امام حسین علیه السلام، فرمود: امام حسین علیه السلام همراه یاران خود که - که در کربلا شهید شدند - خواهد آمد.^۵

۱. شاید منظور امام، شهر نجف اشرف باشد.

۲. ارشاد مفید، ص ۳۶۵.

۳. دلائل الإمامة، ص ۲۴۸.

۴. رجال کشی، ص ۴۰۲.

۵. مختصر بصائر الدرجات، ص ۴۸.

طبری در دلائل الإمامة نام عده‌ای از زنان را آورده است که برای یاری رساندن به امام زمان علیه السلام، زنده می‌شوند. مفضل می‌گوید: امام صادق فرمود: ۱۳ زن همراه قائم آل محمد (عج) خواهند آمد.

عرض کردم: برای چه کاری؟

حضرت فرمود: به مداوای مجروحان و سرپرستی بیماران خواهند پرداخت؛ همان‌گونه که همراه رسول الله بودند.

عرض کردم: آن‌ها را برایم نام ببرید.

حضرت فرمود: قنواء، دختر رشید هجری؛ أمّ ایمن؛ حَبَابَةُ وَالبیة؛ سمیة مادر عمّار یاسر؛ زبیده؛ أمّ خالد أحمسیة؛ أمّ سعید حنفیة؛ صیانه ماشطه و أمّ خالد جهنیه.^۱

۲. دسته دوم کسانی هستند که نامشان در روایات نیامده، اما اوصافشان ذکر شده است. این افراد عبارتند از:

۱. کسانی که ۴۰ صبح، دعای عهد را بخوانند.

امام صادق علیه السلام فرمود: آنان از یاوران قائم ما باشند و اگر چنین کسی پیش از ظهور بمیرد، خداوند او را از قبر بیرون خواهد آورد، تا در خدمت آن حضرت باشد.^۲

۲. کسانی که هر شب جمعه، سوره اسراء را بخوانند.

امام صادق علیه السلام فرمود: هر که هر شب جمعه سوره بنی اسرائیل را

۱. دلائل الإمامة، ص ۲۶۰.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۹۵.

بخواند، نخواهد مرد تا حضرت قائم را درک کند و جزو یارانش قرار بگیرد.^۱

۳. هر که شبیه سلمان فارسی باشد.

در گفت و گویی که پیامبر ﷺ بزرگوار اسلام با سلمان فارسی داشت، آن حضرت پس از برشمردن نام امامان معصوم علیهم السلام به سلمان فرمود: «یا سلمان! إنك مدرکه و من كان مثلك و من تولاه هذه المعرفة»؛ ای سلمان! تو او را درک خواهی کرد و هم چنین هر که همانند تو باشد و هر که چنین ولایت و معرفتی نسبت به او داشته باشد.^۲

۴. شهیدان

چهارمین گروهی که در ایام ظهور مهدی علیه السلام، زنده می شوند و به دنیا باز می گردند، شهیدان هستند؛ آنان که پیکر شان در راه اسلام و قرآن، آماج تیرهای دشمن قرار گرفت و با بدنی غرقه به خون به دیدار معبود خود شتافتند. آنان نیز بر می گردند تا پس از درک محضر امام زمان (عج) به مرگ طبیعی از دنیا بروند. امام باقر علیه السلام در گفت و گویی که با زراره داشت، ضمن این که بین مرگ طبیعی و کشته شدن در راه خدا فرق گذاشت، به وی فرمود: «لیس من قتل بالسیف کمن مات علی فراشه، إن من قتل لابد أن یرجع إلى الدنیا حتی یذوق الموت»؛ چنین نیست کسی که کشته شود، با آن که در رختخواب مرده باشد، یکسان باشد، و هر که در این دنیا کشته شود

۱. معجم احادیث الإمام المهدی، ج ۵، ص ۱۲۲.

۲. دلائل الإمامة، ص ۲۳۷.

به ناچار باید برگردد تا مرگ را بپوشد.^۱

۵. مؤمنان

پیامبر ﷺ به سلمان فرمود: سلمان! هر که همانند تو باشد و یا اهل ولایت و معرفت باشد، او نیز بر می‌گردد. شکی نیست که سلمان مصداق بارز مؤمن است. هم چنین پیامبر ﷺ به سلمان فرمود: « و کلّ من محض الإیمان محضاً »؛ و هر که ایمان محض داشته باشد، او نیز باز خواهد گشت.^۲

۳۵

آیا پیامبران در حکومت مهدی ﷺ نقشی دارند؟

پاسخ

یکی از وعده‌های بزرگ خداوند به پیامبران این بود که آن‌ها را یاری خواهد داد، اما بسیاری از آنان شکست خوردند و کشته شدند. خداوند در قرآن می‌فرماید: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾^۳؛ ما به یقین، پیامبران خود و کسانی را که ایمان آورده‌اند، در زندگی دنیا و (در آخرت) روزی که گواهان به پا می‌خیزند،

۱. تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۱۱۲ و بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۲۹.

۲. دلائل الإمامة، ص ۲۳۷.

۳. سوره غافر، آیه ۵۱.

یاری می‌دهیم.

امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه فرمود: به خدا قسم! مصداق این آیه در رجعت خواهد بود. آیا نمی‌دانی بسیاری از پیامبران در دنیا یاری نشدند و کشته شدند؟ همچنین امامان معصوم علیهم السلام کشته شدند و یاری نشدند. این، در رجعت به تحقق خواهد رسید.^۱

آن حضرت در روایت دیگری فرمود: همراه امام حسین علیه السلام ۷۰ پیامبر خواهند آمد؛ همان گونه که همراه موسی بن عمران علیه السلام آمده بودند.^۲ از روایت امام محمد باقر علیه السلام که در تفسیر همین آیه از امیر مؤمنان علیه السلام آمده است، معلوم می‌شود که تمام پیامبران به امر پروردگار زنده خواهند شد و همه رجعت خواهند کرد و به کمک حضرت علی علیه السلام می‌آیند و در رکاب او شمشیر خواهند زد.^۳

ممکن است این ۷۰ پیامبر فقط همراه امام حسین علیه السلام رجعت می‌کنند و بقیه به تنهایی یا همراه برخی دیگر باز می‌گردند.

ظاهراً پیامبران کم کم رجعت می‌کنند، مثلاً گروهی با امام زمان و گروهی دیگر با امام حسین و همچنین گروه دیگری با امام علی علیه السلام رجعت می‌کنند. در روایات، از چند پیامبر نام برده شده است که رجعت خواهند کرد. آنان عبارتند از:

۱. معجم الإمام المهدي، ج ۵، ص ۳۸۴.

۲. همان، ج ۴، ص ۸۹.

۳. الشيعة والرجعة، ج ۲، ص ۹۲.

۱. عیسی بن مریم علیه السلام

بسیاری از روایات شیعه و سنی تصریح کرده‌اند که حضرت عیسی علیه السلام رجعت خواهد کرد.

حضرت عیسی علیه السلام پس از آن که به آسمان عروج کرد، در همان جا به سر برد، و تا ظهور امام زمان (عج) در آن جاست. وی همراه ۸۰۰ مرد و ۴۰۰ زن به زمین خواهد آمد.^۱

حضرت عیسی علیه السلام یکی از بزرگ‌ترین یاران امام مهدی علیه السلام است که از طرف خداوند، به عنوان وزیر^۲ دست راست حضرت مهدی (عج) رجعت خواهد کرد.^۳

از مهم‌ترین کارهای حضرت عیسی علیه السلام در دولت حضرت مهدی (عج) این است که با دشنه‌ای که در دست دارد، صلیب را خرد می‌کند، دجال را به هلاکت می‌رساند و اموال حضرت قائم علیه السلام را می‌گیرد و بین مردم تقسیم می‌کند.^۴

۲. الیاس پیامبر علیه السلام

دومین پیامبری که همراه مهدی آل محمد علیه السلام خواهد بود، حضرت الیاس پیامبر است که گفته می‌شود وی جدّ حضرت نوح است. برخی گفته‌اند: او الیسع را در بنی اسرائیل جانشین خود کرده است و خدا او را به

۱. فردوس الأخبار، ج ۵، ص ۵۱۵.

۲. معجم أحادیث الإمام المهدی، ج ۱، ص ۵۲۸.

۳. همان، ج ۱، ص ۵۳۰.

۴. همان، ص ۵۳۱.

آسمان بالا برده است. همه ساله در روز عرفه، او و خضر علیه السلام در صحرای عرفات حضور پیدا می‌کنند و در کنار یک دیگر می‌باشند.^۱

از گفت و گوی امام صادق علیه السلام با الیاس علیه السلام در کنار کعبه، معلوم می‌شود که وی از جمله پیامبرانی است که همراه مهدی (عج) خواهد بود؛ چون او در ضمن گفت و گو شمشیر خود را به امام نشان داد، سپس نقاب از چهره کنار زد و اظهار داشت: من الیاس هستم.^۲

۳. دانیال علیه السلام

۴. یونس علیه السلام

امام حسین علیه السلام پیش از شهادت خود، در مورد رجعت امیر مؤمنان و برخی پیامبران در زمان حکومت مهدی، به یاران خود چنین فرمود:
...دانیال و یونس به سوی امیر مؤمنان می‌روند و اظهار می‌دارند: خدا و پیامبرش راست می‌گفتند، سپس آن دو را همراه هفتاد مرد (به سوی بصره) روانه می‌کند تا جنگجویان - و شورشیان علیه دولت مهدی علیه السلام را سرکوب نمایند. آن‌ها نیز در پی فرمان - شورشیان را به قتل می‌رسانند.^۳

۳۶

آیا امام مهدی علیه السلام احکام جدیدی می‌آورد؟

۱. مجمع البحرین، ص ۳۱۶.

۲. کافی، ج ۱، ص ۲۴۲.

۳. الخرائج و الجرائع، ج ۲، ص ۸۴۹.

پاسخ

در برخی از روایات آمده است که امام زمان علیه السلام هنگام ظهور، امر جدیدی خواهد آورد؛ همان گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله در آغاز اسلام، امر جدید آورد.^۱

مراد از امر جدید احکامی نیست که خارج از دستورهای قرآن و اسلام باشد؛ چون احکام اسلام از زمان پیامبر صلی الله علیه و آله بوده است، گرچه برخی از آنها بنا به علت و مصلحت‌هایی، هنوز گفته نشده یا به مرحله اجرا گذارده نشده است. شاید مراد از امر جدید، طرح‌های جدیدی در ارائه احکام الهی باشد که ممکن است برای مردم تازگی داشته باشد؛ زیرا در روایت آمده است: «و إن الإسلام بدأ غريباً و سيعود غريباً»^۲ فاصله گرفتن مردم از اسلام و قرآن، آن دو را به غربت می‌کشاند. بنابراین، مردم در زمان ظهور آن حضرت با قرآن و اسلام کاملاً بیگانه خواهند بود و با آمدن حجت خدا، فکر می‌کنند آن حضرت احکام جدیدی را آورده است.

امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: «و هداهم إلی أمر قد دُثر»؛ آن‌ها را به چیزی که پنهان شده بود، هدایت خواهد کرد.^۳

۳۷

محل حکومت امام زمان کدام شهر است؟

۱. امام باقر علیه السلام فرمود: «إن قائمنا إذا قام دعا الناس إلی أمر جدید کما دعا إلیه رسول

الله». ضیبة نعمانی، ص ۳۲۱.

۲. همان.

۳. إعلام الوری، ص ۴۳۱.

پاسخ

از این که امام مهدی علیه السلام در مسجد سهله سکونت می کند و این مسجد در کنار شهر کوفه است، معلوم می شود که مرکز حکومت امام زمان شهر کوفه می باشد. افزون بر این، از ظواهر احادیث بر می آید که تمام برنامه های امام مهدی علیه السلام در شهر کوفه به اجرا گذارده می شود.

امام عصر علیه السلام اگر چه در مکه ظهور می کند، اما در مکه نمی ماند؛ بلکه همراه نیروها به طرف شهر کوفه حرکت خواهد کرد. بدین سبب است که امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس خانه ای در کوفه دارد، آن را از دست ندهد.^۱ امیر مؤمنان علیه السلام نیز فرمود: به اندازه موضع یک قدم در کوفه برایم بهتر است که در مدینه خانه ای داشته باشم.^۲ حضرت مهدی (عج) در کنار مسجد کوفه مسجدی می سازد که هزار در دارد.^۳

امام زمان علیه السلام نیروهای خود را از کوفه به سراسر جهان می فرستد.^۴

۳۸

سرنوشت اقلیت های دینی در حکومت

امام مهدی (عج) چیست؟

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۸۶.

۲. همان، ص ۳۸۵.

۳. إرشاد مفید، ص ۳۴۱.

۴. همان.

پاسخ

یکی از وعده‌های الهی که در حکومت قائم آل محمد علیهم‌السلام تحقق پیدا می‌کند، این است که بساط شرک و کفر برچیده خواهد شد، بلکه طبق فرموده قرآن کریم ﴿ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ﴾^۱؛ ندای توحید سر تا سر جهان را فرا خواهد گرفت؛ و به فرموده امام محمد باقر علیه‌السلام: جز دین محمد دینی باقی نمی‌ماند.^۲

در این جا روایات بر دو دسته هستند. دسته اول بر آن‌اند؛ که حضرت با آن‌ها مصالحه می‌کند، اما در عین حال کاملاً محدود خواهند شد. ابو بصیر گوید: به امام صادق عرض کردم: صاحب الامر علیه‌السلام با اهل ذمه چه خواهد کرد؟

حضرت فرمود: مانند پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم با آنان مصالحه می‌کند و آن‌ها با کمال ذلت جزیه می‌پردازند.^۳

و از دسته دوم چنین بدست می‌آید که پس از اتمام حجّت بر آن‌ها و نپذیرفتن حق از سوی آنان، نابود خواهند شد؛ چرا که با فرود آمدن حضرت عیسی از آسمان و حضور وی در نماز جماعت امام مهدی علیه‌السلام و تبلیغ او از اسلام و شکستن صلیب توسط وی، دیگر جای هیچ عذر و بهانه‌ای برای پیروان مسیح - که در آن زمان پیروان زیادی خواهند داشت - باقی نخواهد بود؛ با این بیان فقط خداپرستان روی زمین باقی خواهند ماند.

۱. سوره توبه، آیه ۳۳.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۰، ص ۳۴۰.

۳. دادگستر جهان، ص ۳۹۳.

بخش هشتم

یاران امام مهدی علیه السلام در دوران غیبت و مضور

در بسیاری از روایات سخن از یاران امام مهدی به میان آمده است. لابد می‌پرسید: اینان چه کسانی هستند؟ چند نفر اند؟ دارای چه ملیتی هستند؟ از چه طایفه‌ای می‌باشند؟ در کدام یک از شهرها زندگی می‌کنند؟ اکنون چه می‌کنند؟ و در حکومت امام مهدی (عج) چه خواهند کرد؟ پاسخ این پرسش‌ها را در این بخش خواهید یافت.

۳۹

حضرت خضر علیه السلام کیست و نقش او در دوران غیبت چیست؟

پاسخ

حضرت خضر علیه السلام چند هزار سال عمر کرده است. آن حضرت در

سفری دریایی، همراه حضرت موسی علیه السلام بود. او از بهترین یاران ذو القرنین بود. خداوند به او عمر طولانی داد تا برهانی قوی بر طولانی بودن عمر امام زمان علیه السلام باشد و او را زنده نگه داشت تا مونس تنهایی امام زمان علیه السلام در زمان غیبت باشد.

در روایات، ویژگی‌های حضرت خضر علیه السلام بیان شده است که اکنون برخی از آن‌ها را ذکر می‌کنیم:

۱- وی از جمله کسانی است که به چشمه آب حیات دست پیدا کرد و مقداری از آن را نوشید.^۱

۲- خضر علیه السلام اکنون زنده است و تا نفخ صور، زنده خواهد بود. امام رضا علیه السلام فرمود: خضر علیه السلام از آب حیات نوشید. پس او زنده است، تا نفخ صور دمیده شود.^۲

۳- خداوند قدرت نیرومندی به خضر عطا کرد. طریحی می‌نویسد: خداوند به خضر قدرت بسیار بالایی عطا کرد.^۳ او فرمانده پیش قراولان لشکر ذو القرنین بود.^۴

۴- امام صادق علیه السلام فرمود: خضر بر هیچ تخته خشکیده‌ای نمی‌نشست

۱. مجمع البحرین، ص ۲۳۶.

۲. سفینه البحار، ج ۱، ص ۳۸۹. هم چنین حلبی اضافه می‌کند: علما در نقل خود اجماع کردند که خضر تاکنون زنده است. تقریب المعارف، ص ۲۰۷.

۳. مجمع البحرین، ص ۲۳۶.

۴. إثبات الوصیة، ص ۲۹ و قصص الأنبياء، ابن کثیر، ج ۲، ص ۱۴۰.

مگر آن که سر سبز می گشت و به همین جهت، خضر نامیده شد.^۱

۵- قرآن هرچند آشکارا نام او را نبرده است، اما از او به عنوان عالم یاد کرده است. در سوره کهف، در جریان ملاقات موسی با حضرت خضر چنین آمده است: ﴿فوجدنا عبداً من عبادنا آتیناه رحمةً من عندنا وعلّمناه من لدنا علماً﴾^۲؛ (در آن جا) بنده‌ای از بندگان ما را یافتند که رحمت (و موهبت عظیمی) از سوی خود به او داده، و علم فراوانی از نزد خود به او آموخته بودیم.

۶- هرکجا نامش برده شود فوراً حاضر می گردد. امام رضامی فرماید: هرکجا از او یاد شود، همان جا حاضر می شود. پس هر یک از شما به یاد او افتاد، بر او سلام کند.^۳

۷- همه ساله در مراسم حج حضور دارد. امام رضا علیه السلام می فرماید: «وانّه لیحضر الموسم کلّ سنة فیقضى جمیع المناسک و یقف بعرفه فیؤمن علی دعاء المؤمنین»؛ حضرت خضر علیه السلام همه ساله در مراسم حج حضور می یابد و تمام مناسک حج را نیز انجام می دهد و در عرفات، در کنار سایر حججاج خانه خدا می ایستد و به دعای مؤمنان آمین می گوید.^۴

۱. تفسیر المیزان، ج ۱۶، ص ۳۵۲.

۲. سوره کهف، آیه ۶۵.

۳. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۹۰.

۴. همان، ص ۳۹۱، جهت کسب اطلاعات بیشتر، ر.ک: کمال الدین، ج ۲، ص ۳۹۰؛

إثبات الهداة، ج ۳، ص ۴۸۰؛ مناقب آل ابی طالب، ج ۲، ص ۲۴۴ و بحار الأنوار،

حضرت خضر علیه السلام در ایام حضور معصومین، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کرد؛ گرچه بیش‌تر کارها و برنامه‌هایش را کسی جز معصومین نمی‌داند. او در زمان غیبت بقیه الله الاعظم، کارهای زیادی را انجام می‌دهد که از آن بی‌اطلاع هستیم.

امام رضا علیه السلام در باره او فرمود: خضر علیه السلام آن سلامی که به سایر معصومان علیهم السلام داشته است، بدون تردید همان را نسبت به امام زمان (عج) هر روز ادامه می‌دهد.^۱

همچنین آن کارهایی که سایر معصومین علیهم السلام، از جمله امام صادق علیه السلام به عهده خضر واگذار کرده بودند، یقیناً در زمان غیبت امام زمان علیه السلام به او واگذار خواهد شد؛ از قبیل رسیدن به فریاد در ماندگان در بیابان‌ها و کمک به گمشدگان.

از همه مهم‌تر آن است که خداوند به وسیله خضر علیه السلام، امام زمان علیه السلام را در ایام غیبت از تنهایی بیرون می‌آورد. امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «وسیونس الله به وحشة قائمنا و یصل به وحدته»؛ و در آینده، خداوند به وسیله او وحشت قائم ما را در ایام غیبتش به انس مبدل خواهد کرد و یار آن حضرت در تنهایی خواهد بود.^۲

خداوند عمر طولانی به حضرت خضر علیه السلام عنایت فرمود تا بهترین

عج ۴۶، ص ۳۸.

۱. معجم أحادیث الأمام المهدي، ج ۴، ص ۱۶۷ و حلیة الأبرار، ج ۲، ص ۶۸۳.

۲. همان.

دلیل بر طولانی بودن عمر حضرت مهدی علیه السلام باشد و بدین وسیله، بهانه را از دست دشمنان بگیرد.

امام صادق علیه السلام در این جهت می فرماید: عبد صالح، یعنی خضر علیه السلام به درستی که خداوند هرگز عمر او را طولانی ننمود، تا این که نبوتی برایش مقدر کرده باشد و نه به جهت کتابی که بر او نازل شود و نه به جهت شریعتی که با آن شریعت پیامبر را نسخ کرده باشد و نه برای امامتی که بندگان را به پیروی از او ملزم کند و نه برای طاعتی که خداوند برای او فرض کرده باشد، بلکه چون خداوند می دانست که تقدیری در عمر حضرت قائم در ایام غیبت خواهد داشت و بسیاری از مردم این امر را انکار خواهند کرد، خواست تا عمر حضرت قائم را به درازای عمر عبد صالح (خضر) طولانی نماید؛ بدین جهت او را زنده نگه داشت، تا دلیلی برای استدلال طول عمر حضرت قائم علیه السلام و ابطال حجّت منکرین باشد.^۱

ع

آیا تعداد یاران امام زمان علیه السلام مشخص است؟

پاسخ

یاران امام عصر علیه السلام به چند گروه تقسیم می شوند:

۱. یارانی که حضرت مهدی (عج) نهضت خود را با آنان آغاز می کند.
۲. یارانی که به برکت مقدم بقیه الله علیه السلام از قبرها بر می خیزند.

۳. یارانی که همراه عیسی علیه السلام از آسمان فرود می آیند.

گروه اول ۳۱۳ هستند. در روایات، محل سکونت این افراد و تعداد افرادی که از هر منطقه به یاری امام زمان علیه السلام می آیند، مشخص شده است.

امام صادق علیه السلام به تقاضای ابو بصیر، محل سکونت یاران امام

مهدی علیه السلام و تعداد آنها از هر منطقه بدین شرح بیان فرمود:

۱. اسوان: ۱ نفر	۱۸. حار: ۱ نفر
۲. اصحاب کهف: ۷ نفر	۱۹. حران: ۱ نفر
۳. اصطخر: ۲ نفر	۲۰. حلب: ۳ نفر
۴. اهواز: ۲ نفر	۲۱. حلوان: ۲ نفر
۵. باغه: ۱ نفر	۲۲. حیوان: ۱ نفر
۶. بافاد: ۱ نفر	۲۳. خلاط: ۱ نفر
۷. بدا: ۱ نفر	۲۴. خیبر: ۱ نفر
۸. بدو: ۱ نفر	۲۵. دبيله: ۱ نفر
۹. برید: ۲ نفر	۲۶. دمیاط: ۱ نفر
۱۰. بصره: ۳ نفر	۲۷. دیلم: ۴ نفر
۱۱. بلیس: ۱ نفر	۲۸. رافقه: ۲ نفر
۱۲. بیرم: ۱ نفر	۲۹. رقه: ۳ نفر
۱۳. بیروت: ۹ نفر	۳۰. ری: ۷ نفر
۱۴. جابروان: ۳ نفر	۳۱. ری: ۱ نفر
۱۵. جبل غرر: ۸ نفر	۳۲. سجستان: ۳ نفر
۱۶. جرجان: ۱۲ نفر	۳۳. سلیمه: ۵ نفر
۱۷. جوقان: ۱ نفر	۳۴. سمنند: ۴ نفر

۳۵. سنجار: ۴ نفر	۵۸. قلزم: ۲ نفر
۳۶. سیمسیاط: ۱ نفر	۵۹. قم: ۱۸ نفر
۳۷. شیراز (سیراف): ۱ نفر	۶۰. قیروان: ۲ نفر
۳۸. صامغان: ۲ نفر	۶۱. کوثا: ۱ نفر
۳۹. صنعاء: ۲ نفر	۶۲. کور کرمان: ۳ نفر
۴۰. صیدائیل: ۱ نفر	۶۳. کوفه: ۱۴ نفر
۴۱. طازبند شرقی: ۱ نفر	۶۴. مداین: ۸ نفر
۴۲. طالقان: ۲۴ نفر	۶۵. مدینه: ۲ نفر
۴۳. طالقان: ۱ نفر	۶۶. مرو رود: ۲ نفر
۴۴. طبرستان: ۹ نفر	۶۷. مرو: ۱۲ نفر
۴۵. طبریه: ۱ نفر	۶۸. مولیان: ۲ نفر
۴۶. طرابلس: ۲ نفر	۶۹. نسوی: ۱ نفر
۴۷. طوس: ۵ نفر	۷۰. نصیبین: ۱ نفر
۴۸. طهر: ۱ نفر	۷۱. نیشابور: ۱۸ نفر
۴۹. عبثه: ۱ نفر	۷۲. وادی القری: ۱ نفر
۵۰. عکبر: ۱ نفر	۷۳. وشیج: ۴ نفر
۵۱. فرغانه: ۱ نفر	۷۴. هرات: ۱۲ نفر
۵۲. فسطاط: ۴ نفر	۷۵. همدان: ۴ نفر
۵۳. قابس: ۱ نفر	۷۶. پناهندگان به روم: ۱۱ نفر
۵۴. قارب: ۱ نفر	۷۷. شخص مفقود در سلاط: ۱ نفر
۵۵. قرمس: ۲ نفر	۷۸. المتخلی بصیقیلیه: ۱ نفر
۵۶. قریات: ۲ نفر	۷۹. فراری از قبیله خود: ۱ نفر
۵۷. قزوین: ۲ نفر	

۸۰. فراریان به سرواژه از شعب: ۲ نفر

۸۱. گردشگر به دنبال حق از یخشب: ۱ نفر

۸۲. مسافران عانه به انطاکیه: ۲ تاجر و ۱ غلام

۸۳. المحتج بکتاب الله علی الناصب از سرخس: ۱ نفر

۸۴. وارد شونندگان به سرانندیب: ۲ نفر.^۱

در این جا لازم است که به چند نکته اشاره شود:

۱. در برخی روایات، نام این شهرها نیز آمده است: صاغان، قرغانه، شام، ترمذ، موعود، ترقعه، دمشق، فلسطین، بعلبک، نوغان، حائر، نور، قالیقا، بروجرد، رها، مراغه، فالس، قبه، تربده، خبوان، طهی، ارم و سردانه.^۲
۲. در برخی از احادیث به نام یاران امام مهدی علیه السلام نیز اشاره شده است.^۳
۳. تعداد یاران آن حضرت در برخی روایات، با تعدادی که ذکر شد، تفاوت دارد؛ مثلا در روایت دیگر آمده است که از ری یک نفر به کمک امام عصر (عج) می آید و در روایت دیگر، این تعداد ۷ نفر ذکر شده است.^۴
۴. در برخی روایات، نام برخی از شهرها تکرار شده است؛ همانند شهر ری و طالقان.^۵

۱. دلائل الإمامة، ص ۳۰۷.

۲. بشارة الإسلام، ص ۲۰۹.

۳. إلزام الناصب، ص ۲۰۰.

۴. دلائل الإمامة، ص ۳۰۷.

۵. همان.

۵. در برخی روایات، به نام‌های متشابه برخی شهرها پرداخته است که ممکن است یک شهر باشند؛ همانند قرغانه و فرغانه^۱ و صامغان^۲ و صاغان.^۳

۶. در برخی روایات، تعداد افرادی که ذکر شده‌اند، کم‌تر از ۳۱۳ تن است.

۷. شهرهایی که ذکر شده‌اند، محل سکونت یاران مهدی در زمان ظهور آن حضرت می‌باشد. بنابراین، ممکن است آنان اهل شهرهای یاد شده نباشند و فقط در زمان ظهور حضرت مهدی (عج) ساکن آن شهر باشند.

۸. امام صادق علیه السلام به ابو بصیر فرمود: همه یاران حضرت مهدی جزو نجباء، قضات، فقهای دین و حکام هستند.

۹. نام بسیاری از شهرهای ایران در بین نام‌ها وجود دارد که در حدود ۳۰ شهر می‌باشد.

۱۰. با مقایسه بین شهرهای یاد شده و تعداد افرادی که از آن مناطق به یاری امام زمان علیه السلام می‌آیند، معلوم می‌شود که بیش‌ترین یاران آن حضرت را ایرانیان تشکیل می‌دهند.

آیا یاران امام زمان (عج) فقط ۳۱۳ نفرند؟

یاران آن حضرت بیش‌تر از ۳۱۳ نفرند. در سخنان معصومین علیهم السلام، تعداد یاران آن حضرت ۵۰۰۰، ۱۰۰۰۰، ۱۲۰۰۰ و ۱۵۰۰۰ نفر نیز آمده

۱. بشارة الإسلام، ص ۲۰۹.

۲. دلائل الإمامة، ص ۳۰۷.

۳. بشارة الإسلام، ص ۲۰۹.

است. ^۱ علاوه بر آن ها ۸۰۰ مرد و ۴۰۰ زن همراه حضرت عیسی از آسمان می آیند. ^۲ او پیوستن هفتاد هزار صدیق که زنده می شوند و در کوفه به امام عصر (عج) می پیوندند، بهترین دلیل بر آن است که یاران حضرت مهدی بیش از ۳۱۳ تن اند.

در توجیه این عدد که در اخبار آمده، دو احتمال داده شده است:

۱. علامه مجلسی می گوید: یاران حضرت مهدی (عج) هنگام ظهور ۳۱۳ نفرند. بنا براین، منافاتی ندارد که افراد دیگری بعد از ظهور آن حضرت به وی پیوندند. ^۳

۲. ممکن است این عده جزو فرماندهان ارشد سپاه و کارگزاران عالی رتبه حکومت مهدی علیه السلام باشند.

امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر فرمود: گویا می بینم قائم را بر منبر کوفه و ۳۱۳ نفر یار همراهش بر گردش حلقه زده اند؛ همان هایی که صاحبان پرچم ها می باشند؛ آنان که حاکمان خدا در روی کره زمین بر بسندگانش خواهند بود. ^۴

۱. غیبة نعمانی، ص ۳۰۷؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۳ و جوانان یاوران مهدی علیه السلام، ص ۱۶.

۲. معجم احادیث الامام المهدي، ج ۱، ص ۵۳۴ و زنان در حکومت امام زمان علیه السلام، ص ۲۰.

۳. حقّ اليقين، ص ۳۵۲.

۴. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶.

۴۱

نقش علما در حکومت امام زمان چیست؟

پاسخ

جهت روشن شدن این پرسش، نخست باید نقش علما را در دوران حضور امامان معصوم بررسی کرد و آن گاه به غیبت و سپس دوران حضور و ظهور امام زمان علیه السلام پردازیم.

در دوران ۲۶۰ ساله حضور معصومین علیهم السلام، علما پس از امامان علیهم السلام، بزرگترین و عظیمترین نقش را در عالم اسلام ایفا کرده‌اند.

آنان پاسدار ارزش‌های دینی بودند. فقیهان در سراسر کشورهای اسلامی، به نمایندگی از معصومین علیهم السلام، احکام الهی را به مردم می‌رساندند. در حقیقت، آنان نقش رابط بین معصومین علیهم السلام و مردم را ایفا می‌کردند.

از سوی دیگر، امامان معصوم علیهم السلام به پاس تلاش فقیهان، پیوسته آن‌ها را تایید و حمایت می‌کردند و مردم را به سوی آن‌ها ارجاع می‌دادند.

در دوران غیبت صغری نیز بزرگانی همچون عثمان بن سعید و دیگر نمایندگان حضرت مهدی علیه السلام و فقیهانی مانند شیخ صدوق و شیخ کلینی، نقش عظیمی در گسترش مکتب اهل بیت علیهم السلام داشته‌اند.

علما در دوران غیبت کبری، به مرزبانی مرزهای عقیدتی پرداختند و زمینه‌های ظهور حضرت مهدی (عج) را فراهم نمودند.

یاران حضرت مهدی علیه السلام را علما، فقها و قضات تشکیل می دهند. آنان به نمایندگی از حضرت مهدی علیه السلام در سرتاسر جهان پخش می شوند و برنامه های حکومت امام زمان را در جامعه پیاده می کنند.

بنابراین، علما بیشترین سهم را در تشکیل حکومت امام مهدی علیه السلام بر عهده دارند؛ البته برخی از علمای غیر متعهد و منحرف و دنیا دوست پیدا خواهند شد که با حضرت مهدی علیه السلام اعلام جنگ خواهند نمود. آنان از گروه «بتریه» هستند^۱ و تعدادشان ۱۶۰۰۰ نفر می باشد.

آنان در پشت شهر کوفه، به جنگ با آن حضرت می پردازند. آن حضرت سه روز به آنها مهلت می دهد تا از مواضع خود دست بردارند و سپس همه آنها را به قتل خواهد رساند.^۲

۱. شاخه ای از طوایف زیدیّه هستند و به مغیره بن سعد که «ابترو» لقب گرفته بود، نسبت داده می شوند. حسن بن سلیمان تعداد این گروه را ۴۰۰۰ نفر می داند. مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۲. دلائل الإمامة، ص ۲۴۲.

بخش نهم

دشمنان امام زمان علیه السلام

تمام پیامبران الهی و اوصیای آنها، در راستای دعوت به خدا پرستی با دشمنان فراوانی رو به رو بوده‌اند که قرآن مجید به بسیاری از آنها اشاره کرده است.

اوج این دشمنی‌ها نسبت به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله بود، چنان چه خود آن حضرت فرمود: هیچ پیامبری همانند من آزار و اذیت ندید.

امام زمان علیه السلام نیز دشمنان بسیاری داشته و خواهد داشت، چون به جنگ تمام قدرت‌های غاصب و ستمگر خواهد رفت، از این رو بسیاری از قدرت‌ها، طوایف، قبایل، ملیت‌ها، گروه‌ها و مکاتب انحرافی با آن حضرت اعلام جنگ می‌کنند، اما وی پس از اتمام حجت بر آنها، زمین را از لوث وجودشان پاک می‌گرداند.

آخرین بخش این کتاب را به پاسخ برخی از این پرسش‌ها در مورد دشمنان امام زمان علیه السلام اختصاص داده‌ایم.

۴۲

دشمنان امام زمان چه کسانی هستند؟

پاسخ

۱- منحرفان فکری

یکی از گروه‌هایی که با امام زمان علیه السلام جنگ می‌کند، گروهی است که قرآن را با اندیشه باطل خود، تفسیر می‌کنند. در روایات آمده است: که آزاری که آنان هنگام ظهور به امام زمان (عج) می‌رسانند، بیش از آزاری است که پیامبر صلی الله علیه و آله از مردم نادان زمان خود دید، چون افرادی پیامبر را آزار دادند که سنگ و چوب را می‌پرستیدند، اما کسانی که با قائم آل محمد جنگ کنند کسانی هستند که کتاب خدا را در برابر آن حضرت تفسیر می‌کنند.^۱

۲- بت‌ریه

بت‌ریه شاخه‌ای از زیدیه و منسوب به مغیره بن سعد هستند. برخی گفته‌اند که بت‌ریه یاران کثیر النوا، حسن بن ابی صالح، سالم بن ابی حفصه، حکم بن عینه، سلمه بن کهیل و ابوالمقدام ثابت بن حداد هستند که مردم را به محبت و ولایت علی دعوت کردند، اما محبت او را با

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۳.

محبت ابوبکر و عمر مخلوط کردند. آنان محبت ابوبکر و عمر را قبول دارند، ولی نسبت به عثمان، طلحه، زبیر و عایشه بغض ورزیدند و نظرشان بر این بود که باید در کنار فرزندان علی علیه السلام، علیه دشمنان قیام کرد.^۱

حسن بن سلیمان می گوید: امام صادق فرمود: آنان ۴۰۰۰ نفر هستند.^۲ مرحوم مفید درباره تعداد آنان نوشته است: بضعة عشر آلاف أنف. ^۳ مراد ایشان از این عبارت، چند ده هزار نفر می باشد. ابن رستم طبری تعداد آنها را ۱۶۰۰۰ نفر می داند.^۴

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: وقتی که امام زمان (عج) ظهور می کند و به سوی کوفه می رود، عده ای که به آنها بتریه گفته می شود، در حالی که اسلحه بر دوش دارند، در مقابل امام قرار می گیرند و می گویند: برگرد به همان جایی که آمده ای! ما نیازی به بنی فاطمه نداریم.^۵

امام صادق علیه السلام فرمود: چهار هزار از حاملان قرآن و پشمینه پوشان معروف به زیدیه، از بیعت با آن حضرت خود داری می کنند و می گویند آمدن امام حسین علیه السلام در این زمان، سحری عظیم است. پس هر دو سپاه در مقابل یک دیگر قرار می گیرند، امام زمان علیه السلام آنها را موعظه می کند و سه

۱. مجمع البحرین، ص ۲۳۰.

۲. مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۳. إرشاد مفید، ص ۳۴۳ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸.

۴. دلائل الإمامة، ص ۲۴۲.

۵. إرشاد مفید، ص ۳۴۲ و بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸.

روز به آنان مهلت می دهد. پس از پایان گرفتن مهلت، امام زمان علیه السلام دستور جنگ با آنان را صادر می کند.^۱

امام محمد باقر علیه السلام نیز فرمود: هنگامی که حضرت مهدی (عج) به کوفه می رود، ۱۶۰۰۰ نفر از بتریه که خود را قاریان قرآن و فقهای دین می دانند ولی نفاق و دورویی سر تا پای آنها را فرا گرفته است، در حالی که اسلحه بر دوششان است، نزد آن حضرت می آیند و می گویند: ای فرزند فاطمه! برگرد که هیچ نیازی به تو نداریم. این جاست که حضرت مهدی علیه السلام شمشیر خواهد کشید و در روز دوشنبه، از بعد از ظهر تا شب، همه آنها را در پشت شهر نجف به قتل خواهد رساند.^۲

۳- مرجئه

سومین گروهی که از دشمنان امام زمان هستند و حضرت مهدی هنگام ظهور با آنان جنگ می کند و همه آنها را به قتل خواهد رساند، کج اندیشان مرجئه هستند که بر اثر عقاید انحرافی خود، فرسنگها از اسلام فاصله می گیرند و عظیم ترین گناهان را بی پروا انجام می دهند. علامه طریحی در باره این گروه می نویسد: مرجئه گروهی از مسلمانان هستند و عقیده دارند هرگز گناه ضرری به ایمان نمی زند. همچنین ابن قتیبه می گوید: مرجئه کسانی هستند که قائل به ایمان قولی و زبانی، بدون عمل هستند.

۱. مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۹۰.

۲. دلائل الإمامة، ص ۲۴۲.

برخی نیز گفته‌اند که مرجئه همان جبریّه هستند که می‌گویند: هیچ‌گاه بنده از خود اختیاری ندارد.^۱

بشیر می‌گوید: در سفری که به مدینه داشتم؛ همین که به در خانه امام باقر علیه السلام رسیدم، قاطر زین شده‌ای بر در خانه آن حضرت یافتم. بدین جهت برای ملاقات با آن حضرت در پشت در خانه نشسته، منتظر بیرون آمدن وی شدم. همین که امام علیه السلام بیرون آمد، سلام کردم. آن حضرت از قاطر پیاده شد، به سوی من آمد و فرمود: اهل کجا هستی؟ عرض کردم: اهل عراق.

فرمود: کدام شهر؟

عرض کردم: کوفه.

فرمود: چه کسی در این سفر تو را همراهی می‌کرد؟

گفتم: گروهی از محدّثه.

فرمود: محدّثه کیانند؟

عرض کردم: مرجئه.

فرمود: وای بر آنها! اگر فردا قائم ما قیام کند، به چه کسی پناه خواهند

برد؟

عرض کردم: آنان می‌گویند: در آن روز همه مشمول عدل او قرار

می‌گیریم و با شما برابر هستیم.

فرمود: هر که توبه کند، خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد و هر که نفاقی در

درون داشته باشد او را از رحمت خود دور خواهد کرد و هر که ایده باطلش را در آن روز اظهار کند، خداوند خورش را خواهد ریخت.

سپس فرمود: قسم به آن که جانم در قبضه اوست، امام زمان علیه السلام آن‌ها را خواهد کشت؛ همان گونه که قصاب، گوسفند خود را می‌کشد.

عرض کردم: آنان می‌گویند: وقتی که امور بر حضرت مهدی سامان گرفت، وی قطره خونی را نخواهد ریخت.

امام باقر علیه السلام فرمود: قسم به آن که جانم در دست اوست! چنین چیزی نخواهد بود: تا ما و شما خون و عرق را از پیشانی مان پاک گردانیم و سپس به پیشانی خود اشاره نمود.^۱

امام زمان علیه السلام با اهالی بنو کلاب،^۲ ارمینیه،^۳ کوفه،^۴ عرب،^۵ مکه، مدینه، بصره، دمیسان، کرد، اعراب، شام، بنی امیه، بنو ضبه، غنی، باهله، ازد و ری جنگ خواهد کرد.^۶

۴۳

آیا امام عصر علیه السلام کشته می‌شود؟

پاسخ

بنابر برخی روایات، امام عصر علیه السلام فوت می‌کند و بنابر برخی دیگر، آن

۱. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۵۶؛ کافی، ج ۸، ص ۸۱ و غیبه نعمانی، ص ۲۸۳.

۲. الشیعة و الرجعة، ج ۱، ص ۱۶۰.

۳. همان، ص ۱۶۲.

۴. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۸۷.

۵. همان، ص ۳۵۵.

۶. همان، ص ۳۶۳.

حضرت شهید می شود.

از امام جعفر صادق علیه السلام سؤال شد: آیا رجعت حق است؟
آن حضرت فرمود: آری.

سؤال شد: اولین کسی که رجعت خواهد کرد، کیست؟

فرمود: امام حسین علیه السلام، که پس از حضرت قائم علیه السلام، همراه یاران خود و ۷۰ پیامبر بر خواهد گشت. آن گاه حضرت قائم علیه السلام انگشتر خود را به امام حسین علیه السلام می دهد و از دنیا می رود. امام حسین علیه السلام او را غسل می دهد و کفن و دفن می کند.^۱

علامه مجلسی می گوید: اگر کسی بگوید: امام حسین را چه کسی غسل خواهد داد، جواب می گوئیم که چون امام حسین علیه السلام در این دنیا شهید شده است، احتیاج به غسل ندارد، یا امامان علیهم السلام بعد از آن حضرت که به دنیا باز می گردند، ایشان را غسل می دهند و بر او نماز می گذارند.^۲

امام حسن علیه السلام، امام صادق علیه السلام و امام رضا علیه السلام نقل شده، آنان فرموده اند: «ما منّا إلاّ مسمومٌ أو مقتولٌ»^۳؛ ما کشته یا مسموم از دنیا خواهیم رفت؛ بنابراین این امام عصر علیه السلام نیز به شهادت خواهد رسید.

ولی در کتاب های معتبر، بحثی از چگونگی شهادت حضرت مهدی علیه السلام به میان نیامده است، اما شیخ أحمد احساسی در ذیل حدیث

۱. حقّ الیقین، ص ۳۵۲ و منتخب بصائر الدرجات، ص ۴۸.

۲. حقّ الیقین، ص ۳۵۱.

۳. إعلام الوری، ص ۳۴۹.

«مؤمنُ بایابکم صدقُ بر جعتکم»، نوشته است: در روایت منتخب البصائر، درباره حضرت مهدی علیه السلام آمده است: پس او کشته می شود و زنی از طایفه تمیم به نام سعیده که محاسنی همانند مردان دارد، وقتی که آن حضرت از برخی کوچه ها عبور می کند، آن زن از روی بام خانه خود، سنگی به سر آن حضرت می زند.^۱

فهرست منابع

- ۱- الإرشاد محمد بن محمد بن النعمان
- ۲- إثبات الوصية..... عليّ بن الحسين مسعودي
- ۳- إثبات الهداة محمد بن الحسن حرّ عاملي
- ۴- إسعاف الراغبين ابن الصّبان
- ۵- إعلام الوری فضل بن الحسن طبرسی
- ۶- إلیّام الناصب شیخ علی یزدی
- ۷- أوائل المقالات محمد بن محمد بن النعمان
- ۸- با خورشید سامرا محمد جواد طبسی
- ۹- بحار الأنوار محمد باقر مجلسی
- ۱۰- بشارة الإسلام سید مصطفی کاظمی
- ۱۱- بصائر الدّرجات محمد بن الحسن صفار قمی

- ١٢- البيان في أخبار صاحب الزمان
 محمد بن يوسف گنجی شافعی
- ١٣- پاسخ ما
 كانون انتقاد دینی مشهد
- ١٤- تأويل الايات
 شرف الدين نجفي
- ١٥- التاج الجامع للأصول
 منصور على ناصف
- ١٦- تبصرة الولی فیمن رای القائم المهدي
 سيد هاشم بحرانی
- ١٧- التذكرة في أحوال الموتى و الأخره
 محمد بن احمد قرطبي
- ١٨- تذكرة الخواص
 سبط ابن الجوزي
- ١٩- تفسير العياشي
 محمد بن مسعود بن عياش
- ٢٠- تفسير الميزان
 محمد حسين طباطبائي
- ٢١- تفسير قمي
 علي بن إبراهيم قمي
- ٢٢- تقريب المعارف
 أبو الصلاح حلبی
- ٢٣- تهذيب الأحكام
 محمد بن الحسن طوسي
- ٢٤- الثقات
 ابن حبان
- ٢٥- جزيره خضراء افسانه يا واقعيت؟
 أبو الفضل طریقه دار
- ٢٦- جوانان ياوران مهدي
 محمد باقر پور امینی
- ٢٧- حقّ اليقين
 محمد باقر مجلسی
- ٢٨- حلية الابرار
 سيد هاشم بحرانی
- ٢٩- الخرائج و الجرائح
 قطب راوندی
- ٣٠- خورشيد مغرب
 محمد رضا حکیمی

- ۳۱- دادگستر جهان ابراهیم امینی
- ۳۲- دلائل الإمامة محمد بن جریر بن رستم طبري
- ۳۳- الذريعة آغا بزرگ تهرانی
- ۳۴- رجال کشی ابو عمرو کشی
- ۳۵- زنان در حکومت امام زمان محمد جواد طبسی
- ۳۶- سفينة البحار شیخ عباس قمی
- ۳۷- سنن ابن ماجه ابن ماجه قزوینی
- ۳۸- سنن أبو داود سلیمان بن أشعث سجستانی
- ۳۹- سنن ترمذی محمد بن عیسی ترمذی
- ۴۰- شرح نهج البلاغة ابن أبی الحدید
- ۴۱- الشیعة والرجعة محمد رضا طبسی
- ۴۲- الصواعق المحرقة أحمد بن حجر عسقلانی
- ۴۳- عصر الظهور علی کورانی
- ۴۴- عقد الدرر سلمی
- ۴۵- عقيدة أهل السنة والأثر عبد المحسن عباد
- ۴۶- علل الشرايع شیخ صدوق
- ۴۷- عیون اخبار الرضا شیخ صدوق
- ۴۸- غایة العرام سیّد هاشم بحرانی
- ۴۹- الفتوحات المکیة ابن العربی
- ۵۰- فرائد السمطین ابراهیم بن محمد حموی

- ٥١- فردوس الأخبار ديلمي
- ٥٢- الفصول المهمة ابن الصباغ مالكي
- ٥٣- قصص الانبياء ابن كثير دمشقي
- ٥٤- الكافي محمد بن يعقوب كليني
- ٥٥- كامل الزيارات جعفر بن محمد بن قولويه
- ٥٦- كتاب الخصال شيخ صدوق
- ٥٧- كتاب الغيبة محمد بن الحسن طوسي
- ٥٨- كتاب الغيبة محمد بن ابراهيم نعماني
- ٥٩- كفاية الأثر محمد بن علي الخزاز
- ٦٠- كمال الدين شيخ صدوق
- ٦١- كنز العمال متقي هندي
- ٦٢- المحاسن أبو عبد الله برقي
- ٦٣- مجمع البحرين فخر الدين طريحي
- ٦٤- مجمع البيان حسن بن علي طبرسي
- ٦٥- مختصر بصائر الدرجات محمد بن سليمان حلّي
- ٦٦- المستدرک على الصحيحين حاكم أبو عبدالله نيشابوري
- ٦٧- مشارق الأنوار حمزاوي
- ٦٨- مشكاة الأنوار طبرسي
- ٦٩- مصباح الزائر ابراهيم بن علي كنعمي

۷۰- معجم أحاديث الإمام المهدي

..... محمد جواد طبسی و جمعی از نویسندگان

۷۱- الملاحم والفتن

..... ابن طاووس حلّی

۷۲- مناقب آل أبي طالب

..... لطف الله صافی

۷۳- منتخب الآثار

..... شیخ عبّاس قمی

۷۴- منتهی الآمال

..... ابن تیمیه

«ن»

۷۵- النجم الثاقب

..... میرزا حسین نوری

۷۶- نور مهدی

..... جمعی از نویسندگان

«ی»

۷۷- ینابیع المودّة

..... محمد بن سلیمان قندوزی

آثار مؤلف

«الف»: آثار چاپ شده:

- ۱ - حماسه جانبازان عاشورا.
 - ۲ - فاطمه علیها السلام الگوی حیات زیبا.
 - ۳ - زنان در حکومت امام زمان (عج).
 - ۴ - نقش زنان مسلمان در جنگ.
 - ۵ - حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت علیهم السلام.
 - ۶ - اصحاب سبت.
 - ۷ - حیاة الإمام العسكري علیه السلام.
 - ۸ - الشیخ الأنصاری.
 - ۹ - البكاء علی المیت.
 - ۱۰ - حواراتٌ ساخنة.
 - ۱۱ - معجم أحادیث الإمام المهدي علیه السلام (با همکاری جمعی از نویسندگان).
- ### «ب»: آثار زیر چاپ:
- ۱ - حیاة الصديقة فاطمة علیها السلام.
 - ۲ - رابطه و نظارت در سیستم حکومت امام علی علیه السلام.
 - ۳ - أجمل الصور عن حیاة المعصومین علیهم السلام فی فترة الصغر.
 - ۴ - وقائع طریق الإمام الحسین علیه السلام.
- ### «ج»: آثار آماده چاپ:
- ۱ - امام صادق علیه السلام و دگر اندیشان.
 - ۲ - جلوه‌هایی از زندگی امام علی علیه السلام.
 - ۳ - سیمای جوان در منظر معصومان علیهم السلام.
 - ۴ - رمضان و ضیافت الهی.
 - ۵ - عبدالله بن جعفر شوهر زینب.
 - ۶ - خاطراتی از دوران کودکی معصومین علیهم السلام.
 - ۷ - پرستاری در اسلام.
 - ۸ - علما و دانشمندان طبس.
 - ۹ - کنترل یا افزایش جمعیت.
 - ۱۰ - درسهایی از خانه علی و فاطمه علیهم السلام.
 - ۱۱ - وقعة الصف بروایة أهل البيت علیهم السلام.
 - ۱۲ - حیاة الإمام الهادي علیه السلام.
 - ۱۳ - وظایف متقابل زن و شوهر.
 - ۱۴ - مدینه منوره سرزمین وحی و نبوت.
 - ۱۵ - أصل الشيعة ومصيرها في مصادر الفریقین.
 - ۱۶ - امام حسن عسکری علیه السلام و دگر اندیشان.
 - ۱۷ - نقش زنان در حکومت امیر مؤمنان علیه السلام.